

Mei-inoar trochpakke III

BEGROTING 2021

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 BEGROTING	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Leeswijzer	6
1.3 Kaders	7
1.4 2021 in vogelvlucht	8
1.4.2 Ontwikkelingen in beleid	13
1.5 Ombuigingslijnen	17
1 Besluitvorming	24
2 BELEIDSBEGROTING	25
2.1 Programmaplan	26
0. Bestuur en ondersteuning	27
1. Veiligheid	37
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	41
3. Economie	44
4. Onderwijs	48
5. Sport, cultuur en recreatie	52
6. Sociaal Domein	58
7. Volksgezondheid en milieu	66
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	72
Overhead	76
2.2 Paragrafen	79
2.2.1 Lokale heffingen	80
2.2.2 Weerstandsvermogen c.a.	88
2.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen	96
2.2.4 Financiering	100
2.2.5 Bedrijfsvoering	104
2.2.6 Verbonden partijen	105
2.2.7 Grondbeleid	120
3 FINANCIËLE BEGROTING	124
3.1 Overzicht baten en lasten	125
3.1.1 Meerjarenbegroting	126
3.1.2 Toelichting	128
3.2 Uiteenzetting financiële positie en toelichting	133
3.2.2 EMU-saldo	133
3.2.3 Investerings	134
3.2.4 Financiering	135
3.2.5 Reserves	135
3.2.6 Voorzieningen	135

3.3 Meerjarenbalans 136

1 BEGROTING

1.1 Inleiding

De begroting die voor u ligt, biedt geen rooskleurig beeld. Het geeft u inzicht in de financiële situatie van onze gemeente en het meerjarenperspectief. Driekwart van de gemeenten in Nederland worstelt met structurele tekorten op de uitvoering van gedecentraliseerde taken van het Rijk. Dit is niet anders voor Achtkarspelen. De regering biedt weliswaar incidentele oplossingen, maar dat zijn slechts doekjes voor het bloeden en geeft te weinig zekerheid voor de lange termijn. Zonder die zekerheid over de uitkering in het gemeentefonds is het bijna onmogelijk voor het gemeentebestuur (raad en college) om op lange termijn te sturen. Zelfs voor komend jaar zijn er tal van onzekerheden. Door de aannames inzichtelijk te maken, hopen wij u mee te nemen in de situatie waar onze gemeente zich bevindt.

Het toezichtskader van de provincie schrijft voor dat wij een sluitende begroting moeten aanbieden, waarmee – naar onze overtuiging – onvoldoende zichtbaar is wat op lokaal niveau moet worden ingeleverd om aan de gestelde eisen van gedecentraliseerde wettelijke taken en kaders te kunnen en moeten voldoen. Zo is op dit moment niet duidelijk of de herverdeling van het gemeentefonds op de voorgestelde manier, die mogelijk verdergaand negatief effect heeft, doorgang vindt. Onduidelijk is ook of naar aanleiding van de onderzoeken over het sociaal domein die in november gepresenteerd worden, structurele middelen aan de gemeenten ter beschikking worden gesteld. De opschalingskorting binnen het gemeentefonds is slechts voor twee jaar uitgesteld (2020 en 2021). Blijft dat zo? Daarnaast zitten we midden in de coronacrisis, waar nog niemand van weet wat de impact op (middel)lange termijn gaat zijn. Via verschillende kanalen en partijen hebben we formeel en informeel luid en duidelijk via individuele contacten maar ook georganiseerd via de VNG en VFG aan de bel getrokken in Den Haag, maar er is nog geen zicht op een structurele oplossing.

Onze situatie

Bij ongewijzigd beleid gaat het voor Achtkarspelen de komende jaren om een structureel tekort van gemiddeld circa 3 miljoen euro. Tekorten die met name zijn ontstaan door extra taken die vanuit het Rijk zijn overgedragen waarbij structureel te weinig geld beschikbaar is. Het gaat om taken in het sociaal domein, zoals jeugdzorg en WMO. Maar ook voor het uitvoeren van nieuwe taken binnen de Omgevingswet, de Wet verplicht GGZ en het klimaatakkoord is er onbalans in extra geld van het Rijk en de daadwerkelijke kosten voor uitvoering. Dit legt een zware druk op de gemeentelijke begroting en de financiële positie van de gemeente. We worden steeds meer het uitvoeringsloket van het Rijk, waarbij er geen ontwikkelruimte meer voor gemeenten is. Maar daar vraagt onze samenleving wel om.

Als college komen wij het komende begrotingsjaar niet met een sluitende begroting, maar gaan we voor een sluitend perspectief in onze meerjarenraming. We willen nu het aantal drastische maatregelen beperken zodat we niet in korte tijd afbreken wat in de afgelopen jaren zo zorgvuldig met de mienskip is opgebouwd. Dit betekent dat er in 2021 een beroep op onze algemene reserve nodig is. Ondanks dat we nog een toereikende reservepositie hebben, laat deze niet toe dat we grote financiële tekorten voor een langere periode kunnen opvangen. We zullen dus noodgedwongen aan de slag moeten met stevige ombuigingen.

We willen een sociale en toegankelijke gemeente blijven, waarin mensen nog steeds mee kunnen doen en waar het goed wonen, werken en recreëren is. Helaas ontkomen we niet aan maatregelen die pijn doen. Op verschillende manieren willen wij toewerken naar een financieel gezonde toekomst. Bijvoorbeeld:

- Herziening voorliggend veld en voltooiën transformatie sociaal domein: instellen basis(zorg)infrastructuur in de dorpen waar welzijn, zorg, verenigingen, scholen, huisartsen, GGD en gebiedsteams gezamenlijk een netwerksamenwerking opzetten;
- Transformatie ruimtelijk domein: inzetten op een integrale aanpak met de blik naar buiten en meer regionale samenwerking;
- We gaan verder met optimalisatie van de ambtelijke samenwerking, deregulering en digitalisering;
- We kijken naar de inkomstenkant. We gaan uit van kostendekkendheid van onze dienstverlening. Dit leidt tot verhoging van tarieven;
- Als onderdeel van de ombuigingsvoorstellen heroverwogen we de subsidiëring en bekostiging van Cultuurcentrum De Wâldsang en De Kruidhof;
- We stellen onze taakstelling naar beneden bij door incidentele inkomsten van het Rijk voor jeugdzorg in 2023 en 2024 structureel mee te nemen. De toezichthouder gaat hiermee akkoord.

Tot slot

Het proces om te komen tot een meerjarenbegroting verloopt anders dan normaal. Na de behandeling van de Kadernota in de raadsvergadering van 2 juli hebben we de keuzes binnen de vijf ombuigingslijnen in beeld gebracht. In paragraaf 1.5 vindt u een uitwerking van de door het college voorgestelde bezuinigingen. In deze begroting wordt in het publieksdeel op hoofdlijnen aangegeven wat ons vertrekpunt is voor de komende jaren en welke financiële middelen daarbij horen.

Buitenpost, 27 oktober 2020

Het college van burgemeester en wethouders van Achtkarspelen

1.2 Leeswijzer

De programmabegroting kent dit jaar een iets andere opzet. Wij proberen de leesbaarheid te vergroten door de belangrijkste informatie samen te vatten. Een verdieping op detailniveau wordt apart weergegeven. In hoofdlijnen is de programmabegroting als volgt opgebouwd:

Begroting in één oogopslag

Dit is het vrije en daardoor meest toegankelijke deel. U vindt hierin de inleiding, de kaders en een overzicht van de huidige begroting ten opzichte van de vorige begroting.

Besluitvorming

Hierin staat concreet waarover u als raad een besluit neemt.

Beleidsbegroting

De indeling hiervan is wettelijk verplicht en bevat o.a.

- Programmaplan
  - De programma's bestaan uit een aantal vaste onderdelen:
    - inhoudelijk, met daarin een korte beschrijving van het programma, de voorstellen uit de Kadernota en hoe die een plek hebben gekregen in deze begroting.
    - beleidsindicatoren die verplicht zijn op grond van de BBV.
    - financieel, de lasten en baten per programma inclusief een verklaring van de verschillen ten opzichte van de vorige begroting.
    - verbonden partijen.
- Paragrafen

De paragrafen zijn in feite een dwarsdoorsnede uit de programma's. Naast de programma's moeten gemeenten minimaal zeven programmaoverstijgende paragrafen in de begroting opnemen. In de paragrafen staat belangrijke informatie voor raadsleden om inzicht te bieden in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige kanten daarvan en de risico's.

Financiële Begroting

Dit is een financiële samenvatting van de baten en lasten vanuit de programma's. Ook een prognose van de balans over de volgende vier jaren wordt hier gepresenteerd.

Verdieping

Tenslotte is er een aparte bijlage 'Verdieping'. Deze biedt per programma detailinformatie met betrekking tot de

- kosten per programma
- taakvelden en producten per programma
- indicatoren

Deze bijlage maakt geen onderdeel uit van de besluitvorming en is vooral bedoeld voor de raad om extra achtergrondinformatie te verstrekken.

1.3 Kadernota

Startpunt voor het beleid in 2021 is het coalitieakkoord "Mei-inoar trochpakke". In dit coalitieakkoord voor de bestuursperiode 2018-2022 staan duidelijke prioriteiten.

De Kadernota 2021 - 2024 zoals die in op 2 juli jl. met u is besproken, was richtinggevend voor de voorbereiding van deze programmabegroting. De tijd heeft echter niet stilgestaan tussen het bespreken van de Kadernota en het moment van samenstellen van deze begroting. De tussentijdse ontwikkelingen worden in paragraaf 1.4.2 'Ontwikkeling in beleid' toegelicht. Er is daarnaast met name veel tijd besteed aan het nader uitwerken van de in de kadernota opgenomen ombuigingslijnen. Deze worden in paragraaf 1.5 toegelicht.

Wij moeten een begroting vaststellen waarvan de uitgaven en inkomsten structureel en reëel in evenwicht is. Ondanks de vele onzekerheden over de structurele financiering over wettelijke taken, de herverdeling van het gemeentefonds en de vraag of de incidentele bijdragen van het Rijk structureel worden doorgezet, kunnen we constateren dat dit met deze begroting voor de jaren 2022 – 2024 het geval is.

1.4 2021 in vogelvlucht

OM TE BEGINNEN

Achtkarspelen is een middelgrote gemeente met veel groen. Veel werk wordt gedaan vanuit het gemeentehuis in Buitenpost. We zijn een gemeente met aandacht voor mens en milieu. Daarvoor zetten we ons elke dag weer met hart en ziel in.

Veel taken worden voor ons uitgevoerd door de Werkmaatschappij 8KTD. Dit is in feite de ambtelijke organisatie die besluiten van onze raad en ons college uitvoert. Om de opdracht uit te kunnen voeren verstrekt de raad een bijdrage aan de Werkmaatschappij. De Werkmaatschappij heeft een eigen begroting en legt zelfstandig verantwoording af.

Saldo meerjarenbegroting

Als gemeente hebben wij de verantwoordelijkheid om een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. Op basis van dit criterium wordt voor het komende begrotingsjaar door de Provincie besloten of wij onder repressief (regulier) of preventief toezicht vallen.

Op basis van de begroting die nu voorligt kunnen we constateren dat het meerjarenperspectief structureel en reëel in evenwicht is en hiermee voldoet aan het provinciale toetsingskader (Aandachtspunten gemeentebegrotingen 2020-2023). De verwachting is dat we onder repressief toezicht gaan vallen.

(bedragen * € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Begrotingssaldi (voor ombuigingen)	-4.111	-2.530	-2.757	-1.621
Totaal aan ombuigingsvoorstellen	1.682	2.644	3.007	3.521
Structureel saldo na ombuigingen	-2.429	114	250	1.900
Correctie voor incidentele baten/lasten	2.022	277	138	38
Resultaat jaarrekening	-408	391	388	1.939

Het saldo incidentele baten in 2021 wordt vooral veroorzaakt door precariobelasting en winstneming op bouwgronden.

Ontwikkeling van het begrotingssaldo

Om u inzicht te geven in de ontwikkelingen op hoofdlijnen tussen de begroting 2020 - 2023 en de begroting 2021 - 2024 is onderstaande tabel opgenomen. Hierin is de ontwikkeling van de begroting tussen de beide jaren weergegeven inclusief de stand bij de Kadernota 2021 - 2024.

Bedragen (x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Saldi meerjarenbegroting 2020-2023	1.487	584	1.395	2.171
Kadernota 2021-2024 (Lias)				
Ontwikkelingen inkomsten gemeentefonds	837	603	336	703
Ontwikkelingen in aanvaard beleid	-3.495	-3.495	-3.521	-3.495
Ontwikkelingen in nieuw beleid (onontkoombaar)	-707	-644	-539	-510
Saldo na behandeling Kadernota	-1.877	-2.952	-2.329	-1.131
Ontwikkelingen na vaststelling kadernota				
<i>Kapitaallasten</i>	76	102	132	148
<i>Ontwikkeling lonen en salarissen</i>				
Ontwikkeling lonen en salarissen	-1.399	-1.368	-1.369	-1.337
Reservering lonen en prijzen meicirculaire	1.139	1.098	1.091	1.090
<i>Overige ontwikkelingen</i>	-28	867	-144	-353
Stand begroting voor ombuigingslijnen	-2.089	-2.253	-2.619	-1.583
Correctie incidentele baten en lasten	-2.022	-277	-138	-38
Structureel saldo	-4.111	-2.530	-2.757	-1.621
<i>Ombuigingen (totalen per lijn):</i>				
Sociaal Domein	816	1.365	1.627	2.041
Ruimte	10	50	73	70
Beheer	292	337	350	226
Inkomsten	540	620	620	620
Samenwerking	24	273	338	565
Totaal voorstellen	1.682	2.644	3.007	3.521
Structureel saldo na ombuigingen	-2.429	114	250	1.900
Correctie voor incidentele baten/lasten	2.022	277	138	38
Resultaat jaarrekening	-408	391	388	1.939

PROGRAMMA'S EN TAAKVELDEN

De begroting van onze gemeente is verdeeld in programma's en daaronder liggende taakvelden. De indeling in programma's en taakvelden is verplicht gesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

In de programma's vertellen we wat we willen bereiken en wat dat mag kosten.

We hebben de uitgaven verdeeld in drie aandachtsgebieden:

- Wonen en werken
- Samenleving
- Bestuur en dienstverlening

Begroting 2021-2024

De inkomsten zijn verdeeld in

- wat we van het Rijk ontvangen
- alle overige inkomsten uit lokale heffingen en andere inkomstenbronnen

BEGROTING 2021 IN ÉÉN OOGOPSLAG

Deze begroting geeft u in één oogopslag informatie over de inkomsten en uitgaven in 2021 van de gemeente Achtkarspelen (bedragen x € 1.000).

UITGAVEN	85.175
Bestuur en dienstverlening	14.209
Bestuur en ondersteuning	14.209
Samenleving	62.393
Onderwijs	3.484
Sociaal Domein	43.739
Sport, cultuur en recreatie	5.780
Veiligheid	2.034
Volksgezondheid en milieu	7.356
Wonen en werken	8.572
Economie	573
Verkeer, vervoer en waterstaat	5.215
Volkshuisvesting, RO en stedelijke vern.	2.784
INKOMSTEN	84.767
Ontvangen wij van het rijk	52.630
Lokale heffingen en overige inkomstenbronnen	32.137
RESULTAAT	- 408

BALANS

De balans is het overzicht van alle bezittingen en schulden op een bepaald moment. Deze momentopname laat zien hoe de organisatie er financieel voor staat. De balans bestaat uit twee delen.

De twee zijdes van de Balans

Op de linkerkant van de balans zijn de bezittingen te vinden. Aan de rechterkant van de balans staan de schulden. Het verschil tussen bezittingen en schulden is het eigen vermogen.

De balans is in evenwicht

De balans laat eigenlijk zien hoe de bezittingen (de linkerkant) worden gefinancierd (de rechterkant). Een belangrijk kenmerk van de balans is dus dat de twee zijdes van de balans altijd aan elkaar gelijk zijn, vandaar de naam.

Balans per 1 januari 2021 (x € 1.000)

BEZITTINGEN	
Bezittingen	78.165
Vorraden, geld en vorderingen	13.770
TOTAAL	91.935

SCHULDEN	
Eigen vermogen	20.723
Schulden	71.212
TOTAAL	91.935

1.4.2 Ontwikkelingen in beleid

Rijksbegroting 2021

Op 15 september jl. is op Prinsjesdag de Rijksbegroting 2021 gepubliceerd. Deze Rijksbegroting staat sterk in het teken van de Covid-19 crisis die grote sociale en economische gevolgen heeft. Voor 2020 wordt een economische krimp van 5% verwacht. Het begrotingstekort komt uit op 7,2% van het BBP en de overheidsschuld stijgt van onder 50% naar 61% van het BBP. Voor 2021 wordt een groei van 3% voorzien en een werkloosheid die oploopt tot 6%. Het kabinet blijft de economie ondersteunen met het verlengde steunpakket. Wat Covid-19 betreft ontvangen gemeenten in deze begroting reële compensatie om dienstverlening aan de burger en ondernemer in stand te houden. Met dit nieuwe pakket komt de totale steun aan gemeenten uit op ruim € 1,5 miljard. De bedragen uit het tweede Covid-19 compensatiepakket zijn in de begroting Gemeentefonds verwerkt. De ontwikkelingen na 15 september zijn met de huidige 2e Covid-19 golf onvoorspelbaar.

De Rijksbegroting kent voor gemeenten geen grote verrassingen ten goede of ten kwade. Dat betekent helaas dat deze begroting ook nog geen oplossing biedt voor de precaire financiële situatie waarin gemeenten zich bevinden. Bovendien maken gemeenten zich grote zorgen over de gevolgen van de herverdeling van het Gemeentefonds. De VNG zet zich tot het uiterste in om te voorkomen dat dit een herverdeling van grote tekorten wordt. 'De koek moet groter' om met een groot draagvlak onder gemeenten het gesprek over herverdeling te kunnen voeren. Voor de tekorten van gemeenten is onder andere het externe onderzoek naar kosten voor jeugdzorg van groot belang. De uitkomsten hiervan worden in het najaar bekend. De VNG verwacht dat uit het onderzoek zal blijken dat de tekorten fors zijn en gaan ervan uit dat gemeenten vanaf 2021 worden gecompenseerd voor de werkelijke kosten. Daarnaast blijft de VNG zich inzetten op het schrappen van de opschalingskorting, die voor onze gemeente een substantiële structurele meevaller zou betekenen.

Algemene Uitkering - ontwikkelingen septembercirculaire

De uitkomst van de meicirculaire 2020 is in de Kadernota meegenomen, waarbij rekening is gehouden met een stelpost voor de loon- en prijsontwikkelingen. Met de actualisering van de begroting zijn deze stelposten verwerkt in de begroting 2021. De ontwikkeling van de lonen en salarissen is in werkelijkheid hoger dan de compensatie die wij hiervoor hebben ontvangen. Dit heeft een nadelig effect op de begroting.

Inmiddels is de septembercirculaire verschenen. Voor de jaren 2021 t/m 2024 is er geen aanpassing van de accessen ten opzichte van mei 2020. De jaren 2020 en 2021 zijn al bij de meicirculaire 2020 vastgeklikt. Dit als onderdeel van het compensatiepakket corona. Dat geeft volgens het ministerie rust en stabiliteit in een roerige tijd. Een mogelijke toe- of afname van de rijksuitgaven leiden in die jaren dus niet tot wijziging van het accres. Het is voor de fondsbeheerders aanleiding om evenmin bijstellingen van de accessen vanaf 2022 te publiceren.

Onderdeel van de twee compensatiepakketten corona is het incidenteel terugdraaien van de zogenaamde opschalingskorting in de jaren 2020 en 2021. Omdat wij de corona compensatiepakketten neutraal opnemen leidt dit niet tot aanpassing.

Voor 2022 wordt éénmalig aanvullend € 300 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering voor het jeugdhulpbudget. Bij de meicirculaire 2019 was daarvoor reeds €1 miljard beschikbaar gesteld voor de periode 2019 – 2021. Dat was in de tranches van €400-€300-€300 miljoen. Momenteel vindt onderzoek plaats naar de kosten die gemeenten maken voor jeugdhulp. De uitkomst wordt verwacht aan het einde van dit jaar (2020) en zal dienen als input voor de komende kabinetsformatie. Intussen mogen gemeenten vanaf 2023 een structurele stelpost ramen op basis van €300 miljoen (dus

ook in 2025). Het budget voor jeugdhulp was al in onze begroting verwerkt voor de jaren tot en met 2025 op basis van het toezichtkader van de provincie.

Voor de begroting 2021 blijft de meicirculaire 2020 het uitgangspunt.

Covid-19

Covid-19 heeft grote financiële implicaties op de gemeentelijke begrotingen. De financiële gevolgen voor 2021 zijn lastig te voorspellen en afhankelijk van de duur van de crisis en de omvang van een tweede golf. Het is belangrijk de ontwikkelingen in de risicogebieden goed te monitoren op de economische en financiële effecten voor de gemeenten.

Als grootste risicogebieden voor 2021 wordt de toereikendheid van de BUIG-uitkeringen en de maatschappelijke opvang (WMO en Jeugdzorg) gekwalificeerd. De verwachting is dat de financiële gevolgen op middellange termijn zich vooral op het gebied van de bijzondere bijstand en de re-integratie zullen voordoen door een stijgende werkloosheid.

Ook binnen andere werkgebieden van het Sociaal Domein, bijvoorbeeld de schuldhulpverlening en de maatschappelijke opvang, zal sprake zijn van na-ijleffecten in enige vorm. Naar gelang de crisis langer duurt zullen de kosten van WMO en Jeugdzorg eveneens groeien.

Bij een aanhoudende focus op thuiswerken zullen daarnaast extra kwalitatieve investeringen nodig zijn in ICT, thuiswerkplekken en andere facilitaire voorzieningen.

Op dit moment weten we niet welke compensatie we, naast het terugdraaien van de opschalingskorting, vanuit het Rijk in 2021 mogen verwachten. De verwachting is dat de gemeenten in 2021 een hogere rijksbijdrage zullen ontvangen waarin de Covid-19 gevolgen (deels) worden gecompenseerd.

In de begroting 2021 nemen we Covid-19 daarom mee in de risicoparagraaf. Hiermee geven we aan dat we zeker oog hebben voor de financiële risico's en consequenties van Covid-19, maar dat op basis van de op dit moment bekende informatie het heel lastig is om een goede financiële bandbreedte aan te geven.

Ontwikkeling Algemene Reserve

Bij veel gemeenten staat de resultaatontwikkeling de afgelopen jaren in toenemende mate onder druk door met name ontwikkelingen in het Sociaal Domein. Dit geldt ook voor onze gemeente. Indien voor de begroting 2021-2024 geen aanvullende maatregelen worden genomen, zal het resultaat de komende jaren gemiddeld circa 3 miljoen (negatief) per jaar bedragen. Deze situatie is niet wenselijk:

- Negatieve resultaten in de jaarrekening worden ten laste van de Algemene Reserve gebracht.

Het structureel afboeken van verliezen tast noodzakelijke buffers aan. Dit biedt onvoldoende oplossing voor de onderliggende problematiek;

- Een langdurig niet sluitend meerjarenperspectief is in strijd met de richtlijnen vanuit de toezichthouder. Dit kan leiden tot vormen van preventief toezicht. Met alle mogelijke gevolgen voor de slagkracht van de organisatie en de uitvoering van de beleidsagenda.

Als onderdeel van deze begroting ligt een pakket ombuigingsvoorstellen voor wat moet leiden tot een sluitend meerjarenperspectief. Bij het geboden pakket ombuigingen, ontwikkelt de reserve zich daarbij volgens onderstaande opgave. De stand van de Algemene Reserve bedraagt eind 2021 naar verwachting € 18,5 miljoen. Als onderdeel van dit saldo bedraagt de vrije reserve de komende jaren gemiddeld circa € 15,1 miljoen.

Reserves (x € 1000)	Werkelijk Ultimo 2019	Verwacht Ultimo 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Totaal	17.779	20.724	18.570	18.138	18.102	19.731

Een nader uitwerking van de reservepositie is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

Ontwikkelingen Sociaal Domein

Het programma Sociaal Domein is qua uitgaven het meest omvangrijke deel van de begroting. Volgend jaar gaan we verder sturen op beheersing van de stijgende kosten, door herinrichting van het voorliggend veld, doorontwikkeling van de gebiedsteams in samenspraak met maatschappelijke partners en het heroverwegen van onze inkoopsystematiek.

Om verband te houden tussen het in 2019 vastgestelde Beleidskader Sociaal Domein, landelijk ontwikkelingen en de ombuigingen in deze begroting, wordt begin 2021 een programmaplan Sociaal Domein gemaakt. Daarin wordt de samenhang tussen de nieuwe ontwikkelingen en het vastgestelde beleidskader bijeengebracht. Daarmee is het een leidraad voor college en organisatie om gestructureerd meerjarig door te ontwikkelen. Mocht dat leiden tot noodzakelijke andere beleidskeuze, dan worden deze vanzelfsprekend voorgelegd aan de gemeenteraad.

Ontwikkelingen Ruimte

Ook komend jaar zal voor Ruimte de implementatie van de Omgevingswet een belangrijk thema zijn. We werken deels al volgens de bedoeling van de Omgevingswet en zullen dan ook groeien naar een meer integrale, projectmatige aanpak van onder meer burgerinitiatieven. De Duurzaamheidsagenda en Warmtetransitievisie zullen worden vastgesteld en uitgevoerd. Het college heeft in de kadernota ook gekozen om een aantal taken zeer sober in te vullen. Een voorbeeld daarvan is de advisering op gaswinning.

Ontwikkelingen Beheer

Volgend jaar zullen de werkzaamheden aan het nieuwe zwembad in Buitenpost afgerond worden. De planning is dat in september 2021 het nieuwe zwembad voor gebruik geopend zal worden. Ook zal in 2021 de nota kapitaalgoederenbeheer in de gemeenteraad behandeld worden. In deze nota zal inzichtelijk worden gemaakt welke kapitaalgoederen de gemeente bezit en wat het kost om deze op een vastgesteld kwaliteitsniveau te onderhouden in de komende jaren.

Ontwikkelingen Bedrijfsvoering

Naast de uitvoering van de reguliere bedrijfsvoeringstaken, ligt de nadruk het komende jaar (en de jaren erna) op het realiseren van de ombuigingen. Dit doen we onder andere door het harmoniseren van beleid en uitvoering en het optimaliseren van processen. Daarnaast richten we ons op de kostendekkendheid van de leges en tarieven. We geven een vervolg aan het programma organisatieontwikkeling om de visie en missie in praktijk te brengen en onderkennen hierbij drie pijlers: goed werkgeverschap, de professionele organisatie en optimale dienstverlening.

Verder geven we uitvoering aan de Informatiestrategie zoals die in 2020 is opgesteld, waarbij het onze wens is om een 'informatievoorziening zonder belemmering' te realiseren. Onze ambitie is dat informatie op ieder moment en elke locatie eenvoudig beschikbaar is, waarbij we met moderne voorzieningen en door gebruik te maken van beschikbare data de (digitale) dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers vormgeven.

Met behulp van adequate ICT- en (thuis)werkplekvoorzieningen willen we het tijd- en plaatsonafhankelijk werken beter faciliteren en bezien we, gerelateerd aan de werkprocessen, wat de optimale plek is om het werk te verrichten. We verwachten dat de

behoefte aan kantoorwerkplekken afneemt en die aan ruimten voor ontmoeting zal toenemen. Het komende jaar werken we verder uit welke efficiencyvoordelen haalbaar zijn door de combinatie van het werken en ontmoeten op kantoor, werken vanuit huis en werken op locatie.

Het verder verbeteren van onze bedrijfsvoering en procesbeheersing is een continu proces. De monitoring van het rechtmatig inhuren van personeel, het rechtmatig inkopen en aanbesteden van werken, goederen en diensten en de personeelskosten blijft onverminderd doorgaan. Daarnaast implementeren we de (verbijzonderde) interne controle binnen de organisatie om als college over het boekjaar 2021 een rechtmatigheidsverklaring te kunnen afgeven.

Lastenontwikkeling burgers

Voor de begroting 2021 worden de tarieven voor OZB, afvalstoffenheffing en riolering aangepast op basis van de uitgangspunten die zijn afgesproken.

Onroerendzaakbelasting

Voor de OZB stellen wij voor uit te gaan van de inflatiecorrectie van 1,7% voor de totale omzet ten opzichte van 2020. Daarnaast wordt via ombuigingslijn 4.1 voorgesteld om de OZB voor 2021 met 10% extra te verhogen. Voor een gemiddelde woningwaarde van € 191.000 betekent dit een verhoging van de OZB van circa € 29 per jaar extra.

Amendement P2-A1: De opbrengst van het 'ozb gebruikersdeel niet-woningen' wordt in 2021 (eenmalig) niet via heffing geïnt, maar geboekt ten laste van de (nog te ontvangen) coronagelden 2021.

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing is een kostendekkend tarief. In verband met de toename van de kosten stellen wij voor om de tarieven voor één- en meerpersoons huishoudens met respectievelijk € 22,80 en € 32,64 te verhogen.

De kostenstijging voor afvalstoffenheffing wordt met name veroorzaakt door hogere inzamelkosten voor huishoudelijk afval, gft en papier (€ 60.000), hogere kosten milieustraat (€ 15.000), hoger verwerkingstarief GFT (€ 78.000) en lagere opbrengst papier (€ 79.000).

Rioolheffing

Voor de rioolheffing stellen wij voor om de tarieven conform de uitgangspunten van het vGRP te verhogen met 1,7% (€ 2,88) ten opzichte van de tarieven van 2020. Bij het vaststellen van de tarieven is rekening gehouden met een onttrekking uit de voorziening van € 579.000. Op deze wijze kunnen fluctuaties in tarieven worden geëgaliseerd.

Effecten bijdrage Werkmaatschappij

De begroting 2021 van de WM8KTD is reeds voor de behandeling van de Kadernota 2021-2024 vastgesteld zonder uiteraard de daarin opgenomen voorstellen die betrekking hebben op de WM8KTD. Ook de ombuigingen, die in deze begroting zijn opgenomen, hebben voor een deel betrekking op de WM8KTD en dus ook op de bijdrage. Voor de WM8KTD is hiervoor nog een begrotingswijziging nodig om de begroting 2021 van de WM8KTD op het gewenste peil te krijgen. Het effect van deze begrotingswijziging is al meegenomen in onze begroting 2021.

1.5 Ombuigingslijnen

Inleiding

Bij de behandeling van de Kadernota van 2 juli is een vijftal ombuigingslijnen gepresenteerd met een inschatting van het maximale effect per ombuiging. Het college heeft daarbij een solidair voorkeurspakket van in totaal € 3 miljoen voorgesteld. In de tijd tussen de kadernota en deze begroting, zijn de ombuigingslijnen verder verdiept en uitgewerkt, en ook besproken in de controlecommissie. Op basis hiervan heeft het college een afgewogen keuze gemaakt welke maatregelen uiteindelijk worden opgenomen in de begroting 2021-2024.

Ombuigingslijn	Solidair pakket (*1.000)	Uitgewerkt (*1.000)	Keuze college per 2024 (* 1.000)
1. Sociaal Domein	€ 1.300	€ 4.114	€ 2.041
2. Ruimtelijk Domein	€ 600	€ 308	€ 70
3. Beheer	€ 200	€ 456	€ 226
4. Inkomsten verhogen	€ 300	€ 635	€ 620
5. Samenwerken	€ 600	€ 945	€ 565
Totaal	€ 3.000	€ 6.458	€ 3.521

In de volgende paragrafen wordt per ombuigingslijn een korte samenvatting weergegeven. De beschrijving van de gekozen maatregelen, inclusief het financiële effect, is te vinden in het programmaplan, waar per programma de bijbehorende ombuigingen zijn opgenomen.

Lijn 1

Inleiding

Het sociaal domein verkeert in zwaar weer. In april 2019 is het Beleidskader Sociaal Domein opgeleverd waarin verstrekkende bezuinigingsmaatregelen zijn opgenomen van € 1.800.000 in 2022, inclusief € 500.000 personele bezuinigingen per gemeente. De ombuigingen die het college nu voorstelt komen daar bovenop.

De ombuigingen in het sociaal domein lopen op tot ruim 2 miljoen structureel vanaf 2024. De ombuigingen leiden o.a. tot afname van eigen formatie in de Werkmaatschappij, verlaging en stopzetting van subsidies aan maatschappelijke organisaties en versoering van ons armoede- en re-integratiebeleid.

De ombuigingen van deze lijn zijn opgenomen in de programma's 4 (onderwijs), 5 (sport, cultuur en recreatie) en 6 (sociaal domein).

Samenvatting

Nr	Pr	Omschrijving	Investerings vooraf	2021	2022	2023	2024
1.2	4	Verlagen budget Peuteropvang		€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
1.3	4	Kosten logopedie onderbrengen GOAB		€ 18.000	€ 18.000	€ 18.000	€ 18.000
1.8	5	Beëindigen subsidie Cultuurcentrum de Wâldsang			€ 288.000	€ 288.000	€ 288.000
1.9	6	Beëindigen subsidies voor Sociaal-Cultureel Werk					
1.10	6	Welzijnswerk moderniseren		€ 60.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
1.11	6	Stoppen met mienskipsinitiatieven					
1.12	6	Subsidies dorpsbelangen moderniseren					
1.17	6	Minder taken gebiedsteams					€ 414.000
1.18	6	Beurtschip en lasopleiding en Spitkeet onderbrengen Regiodeal		€ 121.325	€ 121.325	€ 121.325	€ 121.325
1.19	6	Projecten en MOA		€ 111.251	€ 111.251	€ 111.251	€ 111.251
1.34	6	Caparis		€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000
1.20	6	Schrappen van de post 'overig en onvoorzien'		€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000	€ 26.000
1.22	6	Aanpassen individuele inkomenstoelage			€ 138.000	€ 138.000	€ 138.000
1.23	6	Aanpassen collectieve ziektekostenverzekering					
1.27	6	Heronderzoeken WMO		€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
1.31	6	Minder uitgaven op beschermd wonen		€ 140.000	€ 140.000	€ 140.000	€ 140.000
1.32	6	Vacatureruimte burger- en overheidsparticipatie		€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000

Begroting 2021-2024

1.33	5	De Kruidhof omvormen tot het gemeentelijk participatiebedrijf	€ 80.000-	€ 16.000	€ 24.000	€ 286.000	€ 286.000
Totaal			€ 80.000-	€ 815.576	€ 1.364.576	€ 1.626.576	€ 2.040.576

Lijn 2

Inleiding

Bij de uitwerking van de lijn van het ruimtelijk domein is uitgegaan van een sterke teruggang in gemeentelijk beleid (zo weinig mogelijk regels) en een sterke teruggang in maatwerk en dienstverlening, ook richting (politiek) bestuur. Dit heeft op veel onderdelen grote maatschappelijke impact. De invoering van de Omgevingswet leidt tot het maken van keuzes; welke ambitie streeft de gemeente na? Wat voor gemeente willen we zijn? In onderstaande maatregelen is rekening gehouden met een hoge ambitie op het gebied van dereguleren en digitaliseren en een gemiddelde ambitie waar het participatie en dienstverlening betreft. Recent heeft de raad input gegeven voor de Omgevingswet. Ook over de financiën m.b.t. de eerste stappen in het implementeren van de Omgevingswet heeft de raad recent keuzes gemaakt. Of de Omgevingswet uiteindelijk een bezuiniging of juist uitzetting betekent hangt af van de keuzes die de raad de komende periode nog moet maken. Het ambitieniveau is immers van grote invloed op de benodigde middelen (personeel, ICT, etc.).

De door het college gekozen ombuigingen in deze lijn lopen op tot € 166.000 structureel vanaf 2024. De ombuigingen leiden o.a. tot afname van de eigen formatie in de Werkmaatschappij, verlaging en stopzetting van de inzet op bepaalde beleidsterreinen en de versoepeling of het stopzetten van de vergunningsplicht op enkele gebieden, inclusief de handhaving.

De ombuigingen van deze lijn zijn opgenomen in de programma's 1 (veiligheid), 2 (verkeer, vervoer en waterstaat) en 5 (sport, cultuur en recreatie), 7 Volksgezondheid en Milieu en 8 Volkshuisvesting, RO en Stedelijke vernieuwing en 0 Bestuur en ondersteuning voor Procesoptimalisatie.

Samenvatting

Nr	Pr	Omschrijving	Investeringsvooraf	2021	2022	2023	2024
2.14	1	Stoppen met niet-wettelijke taken Veiligheid				€ 15.000	€ 15.000
2.22	7	Geen serviceverlening aan vergunningaanvragers en andere specifieke vragen				€ 7.500	€ 5.000
2.30	3	Bezuinigen op het werkbudget economie en Regio Marketing Toerisme		€ 10.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Totaal				€ 10.000	€ 50.000	€ 72.500	€ 70.000

Lijn 3

Inleiding

De keuzes op het terrein van beheer zijn niet van een gemakkelijke aard. Stoppen met of verminderen van onderhoud kan leiden tot onomkeerbare situaties. Niet verder investeren in gestarte projecten leidt tot desinvestering. Het verhogen van lasten leidt tot een ander sentiment bij de inwoner. En stoppen met een voorziening als De Kruidhof maakt dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt elders opgevangen moeten worden. Om dit soort keuzes te kunnen maken is het bepalen van een gezamenlijk ambitieniveau van belang.

Bij het vormgeven van de ombuigingen en de uitwerking in de begroting is als uitgangspunt gehanteerd dat de kapitaalslasten van het nieuwe zwembad in Buitenpost worden gedekt vanuit een nog te vormen 'reserve dekking kapitaalslasten'. De vorming van een dergelijke reserve is een raadsbesluit en is onderdeel van de besluitvorming bij deze begroting. Indien deze reserve niet gevormd wordt, kunnen de kapitaalslasten niet vanuit de reserves worden gedekt, hetgeen een structurele verzwaring van de bezuinigingsopdracht van circa € 350.000 met zich meebrengt.

De ombuigingen bij beheer lopen op tot € 226.000 structureel vanaf 2024. De ombuigingen leiden o.a. tot verlaging van de onderhoudsniveaus, het stoppen van of beperkt uitvoeren van bepaalde infrastructurele investeringen en het invoeren van een betaalsysteem voor bouw- en sloopafval.

De ombuigingen van deze lijn zijn opgenomen in de programma's 2 (verkeer, vervoer en waterstaat), 3 (economie), 5 (sport, cultuur en recreatie) en 7 (volksgezondheid en milieu).

Maatregelen en hun beoogde effecten

Samenvatting

Nr	Pr	Omschrijving	Investeringsvooraf	2021	2022	2023	2024
3.17	2	Verlagen budget wegenonderhoud met behoud kwaliteitsniveau basis		€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
3.19	5	Stoppen met aanleg nieuwe fietspaden			€ 14.000	€ 27.000	€ 41.000
3.21	2	Goedkopere uitvoering vervanging brug Rysloane - Miedwei			€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000
3.25	3	Afstoten monumentale woning in Drogeham			€ 3.600	€ 3.600	€ 3.600
3.27	7	Invoeren betaalsysteem op het milieuterrein voor bouw- en sloopafval			€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
3.35	2	Kapitaallasten		€ 138.000	€ 138.000	€ 138.000	
3.36	5	Huuropbrengsten Vleckehûs		€ 54.000	€ 54.000	€ 54.000	€ 54.000
Totaal				€ 292.000	€ 336.600	€ 349.600	€ 225.600

Lijn 4

Inleiding

Om de voorzieningen maximaal in stand te kunnen houden, verhogen we de inkomsten door meer middelen te vragen van de inwoner. Dit kan deels generiek en deels volgens het principe 'de gebruiker betaalt'. Het college heeft de keuze gemaakt om € 0,6 miljoen structureel vanaf 2024 om te buigen. De ombuigingen leiden tot verhoging van de OZB, kostendekkender tarieven en de invoer van toeristenbelasting.

De ombuigingen van deze lijn zijn opgenomen in de programma's 0 (bestuur en ondersteuning), 3 (economie) en 8 (volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing).

Maatregelen en hun beoogde effecten

Samenvatting

Nr	Pr	Omschrijving	Investeringen vooraf	2021	2022	2023	2024
4.1	3	Verhogen tarieven OZB		€ 540.250	€ 540.250	€ 540.250	€ 540.250
4.5	8	Kostendekkende leges Ruimtelijke Ordening			€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000
4.7	3	Toeristenbelasting			€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Totaal				€ 540.250	€ 620.250	€ 620.250	€ 620.250

Lijn 5

Inleiding

De gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel hebben in 2015 de GR Werkmaatschappij 8KTD opgericht. Een belangrijke eerste stap in de samenwerking. Begin 2019 is een belangrijke vervolgstap gezet met "samen tenzij". Hierbij zijn – met uitzondering van de beheeractiviteiten – alle beleid en uitvoeringsterreinen ondergebracht in de GR WM 8ktd.

In de uitwerking van deze ombuigingslijn kiest het college voor het verder intensiveren van de samenwerking en een effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering. Een verdere harmonisatie van beleid en uitvoering en het optimaliseren van de processen is daarbij noodzakelijk.

De ombuigingen in deze ombuigingslijn lopen op tot ruim € 0,6 miljoen structureel vanaf 2024. De ombuigingen leiden o.a. tot afname van eigen formatie in de Werkmaatschappij, het optimaliseren van processen, de samenvoeging van de afdelingen beheer en centrale huisvesting met Tytsjerksteradiel.

De ombuigingen van deze lijn zijn opgenomen in programma 0 (bestuur en ondersteuning).

Maatregelen en hun beoogde effecten

Samenvatting

Nr	Pr	Omschrijving	Investerings-vooraf	2021	2022	2023	2024
5.1	0	Harmoniseren van beleid en uitvoering, optimaliseren van processen	€ 400.000-	€ 24.000	€ 48.000	€ 113.000	€ 269.500
5.3	0	Centrale huisvesting	pm		€ 225.000	€ 225.000	€ 225.000
5.4	0	Frictie	€ 122.500-				
5.5	0	Bedrijfsvoering					€ 70.000
Totaal			€ 522.500-	€ 24.000	€ 273.000	€ 338.000	€ 564.500

1 Besluitvorming

Wij stellen u voor:

1. De begroting voor het jaar 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 vast te stellen, inclusief de per programma voorgestelde onttrekkingen aan en stortingen in reserves;
2. Akkoord te gaan met de uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente en de daarbij behorende bijlagen, zoals verwoord en opgenomen in de programmabegroting;
3. Akkoord te gaan met de lastenontwikkeling voor de burger, zoals opgenomen in paragraaf Lokale heffingen;
4. Akkoord te gaan met de overige uitgangspunten voor het tarievenbeleid 2021 zoals voorgesteld in paragraaf Lokale heffingen;
5. Akkoord te gaan met gelijkblijvende grondprijzen voor het jaar 2021 zoals voorgesteld in paragraaf Grondbeleid;
6. De in paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing beschreven risico's te bevestigen;
7. Akkoord te gaan met de vorming van een 'Bestemmingsreserve kapitaallasten zwembad De Kûpe van in totaal € 7.623.984 ten behoeve van de jaarlijkse kapitaallasten (afschrijving).

Vastgesteld in de openbare vergadering van de gemeenteraad van 12 november 2020.

De voorzitter,

De griffier,

2 BELEIDSBEGROTING

2.1 Programmaplan

0. Bestuur en ondersteuning

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen

In dit programma zijn de volgende thema's opgenomen: Dienstverlening, Bestuur en Belastingen.

Bij Dienstverlening gaat het om de totale dienstverlening van de gemeente ondergebracht bij de Werkmaatschappij. Bij Bestuur richt Achtkarspelen zich op de kwaliteit van het lokale bestuur. De samenwerking met Tytsjerksteradiel heeft hierbij een belangrijke meerwaarde. Ten behoeve van die (ambtelijke) samenwerking is het van belang dat de gemeentebesturen van beide gemeenten in hun zelfstandige rol regelmatig met elkaar in contact treden. In paragraaf 2.2.1 Lokale heffingen worden opmerkingen gemaakt over een aantal gemeentelijke belastingen.

De gemeente heeft er voor gekozen om het onderdeel Overhead op te nemen in de desbetreffende paragraaf, zodat de financiële en inhoudelijke informatie bij elkaar staat.

Uitwerking Kadernota 2021-2024

In de Kadernota 2021-2024 zijn door het college de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven. Hieronder vindt u, voor zover van toepassing, de uitwerking van de Kadernota zoals die op 2 juli 2020 door uw raad opiniërend is besproken.

Ombuigingslijnen

lijn 5

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 5 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

5.1. Harmoniseren van beleid en uitvoering, optimaliseren van processen

Met het intensiveren van de samenwerking wordt er gestreefd naar een effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering en optimale dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers tegen lagere kosten. Om dit te bereiken is het harmoniseren van beleid en uitvoering en het optimaliseren van onze processen van wezenlijk belang. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Strategische uitgangspunten

- Maximaliseren van harmonisatie in beleid en uitvoering
- Processen zijn/worden geharmoniseerd
- Beleid en processen zijn/worden doorlopend geoptimaliseerd
  - Effectief
  - Efficiënt (waarbij ook samenwerking met andere gemeenten / partijen in ogenschouw wordt genomen)
  - Doelgroepbewust
  - Klantgericht
  - Kostenbewust
  - Meetbaar, volgbaar en controleerbaar (interne controle, horizontaal toezicht e.d.)
- Maximaal digitaliseren (van analoog naar digitaal, automatisering, robotisering, kunstmatige intelligentie e.d.)
- Maximaliseren online dienstverlening (digitaal waar kan, persoonlijk waar moet)
- We streven naar (maximale) deregulering, in- en extern
- We werken vanuit vertrouwen (intern en extern) binnen de geldende (wettelijke) kaders
- Standaardisatie is het uitgangspunt tenzij de situatie om maatwerk vraagt
- We maken maximaal gebruik van beschikbare data, dit draagt o.a. bij aan een betere dienstverlening en een efficiëntere bedrijfsvoering
- We werken tijd-/plaatsonafhankelijk (m.b.v. mobiele devices zoals laptop, mobiele telefoon, tablet etc.)
- De werkgever spant zich maximaal in om gedwongen ontslag te voorkomen (conform CAO en Sociaal Statuut); dit vergt een grote flexibiliteit van de organisatie en onze medewerkers ten aanzien van hun inzetbaarheid.

Tactische uitgangspunten:

Naast de strategische uitgangspunten worden onder andere de volgende tactische uitgangspunten gehanteerd:

- Stimuleren directe online betaling (norm), contante betalingen faciliteren als vangnet (uitzondering)
- We werken zoveel mogelijk op afspraak (digitaal waar kan, persoonlijk waar moet)
- Administratie maximaal geautomatiseerd en eenduidig naar vorm en plaats
- Plaatsonafhankelijk werken – gerelateerd aan de werkprocessen – er wordt bekeken wat de optimale plek is om het werk te verrichten (dit betekent ook dat we meer digitale overlegvormen zullen gebruiken en streven naar een optimaal evenwicht tussen digitale en fysieke ontmoeting)
- We werken veilig (binnen de geldende (wettelijke) kaders op het gebied van privacy, informatieveiligheid en ARBO)

Onze visie is dat er een moderne, transparante, innovatieve en professionele organisatie staat die inspelt op de behoefte van de menskip en van elkaar. Door te anticiperen op de ontwikkelingen wordt er nagegaan op welke wijze er binnen die context de dienstverlening aan de menskip geoptimaliseerd kan worden waarbij de kosten hiervan zo laag mogelijk worden gehouden. Ten behoeve van een optimale dienstverlening tegen zo laag mogelijke kosten, zijn er diverse redenen om in de organisatie met processen aan de slag te gaan, te weten:

- (nieuwe) wetten en regels: omgevingswet, interne controle, archiefwet, wet open overheid, etc.
- Digitalisering, automatisering, robotisering: processen KCC, DigiD, omgevingswet
- Harmonisatie van processen en werkprocessen voor een efficiëntere samenwerking
- Data-gedreven werken: steeds vaker verplichting tot bijhouden registraties; mogelijkheden tot sturen en voorspellen
- Financieel: de financiële situatie van gemeenten maakt het nodig om processen efficiënter in te richten, risico's beter en sneller te herkennen en deze tijdig te beheersen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Voor de procesoptimalisatie wordt een projectgroep gestart, bestaande uit diverse disciplines als I&A; Financiën & Control, Dienstverlening en expertise op het gebied van procesmanagement. Deze projectgroep borgt voortgang, prioritering en integraliteit van de uitvoering. Uitgangspunten bij de optimalisering zijn onder meer maximaal digitaliseren en standaardiseren, maximaal online dienstverlening, maximale deregulering en werken vanuit vertrouwen binnen de geldende (wettelijke) kaders.

Wat is het resultaat?

Procesoptimalisatie leidt tot:

- hogere kwaliteit: binnen afgesproken termijn in 1 x goed
- lagere kosten: minder verspilling in de vorm van wachttijden, overbodige controle, etc.
- betere beheersing van risico's: minder onaangename verrassingen
- grotere transparantie: digitaal inzichtelijke processen

Wat is het effect?

Procesoptimalisatie leidt tot een efficiëntere en effectievere uitvoering door onze organisatie en draagt bij om de werkdruk in de organisatie op een aanvaardbaar niveau te krijgen. Daarmee zal dit niet meteen tot netto financiële effecten leiden, maar wel tot veel efficiënter werken en lager ziekteverzuim. De inschatting is dat op basis van optimalisatie van geïdentificeerde processen over 4 jaar een reductie in benodigd personeel mogelijk is.

Een stapsgewijze reductie vanaf 2021 levert de volgende, olopende besparingen op: 2021: € 48.000, 2022: € 96.000, 2023: € 226.000, 2024: € 539.000. Uiteindelijk zal er vanaf 2026 sprake zijn van een structurele besparing van 13,7 FTE. Dit levert € 959.000 op. Dit betreffen de totaalbedragen voor Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen. Voor Achtkarspelen betekent dit een besparing van € 479.500.

Wat is er nodig?

Om tijdig de beoogde doelstellingen (te bereiken effecten) te kunnen halen is personele capaciteit en deskundigheid nodig. Wij achten het van groot belang dat bij de harmonisatie en optimalisatie van processen hoofdzakelijk eigen medewerkers worden ingezet om daarmee de implementatie van de nieuwe procesgang en werkwijze goed te borgen. Deze medewerkers hebben namelijk veel kennis van de eigen processen en moeten er na de harmonisatie- en optimalisatieslag ook mee gaan werken. Om die redenen huren we juist niet alleen externe mensen in, maar spelen we zoveel mogelijk eigen medewerkers vrij. Het vrijspelen van deze mensen is alleen mogelijk door vervanging op hun eigen taken te regelen, om daarmee te voorkomen dat zij door de

waan van de dag terugvallen in hun reguliere werk en er daardoor onvoldoende voortgang wordt geboekt op dit project.

Om binnen dit project slagvaardig te kunnen zijn, is het essentieel om de juiste focus aan te brengen. Dit doen we door een goede projectorganisatie in te richten. We zetten in op een externe projectleider die onder directe aansturing van/namens het MT de centrale regie voert over alle processen die worden geharmoniseerd/geoptimaliseerd en hierbij de integraliteit en samenhang met andere programma's, projecten en ontwikkelingen bewaakt. Zonder centrale regie is de kans groot dat we niet de benodigde voortgang boeken, te lang blijven doorwerken met niet optimale processen en daarmee niet de effectieve en efficiënte organisatie worden die we willen zijn. Met alle mogelijke risico's van dien.

Wij beschikken op dit moment niet over de benodigde capaciteit en deskundigheid om dit project te leiden. Er is expliciete inhoudelijke kennis en ervaring nodig op het gebied van o.a. het opzetten en inrichten van (specifieke) processen, proces- en verandermanagement, digitalisering, automatisering en robotisering.

De verwachte kosten die gemoeid zijn met procesoptimalisatie ramen we voor 2021 en 2022 voorlopig op € 400.000 per jaar, zijnde jaarlijks € 200.000 per gemeente gedurende 2 jaren. Uit tijdige evaluatie dient te blijken in hoeverre deze budgetten toereikend zijn in relatie tot beoogde doelstellingen. Dit zijn de kosten voor inhuur van externe expertise en vervanging van in de projectgroep in te zetten eigen medewerkers voor beide gemeenten gezamenlijk. Om de uiteindelijke besparingen te realiseren is dus eerst een incidentele investering nodig ('de kosten gaan voor de baten uit').

De kosten voor digitalisering zijn nog niet volledig in beeld en worden t.z.t. separaat aan college en raad voorgelegd. Voor een deel kunnen deze kosten gedekt worden uit de reeds bestaande middelen voor vervangingsinvesteringen. Er zullen ook aanvullende middelen nodig zijn om de ambities waar te maken en up to date te blijven op gebied van digitalisering.

5.3 Centrale huisvesting

Met het intensiveren van de samenwerking streven we naar een effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering en optimale dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers tegen lagere kosten. Eén van de mogelijkheden is het intensiveren van de samenwerking op één locatie (één gemeentehuis).

De organisatie streeft naar het maximaliseren van harmonisatie in beleid en uitvoering en maakt de komende jaren werk van procesoptimalisatie. Onderdeel hiervan is het vergaand digitaliseren van onze processen en het resultaatgericht maken van onze organisatie. Met behulp van adequate ICT-voorzieningen is het mogelijk om tijd- en plaatsonafhankelijk te kunnen werken. Gerelateerd aan de werkprocessen wordt bezien wat de optimale plek is om het werk te verrichten. Hierbij worden de digitale mogelijkheden optimaal gebruikt en wordt er een optimaal evenwicht aangebracht tussen digitale- en fysieke ontmoeting.

In de doorontwikkeling van de organisatie speelt samenwerken een belangrijke rol en is ontmoeting nodig om die samenwerking gestalte te geven. De verwachting is dat de behoefte aan kantoorwerkplekken afneemt en dat er meer behoefte zal bestaan aan ruimten voor overleg, afstemming, inspiratie, uitwisselen van ideeën en het werken aan projecten, programma's en opgaven uit de mienskip.

Door de combinatie van het werken en ontmoeten op kantoor, werken vanuit huis en werken op locatie, is efficiency te halen op de huisvesting. De ambtelijke organisatie heeft daardoor minder m² kantoorruimte nodig. In 2019 is extern onderzoek gedaan naar het gebruik en de inrichting van onze gemeentehuizen. Het onderzoeksrapport meldt dat beide gemeentehuizen vrijwel even groot zijn en

momenteel beschikken over een vergelijkbaar aantal werkplekken. Ook het aantal fte dat is toegewezen aan de locatie is vergelijkbaar. In beide panden zijn balieplekken aanwezig.

In beide gebouwen is ruime onderbezetting zowel qua arbowerkplekken, flexplekken en aantal m². Dit biedt mogelijkheden om medewerkers van Burgum naar Buitenpost te huisvesten of andersom. Verder blijkt dat het aantal m² per werkplek en per fte op beide locaties ruim hoger is dan de Nederlandse markt (circa 20%). Ook ligt de werkplekratio in beide gemeentehuizen ruim hoger (circa 30%) dan het kantorengemiddelde 0,9 werkplek per fte. De gemiddelde bezetting van beide gemeentehuizen is relatief laag te noemen. Door de beschikbare ruimte beter te benutten hebben we in 2020 twee gebiedsteams Sociaal Domein intern kunnen huisvesten.

Met een efficiëntere indeling en door te gaan werken met een flexfactor (50%) is het haalbaar om de gehele ambtelijke organisatie te huisvesten op één locatie. Dit vergt wel een investering op werkplekken en een verbouwing van de werkomgeving. Mogelijk is het noodzakelijk om een aantal vierkante meters bij te bouwen.

Er is een aantal wettelijke gemeentelijke activiteiten, waarvan is onderzocht of deze activiteiten persé op een gemeentehuis moeten worden uitgevoerd. Het gaat hierbij onder andere om de bewaarplaats registers Burgerlijke Stand, het voltrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen, het houden van hoorzittingen, het aanvragen en uitgeven van reisdocumenten en rijbewijzen, het ter inzage liggen van stukken van Bouwen en Wonen en het houden van vergaderingen door Raad en College en de bewaarplaats van het archief. Geen van deze activiteiten hoeft specifiek uitgevoerd te worden in de huidige gemeentekantoren. Een aantal activiteiten moet wel plaatsvinden binnen de eigen gemeentegrenzen; hierbij kan er een andere locatie binnen de gemeentegrenzen aangewezen worden als 'huis der gemeente' en zo fungeren als gemeentehuis. Voor sommige activiteiten voldoet een ander gebouw, zonder dat dit specifiek benoemd wordt als 'huis der gemeente', zolang het zich maar binnen de gemeentegrenzen bevindt. Voor een aantal activiteiten geldt deze gemeentegrenzen niet; deze mogen dus ook buiten de eigen gemeentegrenzen plaatsvinden. Daarbij geldt, dat waar de activiteiten op het gemeentehuis plaats moeten vinden, dat gemeentehuis niet persé in de eigen gemeente hoeft te staan. Concluderend is de uitvoer van de wettelijke gemeentelijke taken niet gebonden aan de plaats van de huidige gemeentehuizen en staat het de uitvoer van de verschillende scenario's niet in de weg.

Uitgangspunten

Huisvesting van de ambtelijke organisatie op één locatie is uitgewerkt voor zowel het gemeentehuis in Buitenpost als in Burgum. Echter is er daarbij wel sprake van behoud van een bestuurs- en publiekscentrum (en mogelijk het archief) per gemeente. In de praktijk levert dat een aantal verschillende scenario's op, namelijk:

- *Centrale huisvesting Buitenpost, deels afstoten Burgum*
Dit betekent dat het gemeentehuis in Burgum alleen nog wordt voorzien van een bestuurs- en publiekscentrum (en mogelijk het archief). Het huidige kantoorcentrum kan daarbij mogelijk worden afgestoten (sloop, verkoop of verhuur).
- *Centrale huisvesting Burgum, deels afstoten Buitenpost*
Dit betekent dat het gemeentehuis in Buitenpost alleen nog wordt voorzien van een bestuurs- en publiekscentrum (en mogelijk het archief). Het huidige kantoorcentrum kan daarbij mogelijk worden afgestoten (sloop, verkoop of verhuur).

In de financiële uitwerkingen van de scenario's is bij benadering rekening gehouden met de gevolgen op het gebied van gebouwenbeheer, facilitair, ICT en arbo-technische

aspecten. Voor een toelichting op de gehanteerde uitgangspunten hierbij verwijzen we naar de bijlage.

Voor beide gemeentehuizen is onderzoek gestart naar de eventuele verkoopwaarde, courantheid en het best mogelijke gebruik.

Financiën

Als de keuze wordt gemaakt om naar één kantoorpand te gaan, komen alle incidentele voor- en nadelen voor rekening van de latende gemeente, de structurele voordelen (evenals de structurele baten/lasten) dienen ten gunste van beide gemeenten te komen. Met inachtneming van de bovenstaande uitgangspunten is de financiële vertaling gemaakt van de beschreven scenario's te weten centrale huisvesting in Buitenpost of centrale huisvesting in Burgum. Hierbij zijn ook de deelscenario's voor het afslanken van het latende gebouw meegenomen. Oftewel; als de centrale huisvesting in Buitenpost komt, dan is het mogelijk om het gemeentehuis in Burgum te slopen, te verkopen of te verhuren. De onderstaande bedragen geven daarbij weer wat het besparende effect zal zijn.

- *Centrale huisvesting Buitenpost, deels afstoten Burgum*
Het scenario met een centrale huisvesting in Buitenpost levert een mogelijke structurele besparing op tussen minimaal € 400.000 tot maximaal € 450.000 per jaar. Deze besparing komt ten gunste van de beide gemeenten, zijnde € 200.000 tot € 225.000 per gemeente.
- *Centrale huisvesting Burgum, deels afstoten Buitenpost*
Het scenario met een centrale huisvesting in Burgum levert een mogelijke structurele besparing op tussen minimaal € 300.000 tot maximaal € 400.000 per jaar. Deze besparing komt ten gunste van de beide gemeenten, zijnde € 150.000 tot € 200.000 per gemeente.

Beide mogelijke besparingen zijn gebaseerd op de huidige inventarisatie. Daarbij zijn uitgangspunten gehanteerd die mogelijk aan verandering onderhevig zijn n.a.v. de marktconsultatie naar de eventuele verkoopwaarde, courantheid en het best mogelijke gebruik van beide gemeentehuizen.

5.4 Frictie

Vanuit de ombuigingslijnen komen diverse voorstellen die op termijn moeten leiden tot het reduceren van de formatie. Enerzijds vloeit dit voort uit het maken van keuzes in taken en inhoud van ons werk, anderzijds willen we dit bereiken door onze organisatie efficiënter in te richten door onze processen te optimaliseren. Bij medewerkers, van wie de functie vervalt als gevolg hiervan, zal sprake zijn van boventalligheid. Als uitgangspunt geldt hierbij dat de werkgever zich maximaal inspant om gedwongen ontslag te voorkomen. Primair wordt beoogd dit resultaat mogelijk te maken door natuurlijk verloop in combinatie met een strategisch HR-beleid. Het is bekend dat er in de komende jaren (2021-2026) diverse medewerkers met pensioen gaan. Er ontstaat dus ruimte voor doorstroom waarmee medewerkers waarvan de werkzaamheden vervallen, kunnen worden voorzien van een passende functie elders in of buiten de organisatie. Dit vraagt om mobiliteit, om-, her- en bijscholing en om begeleidingstrajecten van werk naar werk (in- en extern). Dit wordt begeleid vanuit de principes van goed werkgeverschap.

De boventallige medewerker heeft recht op een Van werk naar werk-traject zoals vastgelegd in de Cao Gemeenten en de Cao van de Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties (Cao SGO). Dit traject duurt maximaal 24 maanden. De noodzakelijke kosten van een dergelijk traject die de werkgever betaalt zijn maximaal € 7.500. De werkgever en de werknemer richten hun inspanningen op: a) plaatsing van de werknemer in een passende of geschikte functie bij de werkgever; of b) aanvaarding door de werknemer van een functie bij een andere werkgever. Als werkgever willen wij de medewerkers actief

begeleiden tijdens het Van werk naar werk-traject. Hiervoor is er gedurende de periode 2021 t/m 2024 incidenteel extra formatie nodig voor de inzet van een gecertificeerd loopbaanadviseur.

Een reductie op formatie vraagt op voorhand dus een extra investering (Van werk naar werk-traject) maar leidt op termijn tot de gewenste inkrimping van de organisatie. Daarbij wordt gerekend vanuit het uitgangspunt dat een formatiereductie pas financieel effect zal hebben na 2 jaar (na de maximale duur van het Van werk naar werk-traject). Afhankelijk van de keuzes in formatie en taken die in de organisatie worden gemaakt heeft dat het volgende kosteneffect:

10 FTE-formatiereductie: € 170.000 (€ 85.000 per gemeente)
20 FTE-formatiereductie: € 245.000 (€ 122.500 per gemeente)
30 FTE-formatiereductie: € 320.000 (€ 160.000 per gemeente)
40 FTE-formatiereductie: € 395.000 (€ 197.500 per gemeente)
50 FTE-formatiereductie: € 470.000 (€ 235.000 per gemeente)
60 FTE-formatiereductie: € 545.000 (€ 272.500 per gemeente)
70 FTE-formatiereductie: € 620.000 (€ 310.000 per gemeente)

Dit betreffen de totaalbedragen voor Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen. De kosten zullen zich incidenteel voordoen in de jaren 2021 t/m 2024. De variant à 20 FTE is van toepassing gelet op de keuzes die in alle ombuigingslijnen zijn gemaakt op formatieve reductie.

Gemeenten zijn verplicht eigenrisicodrager voor de Werkloosheidswet (WW). Als eigenrisicodrager betalen wij de kosten van de WW-uitkering, als onze werknemers werkloos worden. Het gaat hier om de kosten van WW-uitkering, aanvullende uitkering, na-wettelijke WW-uitkering en evt. reparatie-uitkering. Hoogte en duur zijn afhankelijk van o.a. het arbeidsverleden.

Zoals eerder aangegeven spant de werkgever zich maximaal in om gedwongen ontslag te voorkomen. Mocht dat onverhoopt niet lukken, dan wordt de gemeente geconfronteerd met de eerdergenoemde uitkeringskosten. Deze kosten kunnen vanwege de omvang van formatiereductie en de uitkeringsduur behoorlijk oplopen. Daarom is dit risico opgenomen in de risicoparagraaf.

5.5 Bedrijfsvoering

Een formatiereductie heeft enerzijds een aantal financiële componenten die direct samenhangen met de reductie van 1 FTE. Hiervan is een brede inventarisatie gemaakt en de reductie in deze kosten zijn meegerekend in de mogelijke ombuigingen binnen de vijf ombuigingslijnen. Het bedrag wat hieraan is gekoppeld is per medewerker en bestaat uit bijvoorbeeld opleidingskosten, facilitaire kosten, kosten voor ICT etc.

Anderzijds leidt een reductie in de uitvoering van taken mogelijk ook tot een krimp in de benodigde advisering en ondersteuning vanuit Bedrijfsvoering. Dit effect zal zich niet uiten bij iedere reductie van 1 FTE maar hiervan is pas sprake bij een proportionele formatiereductie. Teruggerekend naar 1 FTE zijn de kosten voor de ondersteuning vanuit Bedrijfsvoering, bestaande uit Communicatie, Facilitair, Financiën, HRM, Juridische Zaken en de Personeelsadministratie circa € 7.000, ofwel vergelijkbaar met 0,1 FTE. Het is echter opportuun om een dergelijke reductie pas mee te nemen per een volledige FTE. Afhankelijk van de keuzes in formatie en taken die in de organisatie worden gemaakt heeft dat het volgende besparingseffect binnen Bedrijfsvoering:

10 FTE-formatiereductie: € 70.000 (€ 35.000 per gemeente)
20 FTE-formatiereductie: € 140.000 (€ 70.000 per gemeente)
30 FTE-formatiereductie: € 210.000 (€ 105.000 per gemeente)
40 FTE-formatiereductie: € 280.000 (€ 140.000 per gemeente)

50 FTE-formatiereductie: € 350.000 (€ 175.000 per gemeente)
 60 FTE-formatiereductie: € 420.000 (€ 210.000 per gemeente)
 70 FTE-formatiereductie: € 490.000 (€ 245.000 per gemeente)

Dit betreffen de totaalbedragen voor Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen. De voordelen zullen zich pas uiten wanneer realisatie van de formatiereductie heeft plaatsgevonden. In de uitgangspunten is vastgesteld dat dit realiseerbaar is vanaf 2024. De variant à 20 FTE is van toepassing gelet op de keuzes die in alle ombuigingslijnen zijn gemaakt op formatieve reductie.

Wat mag het kosten

Lasten en baten vóór stortingen in of onttrekkingen aan de reserves					
(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	4.099	4.284	3.132	2.641	537
Baten	57.938	62.058	60.502	60.362	60.043
Saldo	53.839	57.774	57.369	57.720	59.506
Stortingen in of onttrekkingen aan de reserves (alle programma's)					
Saldo	568	902	734	613	498
TOTAAL	54.406	58.676	58.103	58.333	60.004
per inw.	1.954	1.831	1.813	1.820	1.872

Rekening

Lasten en baten vóór stortingen in en onttrekkingen aan reserves	
(x € 1.000)	2019
Lasten	5.465
Baten	57.041
Saldo	51.576
Stortingen in of onttrekkingen aan de reserves	
Lasten	1.065
Baten	961
Saldo	-105
TOTAAL	51.471

Verklaring verschillen

De belangrijkste verschillen tussen 2020 en 2021 betreffen:

	(x € 1.000)	V/N
Beleidsrelevante ontwikkelingen		
In 2021 budget voor Tweede Kamerverkiezingen, in 2020 waren er geen verkiezingen	-53	N
Toename algemene uitkering gemeentefonds conform de meicirculaire 2020	2.221	V
Betreft accres minus stelposten ontwikkelingen Jeugd (€ 300k) en ontwikkelingen WMO (€ 700k)	-87	N
Overige ontwikkelingen		
Herschikking van ICT-budgetten binnen de WM resulteert in een lagere verplichting voor Burgerzaken software	63	V
Actualiseren van personeelskosten / Vrijval reservering lonen en salarissen i.h.k.v. meicirculaire 2020	1.027	V
Actualiseren van kapitaallasten	102	V
Vervallen inkomsten uit dividenden (Eneco)	-100	N
Indexatie 1,7% o.b.v. meicirculaire	-197	N
Herschikkingen van budgetten en extra middelen voor centraal ziektebudget	196	V
Regionale samenwerking Betreft de rijksbijdrage Krimpgelden uit het gemeentefonds ten behoeve van de jaarschijf 2021.	327	V
Ontwikkeling algemene reserve	-69	N
Ombuigingen		
4.1 - Verhogen inkomsten OZB woningen	353	V
4.1 - Verhogen inkomsten OZB niet-woningen	188	V
5.1 - Overige baten en lasten - intensiveren huidige samenwerking, etc. - kosten vooraf	-200	N
5.1 - Overige baten en lasten - intensiveren huidige samenwerking, etc. - voordelen	24	V
5.2 - Overige baten en lasten - onderzoek naar samenvoegen clusters Beheer TD en 8K	-30	N
5.4 - Overige baten en lasten - kaders rondom personele aspecten - frictiekosten	-123	N
Totaal	3.642	V

Hieronder vindt u een uitleg van het saldo van dit programma, gerekend vanaf de start van de Kadernota.

<i>(x € 1.000)</i>	
Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	54.719
Nieuw of gewijzigd beleid, behandeld in de Kadernota (excl. ombuigingspakket)	1.825
Ombuigingspakket, behandeld in, of naar aanleiding van, de Kadernota	811
Ontwikkelingen in bestaand beleid, vermeld in de Kadernota	137
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	1.184
Saldo van dit programma	58.676

Indicatoren

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Legenda

- ongunstig
- neutraal
- gunstig
- (nog) geen nieuwe gegevens

Indicator	Meting	Eenheid	Refertejaar
Apparaatskosten		euro	
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Bezetting	2,3	fte	(2021)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Externe inhuur		euro	
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Formatie	2,2	fte	(2021)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			

(Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het onderdeel VERDIEPING -> Programma's -Indicatoren

Verbonden partijen

De Verbonden Partijen binnen dit programma zijn:

Gemeenschappelijke regeling

Werkmaatschappij Achtkarspelen-Tytsjerksteradiel

Vennootschap / Coöperatie

BNG Bank NV

Eneco

Stedin

1. Veiligheid

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen

Veiligheid is het aanwezig zijn van orde en rust in het publieke domein en van bescherming van leven, gezondheid en goederen tegen acute en dreigende aantastingen. Onveiligheid is te omschrijven als alles wat inbreuk op veiligheid maakt. Die inbreuken kunnen feitelijke aantastingen (objectief) betreffen, maar ook gevoelens van onveiligheid (subjectief) zijn.

Programma Veiligheid is onderverdeeld in twee taakvelden:

1.1 Crisisbeheersing en brandweer:

Hieronder valt onder andere de Veiligheidsregio Fryslân en gemeentelijke ontwikkelingen en taken op het gebied van crisisbeheersing en brandweertzorg.

1.2 Openbare orde en veiligheid:

Hieronder vallen diverse gemeentelijke ontwikkelingen en taken op het gebied van openbare orde en veiligheid. Ook ontwikkelingen met betrekking tot ketenpartners als politie, Veiligheidshuis en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) worden hierin benoemd.

Uitwerking Kadernota 2021-2024

In de Kadernota 2021-2024 zijn door het college de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven. Hieronder vindt u, voor zover van toepassing, de uitwerking van de Kadernota zoals die op 2 juli 2020 door uw raad opiniërend is besproken.

Veiligheidsregio Fryslân

Op 28 mei 2020 is de begroting 2021 van Veiligheidsregio Fryslân behandeld in de gemeenteraad. Er is geen zienswijze ingediend.

De begroting van Veiligheidsregio Fryslân leidt tot uitzetting van de gemeentelijke bijdrage. Deze moet daarom worden verwerkt in de gemeentelijke begroting, op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en gezondheidszorg. De uitzetting voor Veiligheidsregio Fryslân betreft onder andere:

- autonome ontwikkelingen, zoals indexering op loonkosten en kosten materieel
- indexering piketten bevolkingszorg
- werkzaamheden in het kader van de Omgevingswet
- borging van de Aanpak Voorkoming Escalatie (AVE)
- uitzetting verzekering repressief personeel
- investeren in toekomstige bedrijfsvoering

[Kadernota nr.01.01]

Ombuigingslijnen

Lijn 2

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 2 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

2.2 Dereguleren vergunningen kleinere evenementen

Het college voert een deregulering door van de bestaande vergunningsplicht voor kleinere evenementen van vergunning naar melding. Echt grote evenementen blijven om veiligheids- en rechtszekerheidsprincipes wel vergunningsplichtig. De leges voor deze vergunningen worden kostendekkend gemaakt. De exacte invulling daarvan krijgt de komende tijd vorm. Per saldo moet hiermee per 2023 een besparing op de formatie worden gerealiseerd van € 17.250. (Amendement P1-A1)

2.14 Stoppen met niet-wettelijke taken Veiligheid

De gemeente voert een aantal niet-wettelijke taken uit in het kader van Veiligheid. Het gaat hier om:

1. Inbraken woningen en bedrijven

- Coördinatie controle registerplicht handelaren tweedehands goederen (0,05 fte).
- Voorlichtingscampagne t.b.v. het vergroten van de bewustwording (Donkere Dagen Offensief 0,05 fte).
- Ondersteunen buurtpreventie (0,05 fte).
- Burgernet (€ 5.000 werkbudget).
- Uitvoering beleid Wet Aanpak Woonoverlast (uitzetting uit woningen e.d. 0,1 fte).
- Verdere implementatie en uitrol van de notitie samenwerking sociaal- en veiligheidsdomein van de Aanpak Voorkomen van Escalatie (0,1 fte).
- Vervolgproject "trochpakker". Samen met het Sociaal Domein wordt geïnvesteerd op aanpak van personen met verward/ander gedrag (deelname projectgroep 0,1 fte).
- Investeren op de verbinding tussen het sociaal- en veiligheidsdomein (0,1 fte).
- Pilot "Buurtkracht". Evaluatie volgt in 2020 (0,1 fte).
- Rond oud en nieuw (werkbudget € 20.000).

2. Veiligheidsveld Bedrijf en Veiligheid

- Cybercrime /Week van de veiligheid (0,2 fte, werkbudget € 5.000).

3. Veiligheidsveld Jeugd en Veiligheid

- Overlast gevende jeugdgroepen/ Jeugd, alcohol en drugs (0,2 fte).

4. Veiligheidsveld Integriteit en Veiligheid

- Ontwikkelen en uitvoeren van Plan van Aanpak Georganiseerde Criminaliteit 2020 (0,1 fte).
- Uitvoering geven aan het handhavingsbeleid artikel 13b Opiumwet. (0,1 fte).
- Uitvoering geven aan twee gesubsidieerde projecten in het kader van ondermijning, Binnenspiegel in Tytsjerksteradiel en "ongewenste inmenging in dorpen en wijken" in Achtkarspelen (0,2 fte).
- Verfijnd ondermijningsbeeld vanuit de eerste scan die in 2019 door het RIEC is opgeleverd waaruit integrale acties vormgegeven worden (0,2 fte).

Door te stoppen met deze taken kan per 1 januari 2021 1,65 fte worden bespaard. Dit levert jaarlijks € 150.000 op (€ 75.000 per gemeente), ingaande 2023, en € 30.000 budget (€ 15.000 per gemeente) ingaande 1 januari 2021.

De ombuiging heeft mogelijk gevolgen voor de veiligheid en het veiligheidsgevoel van de gemeente en haar inwoners.

Het college stelt voor om hierop voor € 15.000 te besparen, met ingang van 2023.

Financieel

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	1.962	2.034	2.055	2.087	2.141
Baten	58	50	50	50	50
Saldo	- 1.904	- 1.984	- 2.005	- 2.037	- 2.091
per inw.	-68	-62	-63	-64	-65

Rekening

(x € 1.000)	2019
Lasten	1.798
Baten	53
Saldo	-1.745

Verklaring verschillen

De belangrijkste verschillen tussen 2020 en 2021 betreffen:

	(x € 1.000)	V/N
Beleidsrelevante ontwikkelingen		
Voor de onderdelen brandweer en crisisbeheersing is de bijdrage aan de Veiligheidsregio toegenomen. Deze toename wordt veroorzaakt door autonome ontwikkelingen en aanpassing aan een toekomstbestendige bedrijfsvoering.	-133	N
Overige ontwikkelingen		
Actualisatie van de personeelskosten	53	V
Overige verschillen (saldo)	-15	N
Ombuigingslijnen		
2.14 Stoppen met niet-wettelijke taken veiligheid	15	V
Totaal	-80	N

Hieronder vindt u een uitleg van het saldo van dit programma, gerekend vanaf de start van de Kadernota.

(x € 1.000)	
Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 1.946
Nieuw of gewijzigd beleid, behandeld in de Kadernota (excl. ombuigingspakket)	- 79
Ombuigingspakket, behandeld in, of naar aanleiding van, de Kadernota	-
Ontwikkelingen in bestaand beleid, vermeld in de Kadernota	-
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	41
Saldo van dit programma	- 1.984

Indicatoren

Met de beleidsindicatoren wordt een inzicht gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Legenda

- ongunstig
- neutraal
- gunstig
- (nog) geen nieuwe gegevens

Indicator	Meting	Eenheid	Refertejaar
Misdrijven - Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	1,1	aantal	(2018)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Misdrijven - Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	3,7	aantal	(2018)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Misdrijven - Vernieling en beschadigingen (in de openbare ruimte)	5,5	aantal	(2018)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Misdrijven - Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	0,5	aantal	(2018)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Verwijzingen Halt	70,0	aantal	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			

(Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het onderdeel VERDIEPING -> Programma's -Indicatoren

Verbonden partijen

De Verbonden Partijen binnen dit programma zijn:

Gemeenschappelijke regeling

Veiligheidsregio Fryslân

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen

Dit programma omvat de wijze waarop de gemeente omgaat met mobiliteit, zoals het beheer van wegen, straten en pleinen. Ook omvat dit programma verkeersmaatregelen, openbaar vervoer en parkeren. Ten aanzien van het onderdeel 'waterstaat' vallen binnen dit programma economische en recreatieve havens en de afwatering (doorgaande waterwegen). Hierbij moet worden opgemerkt dat de gemeente geen recreatieve havens in beheer heeft en dat de doorgaande waterwegen primair in eigendom en beheer zijn bij Wetterskip Fryslân, Provincie en/of Rijkswaterstaat.

Doelstelling van de gemeente is om een duurzame, schone en veilige leefomgeving te creëren en in stand te houden. De openbare ruimte bestaat uit verschillende onderdelen, zoals wegen, pleinen, fietspaden voetpaden en overige verhardingen.

Het onderdeel 'groen' (inclusief de sloten en vijvers) komt verder aan de orde in programma 5 Sport, cultuur en recreatie. Riolering valt onder programma 7, Volksgezondheid en milieu.

Uitwerking Kadernota 2021-2024

In de Kadernota 2021-2024 zijn door het college de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven. Hieronder vindt u, voor zover van toepassing, de uitwerking van de Kadernota zoals die op 2 juli 2020 door uw raad opiniërend is besproken.

Vervangen brug Rysloane / Miedwei

De brug is aan het einde van zijn technische levensduur en voldoet niet meer aan de eisen. Uit inspectierapporten blijkt dat de brug vervangen moet worden om aan de veiligheidseisen te kunnen voldoen.

Naar aanleiding van de motie die aangenomen is tijdens de behandeling van de Kadernota en conform de toezegging van de portefeuillehouder tijdens de raadsvergadering zien we mogelijkheden om de brug te vervangen door een duiker met een paar bovengrondse elementen die moeten benadrukken dat hier een brug heeft gelegen.

Hiervoor gaan we in gesprek met het Wetterskip Fryslan.

Het financiële voordeel van deze goedkopere uitvoering is meegenomen in de ombuigingslijn Beheer Achtkarspelen.

[Kadernota nr.02.07]

Ombuigingslijnen

Lijn 3

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 3 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

3.17. Verlagen budget wegonderhoud met behoud kwaliteitsniveau basis

Er wordt momenteel gewerkt aan een kapitaalgoederennota die in de eerste helft van 2021 wordt besproken met de raad. Hierin worden alle meerjarenonderhoudsplanningen van alle kapitaalgoederen in beeld gebracht. Een eerste ruwe inschatting van de uitkomsten geeft aan dat er voor de komende vijf jaar € 100.000 op wegonderhoud kan worden bezuinigd zonder het kwaliteitsniveau basis te wijzigen. In die periode van 5 jaar kunnen we zowel de huidige achterstand op wegonderhoud inlopen en het geplande wegonderhoud uitvoeren.

3.21. Goedkopere uitvoering vervanging brug Rysloane – Miedwei

In de Kadernota 2021 is het vervangen van de brug Rysloane – Miedwei opgevoerd. Hierbij is uitgegaan van het vervangen van de brug door een soortgelijke brug. Hiervoor is een investeringsbedrag opgevoerd van € 225.000 in 2022. Het is mogelijk om de brug niet op dezelfde manier uit te voeren als de bestaande brug. Er kan gekozen worden voor een duiker waarbij bovengronds accenten aangebracht worden die benadrukken dat hier ooit een brug was. Het gaat dan om een investering van € 60.000. Dit levert een structureel voordeel op ten aanzien van de kapitaallasten van € 7.000 vanaf 2023.

3.35 Kapitaallasten

Door de actualisering van de kapitaallasten volgt een besparing van € 138.000 voor de jaren 2021 t/m 2023. Deze besparing ontstaat door een temporisering van een aantal projecten.

Financieel

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	4.966	5.215	5.252	5.315	5.352
Baten	254	256	256	256	256
Saldo	- 4.712	- 4.959	- 4.996	- 5.059	- 5.096
per inw.	-169	-155	-156	-158	-159

Rekening

(x € 1.000)	2019
Lasten	4.855
Baten	859
Saldo	-3.996

Verklaring verschillen

De belangrijkste verschillen tussen 2020 en 2021 betreffen:

	(x € 1.000)	V/N
Beleidsrelevante ontwikkelingen		
Ontsluiting Lauwerskwartier	-150	N
Overige ontwikkelingen		
Formatie en uitvoering wettelijke taken Wet Basisregistratie Ondergrond, BRO	-35	N
Actualisering personeelskosten	-170	N
Actualisering kapitaallasten	-143	N
Overige verschillen (saldo)	14	V
Ombuigingslijnen		
3.17. Verlagen budget wegenonderhoud met behoud kwaliteitsniveau basis	100	V
3.21 Goedkopere uitvoering brug Rysloane - Miedwei	0	
3.35 Temporisering projecten	138	V
Totaal	-246	N

Hieronder vindt u een uitleg van het saldo van dit programma, gerekend vanaf de start van de Kadernota.

<i>(x € 1.000)</i>	
Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 4.930
Nieuw of gewijzigd beleid, behandeld in de Kadernota (excl. ombuigingspakket)	-
Ombuigingspakket, behandeld in, of naar aanleiding van, de Kadernota	100
Ontwikkelingen in bestaand beleid, vermeld in de Kadernota	-
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 128
Saldo van dit programma	- 4.959

Indicatoren

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Geen indicatoren bij dit programma?

In dat geval zijn er geen (verplichte) indicatoren vastgesteld.

3. Economie

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen

Wij willen de lokale economie vitaal houden en toekomstbestendig maken. Dit doen wij in samenwerking met de overige gemeenten in de regio Noordoost Fryslân, provincie, waterschap, onderwijs en ondernemers door met de Regiodeal stevig te investeren in het versterken van die lokale economie. Er wordt samen met Tytsjerksteradiel een nieuw Economisch Actieplan opgesteld waarbij uiteraard ruimte is voor onze eigen keuzes. In het voorjaar 2021 wordt dit ter vaststelling voorgelegd aan de raad. Daarnaast ligt de focus op het aantrekkelijk houden van de winkelcentra in Buitenpost en Surhuisterveen. Voor Surhuisterveen is inmiddels een visie vastgesteld die in uitvoering is gebracht. Voor Buitenpost geldt dat in samenwerking met de lokale ondernemers en de inwoners van deze dorpen nog volop wordt gewerkt aan een centrumvisie.

Uitwerking Kadernota 2021-2024

In de Kadernota 2021-2024 zijn door het college de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven. Hieronder vindt u, voor zover van toepassing, de uitwerking van de Kadernota zoals die op 2 juli 2020 door uw raad opiniërend is besproken.

Ombuigingslijnen

Lijn 2

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 2 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

2.30 Bezuinigen op het werkbudget economie en Regio Marketing Toerisme (RMT)

Binnen de werkvelden Economische Zaken en Recreatie en Toerisme wordt gewerkt aan beleidsontwikkeling en bijdragen aan Regio Marketing Toerisme (RMT), stimulering van het ondernemersklimaat en bevordering werkgelegenheid.

Het college stelt voor om op dit gebied € 10.000 in 2021 te bezuinigen en structureel € 50.000 te bezuinigen ingaande per 2022.

Lijn 4

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 4 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

4.1 Verhogen tarieven OZB

Door de waardeontwikkeling van onroerend goed is de verwachting dat er een extra opbrengst uit de OZB wordt ontvangen van € 540.250. Het direct genereren van hogere inkomsten voor de gemeente leidt tot hogere lasten voor woningeigenaren en voor gebruikers en eigenaren van niet-woningen. Bij een gemiddelde WOZ-waarde van € 191.000 per 01-01-2020 leidt dit voor de inwoner tot een lastenverzwaring van € 29,84.

De potentiële opbrengst van 'ozb gebruikersdeel niet-woningen' wordt in 2021 (eenmalig) niet via heffing geïnt, maar geboekt ten laste van de (nog te ontvangen) coronagelden 2021. (Amendement P3-A1)

4.7 Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een algemene belasting die een gemeente kan heffen. Hiermee kan de gemeente bijvoorbeeld het gebruik van voorzieningen door toeristen financieren. De eigenaar van een verblijfslocatie neemt het tarief voor de toeristenbelasting op in zijn eigen tarief en 'sluist' deze specifieke belastinggelden volledig door aan de gemeente. De eigenaar van de verblijfslocatie ontvangt daarvoor een belastingaanslag die gebaseerd is op het aantal geregistreerde overnachtingen, het aantal verblijven of de overnachtingsprijs.

De gemeente bepaalt wat de hoogte is van het tarief en waar dit op is gebaseerd. Dit dient te worden opgenomen in een gemeentelijke verordening.

Alleen de verblijfslocaties waarover momenteel nog geen woonforensenbelasting wordt geheven komen in aanmerking voor het heffen van toeristenbelasting. Op basis van een aantal inschattingen zal de structurele meeropbrengst € 20.000 bedragen ingaande per 2022.

Financieel

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	2.147	573	533	533	533
Baten	1.809	420	408	335	49
Saldo	- 338	- 153	- 125	- 198	- 484
per inw.	-12	-5	-4	-6	-15

Rekening

(x € 1.000)	2019
Lasten	1.359
Baten	1.106
Saldo	-253

Verklaring verschillen

De belangrijkste verschillen tussen 2020 en 2021 betreffen:

	(x € 1.000)	V/N
Beleidsrelevante ontwikkelingen		
Binnen de bouwgrondexploitaties wordt in 2021 een toename van de winst verwacht	58	V
In 2020 was de laatste bijdrage aan ANNO in de begroting opgenomen, met ingang van 2021 vervalt de bijdrage	65	V
Voor het ontwikkelen van een toeristische visie was in 2020 eenmalig budget in de begroting opgenomen	58	V
Overige ontwikkelingen		
Overige verschillen (saldo)	-5	N
Ombuigingslijnen		
2.30 – Verlaging werkbudget economie	10	V
Totaal	186	V

Hieronder vindt u een uitleg van het saldo van dit programma, gerekend vanaf de start van de Kadernota.

(x € 1.000)	
Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 206
Nieuw of gewijzigd beleid, behandeld in de Kadernota (excl. ombuigingspakket)	-
Ombuigingspakket, behandeld in, of naar aanleiding van, de Kadernota	10
Ontwikkelingen in bestaand beleid, vermeld in de Kadernota	-
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	43
Saldo van dit programma	- 153

Indicatoren

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Legenda

- ongunstig
- neutraal
- gunstig
- (nog) geen nieuwe gegevens

Indicator	Meting	Eenheid	Refertejaar
Banen	535,8	aantal	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Functiemenging	43,6	%	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Vestigingen	144,4	aantal	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			

(Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het onderdeel VERDIEPING -> Programma's -Indicatoren

4. Onderwijs

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen

Onderwijs is de sleutel voor de ontwikkeling van een kind én van een samenleving. Een kind dat goed onderwijs krijgt, krijgt kansen voor de toekomst. Daarom heeft ieder kind recht op goed onderwijs.

Binnen het programma onderwijs worden de wettelijke verplichtingen zoals de onderwijshuisvesting, leerplicht en leerlingenvervoer uitgevoerd. Extra ambitie is in Achtkarspelen gericht op het bieden van 'gelijke kansen', op talentontwikkeling en op het voorkomen en bestrijden van achterstanden (kansenbeleid). Goede samenwerking met de betrokken partners is een vereiste.

Hoofdpijnen van beleid;

- In elk dorp is een basisschool
- Verrijkende initiatieven voor brede vorming en talentontwikkeling
- Behoud breed richtingenaanbod Voortgezet Onderwijs
- Versterken praktische verbindingen Onderwijs en Arbeidsmarkt
- Aanpakken van laaggeletterdheid
- Voor- en Vroegschoolse Educatie, een basisvoorziening voor ieder kind

Uitwerking Kadernota 2021-2024

In de Kadernota 2021-2024 zijn door het college de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven. Hieronder vindt u, voor zover van toepassing, de uitwerking van de Kadernota zoals die op 2 juli 2020 door uw raad opiniërend is besproken.

Ombuigingslijnen

Lijn 1

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 1 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

1.2 Verlagen budget Peuteropvang

Het betreffende budget voor de peuteropvang kan direct worden verlaagd en levert een besparing op van € 20.000, ingaande 2021. Hiermee wordt de budgettaire ruimte op deze post geschrapt.

Het college stelt voor dit budget te verlagen.

1.3 Kosten logopedie onderbrengen GOAB

Door het onderbrengen van de kosten voor logopedie onder het GOAB-budget kan er een directe besparing worden gerealiseerd van € 18.000, ingaande per 2021.

Financieel

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	3.190	3.484	3.649	3.642	3.670
Baten	816	864	1.017	1.017	1.017
Saldo	- 2.374	- 2.620	- 2.633	- 2.626	- 2.653
<i>per inw.</i>	-85	-82	-82	-82	-83

Rekening

(x € 1.000)	2019
Lasten	2.766
Baten	427
Saldo	-2.339

Verklaring verschillen

De belangrijkste verschillen tussen 2020 en 2021 betreffen:

	(x € 1.000)	V/N
Beleidsrelevante ontwikkelingen		
Toename kosten leerlingenvervoer JoBinder als gevolg van rittentoename en autonome ontwikkelingen	-131	N
Overige ontwikkelingen		
Actualisatie kapitaallasten onderwijshuisvesting basisonderwijs	-103	N
Vergoeding leerlingenvervoer aan particulieren opgenomen in begroting	-48	N
Actualisatie bijdrage WM8KTD	-14	N
Overige verschillen (saldo)	12	V
Ombuigingslijnen		
1.2 Verlagen budget Peuteropvang	20	V
1.3 Kosten logopedie onderbrengen in GOAB	18	V
Totaal	-246	N

Hieronder vindt u een uitleg van het saldo van dit programma, gerekend vanaf de start van de Kadernota.

<i>(x € 1.000)</i>	
Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 2.466
Nieuw of gewijzigd beleid, behandeld in de Kadernota (excl. ombuigingspakket)	- 124
Ombuigingspakket, behandeld in, of naar aanleiding van, de Kadernota	38
Ontwikkelingen in bestaand beleid, vermeld in de Kadernota	-
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 67
Saldo van dit programma	- 2.620

Indicatoren

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Legenda

- ongunstig
- neutraal
- gunstig
- (nog) geen nieuwe gegevens

Indicator	Meting	Eenheid	Refertejaar
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	1,1	%	(2018)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting 			
Prognose o.b.v. de historie 			
Absoluut verzuim	0,0	aantal	(2017)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting 			
Prognose o.b.v. de historie 			
Relatief verzuim	30,0	aantal	(2018)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting 			
Prognose o.b.v. de historie 			

(Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het onderdeel VERDIEPING -> Programma's -Indicatoren

5. Sport, cultuur en recreatie

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen

Sport en cultuur leveren een bijdrage aan de persoonlijke ontplooiing en ontwikkeling van onze inwoners. Het vergroot de sociale samenhang en deelname aan de samenleving en draagt bij aan een goed leef- en woonklimaat. Sport en cultuur bevorderen ook de gezondheid en het welzijn van jong en oud. Achtkarspelen vindt het van belang dat er voldoende voorzieningen zijn, die toegankelijk zijn voor iedereen.

Meertaligheid bevordert het lerend vermogen en het zelfvertrouwen van het individu en de gemeenschap. Meertaligheid in Fryslân beschouwt Achtkarspelen als een verrijking en wil de gemeente stimuleren.

Recreatie en toerisme leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en vitaliteit van de gemeente. Recreatie en toerisme worden verder ontwikkeld, waarbij het landschap van de Noardlike Fryske Wâlden een belangrijke trekker is.

Uitwerking Kadernota 2021-2024

In de Kadernota 2021-2024 zijn door het college de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven. Hieronder vindt u, voor zover van toepassing, de uitwerking van de Kadernota zoals die op 2 juli 2020 door uw raad opiniërend is besproken.

Extra maatregelen kunstgras ivm zorgplicht

De gemeente heeft onderzoek laten doen naar mogelijke vervuiling (en in welke mate) rondom kunstgrasvelden die zijn ingestrooid met SBR-rubber (rubbergranulaatkorrels). De totaalrapportage volgt nog.

Vooruitlopend daarop is het al wel duidelijk dat de verspreiding van rubberkorrels de bodem negatief heeft beïnvloed en er maatregelen moeten worden genomen om verdere verspreiding van rubberkorrels te voorkomen. Evenzo is duidelijk dat op één van de velden een bodemverontreiniging met zink is vastgesteld waar op basis van de Wet bodembescherming maatregelen getroffen moeten worden.

Voor het nemen van maatregelen tegen de verspreiding van rubberkorrels vragen wij eenmalig middelen. De financiële consequenties voor wat betreft de maatregelen die genomen moeten worden t.a.v. de bodemverontreiniging met zink op basis van de Wet bodembescherming komen wij nog op terug.

[Kadernota nr.05.01]

Uitbreiding formatie groen-/landschapstaken

Er is sprake van een structurele uitbreiding van groen- en landschapstaken. Om aan de taken goed invulling te kunnen geven is de huidige capaciteit binnen Achtkarspelen onvoldoende. Uitbreiding is daarom nodig om (wettelijke) taken goed uit te voeren.

[Kadernota nr.05.07]

Inspecties en opstellen MJOP voor overige sportaccommodaties

Een onafhankelijke inspectie en een meerjarige onderhoudsplanung (MJOP), ook in samenspraak met de verenigingen, om de kwaliteit van de buitensportaccommodaties in beeld te brengen en voor de toekomst op niveau te houden.

[Kadernota nr.05.09]

De Kruidhof – gevolgen toekomst

Op basis van de notitie 'Exploitatie De Kruidhof in gemeentelijk beheer voortzetten' is er een raadsvoorstel uitgewerkt voor een verhoging van de jaarlijkse bijdrage van € 250.000 naar € 286.000 per jaar. Dan zou er € 36.000 bij moeten als gemeentelijke bijdrage maar doordat er al € 20.000 elders is begroot resteert een uitzetting van € 16.000. Hierdoor kunnen een aantal noodzakelijke investeringen worden gedaan op De Kruidhof die een positieve invloed hebben op de exploitatie.

Bovenstaande input is verwerkt in de Kadernota.

In de programmabegroting is nu een voorstel opgenomen om van De Kruidhof het gemeentelijk participatiebedrijf te maken waardoor de opgenomen uitzettingen in de Kadernota niet meer van kracht zijn.

[Kadernota nr.05.10]

Ombuigingslijnen

Lijn 1

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 1 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

1.8 Beëindigen subsidie Cultuurcentrum de Wâldsang per 2022

De gemeenten hebben geen wettelijke verplichting om muziekonderwijs te bekostigen. In 2018 echter heeft de gemeente nog het convenant 'Meer Muziek in de Klas' ondertekend met een inspanningsverplichting om zoveel mogelijk kinderen in aanraking te laten komen met muziek.

De activiteiten van het Cultuurcentrum zijn te verdelen in muziekonderwijs op de basisschool (Algemene Muzikale Vorming op 16 basisscholen en daarnaast nog 10 projecten op 8 basisscholen) en het vrijetijdsonderwijs (348 leerlingen).

Het College stelt voor om de subsidie van € 288.000 aan de Wâldsang ingaande 2022 te beëindigen. Dit betekent dat inwoners zelf muziekonderwijs moeten bekostigen.

1.33 De Kruidhof omvormen tot het gemeentelijk participatiebedrijf

In het huidige exploitatiemodel van De Kruidhof is sprake van een forse jaarlijkse gemeentelijke bijdrage om de exploitatie sluitend te houden.

Een belangrijk onderdeel van de activiteiten op De Kruidhof is gericht op re-integratie, participatie en vrijwilligerswerk. Dit zijn activiteiten die maatschappelijke waarde hebben. In deze activiteiten vindt De Kruidhof ook zijn oorsprong. Het college wil graag onderzoeken hoe we van De Kruidhof het gemeentelijk participatiebedrijf kunnen maken zodat de doelstelling van De Kruidhof nog meer komt te liggen op re-integratie en participatie activiteiten. Dit onderzoek is breder dan De Kruidhof en betreft ook het participatiebudget.

De belangrijkste ontwikkelingen waarom het college dit verder wil onderzoeken zijn:

- Het verlagen van de gemeentelijke bijdrage aan De Kruidhof.
- Het aflopen van de DVO met Caparis per 1-1-2025 (het is dan mogelijk om de SW-ers die nu bij Caparis geplaatst zijn te plaatsen in een gemeentelijk participatiebedrijf).
- De mogelijkheid tot het inzetten van BAB (Banen Afspraak Banen) functies binnen De Kruidhof.
- De mogelijkheid onderzoeken of deze optie zowel voor Achtkarspelen als Tytsjerksteradiel kan worden uitgewerkt.
- De MOA hierbij te combineren/integreren.

Er zal een (externe)projectleider met een projectgroep aan de slag gaan met het verdere onderzoek van dit voorstel waarbij ook zal worden bekeken welke onderdelen uit het huidige exploitatiemodel van De Kruidhof kunnen blijven behouden en welke onderdelen minder geschikt zijn voor het gemeentelijk participatiebedrijf. *In dit onderzoek zal aandacht moeten zijn voor behoud van de unieke collectie geneeskrachtige kruiden. (Amendement P5-A1)*

De incidentele kosten bedragen € 80.000 voor het inzetten van een extern projectleider in 2021 en 2022. Per 2021 kunnen de structurele gevraagde middelen van € 16.000 (in 2022 incidenteel € 24.000) in de kadernota 2020, onderwerp *05.10 De Kruidhof – gevolgen toekomst*, komen te vervallen. Per ingangsdatum 1-1-2023 zou dit daarbovenop moeten leiden tot een structurele besparing van € 270.000 ten opzichte

van de huidige budgetten voor De Kruidhof. Vanaf 2023 is de structurele besparing daardoor € 286.000 per jaar.

Het college stelt voor om met ingang van 2023 structureel € 286.000 te bezuinigen op de Kruidhof en te onderzoeken of het omvormen tot een participatiebedrijf kan leiden tot behoud van de huidige Kruidhoflocatie *en van de unieke collectie geneeskrachtige kruiden.* (Amendement P5-A1)

Lijn 3

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 3 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

3.19. Stoppen met aanleg nieuwe fietspaden

Vanuit het coalitieakkoord is aangegeven dat de coalitie graag nieuwe fietspaden wil aanleggen. Hiervoor zijn in eerste instantie jaarlijkse investeringskredieten van € 500.000 opgenomen. Vorig jaar is besloten om deze budgetten te halveren naar € 250.000. Het is mogelijk om helemaal geen nieuwe fietspaden meer aan te leggen vanaf 2021. Dit levert een structureel oplopende besparing op in de kapitaallasten (2022: € 14.000, 2023: € 27.000, 2024: € 41.000).

3.25. Afstoten monumentale woning in Drogeham

De gemeente heeft het Lucas en Teike huisje te Drogeham in eigendom en beheer. Hiervoor worden onderhoudskosten gemaakt. Daarnaast wordt het huisje door een externe partij verhuurd. De baten wegen niet op tegen de lasten. Hierdoor is een structurele besparing mogelijk van € 3.600 vanaf 2022. Verkoop tegen WOZ-waarde, onder voorwaarde van behoud bestemming, zou een incidentele bate van € 84.000 opleveren in 2021.

3.36 Huuropbrengsten Vleckegehûs

De gemeente heeft op 1 september 2020 het beheer van het Vleckegehûs overgenomen. Dat zorgt de komende vijf jaar voor een structurele opbrengst van € 54.000 per jaar.

Financieel

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	5.618	5.780	5.747	5.773	5.755
Baten	572	634	634	634	634
Saldo	- 5.046	- 5.147	- 5.113	- 5.140	- 5.121
per inw.	-181	-161	-160	-160	-160

Rekening

(x € 1.000)	2019
Lasten	5.737
Baten	747
Saldo	-4.990

Verklaring verschillen

De belangrijkste verschillen tussen 2020 en 2021 betreffen:

		(x € 1.000)	V/ N
Beleidsrelevante ontwikkelingen			
Voor miedengebied is een eenmalig budget beschikbaar van € 30.000 Dit bedrag is via de overlopende posten overgezet naar 2021.		-30	N
Overige ontwikkelingen			
Stoppen gebruik chemische bestrijdingsmiddelen op sportvelden - Greendeal		-95	N
Uitbreiding taken openbaar groen en landschap/inrichting		-68	N
Actualisatie personeelslasten		-20	N
In 2020 was er aan bijdrage aan de exploitatie van het zwembad in Buitenpost zowel een bedrag geraamd voor het oude zwembad als het nieuwe zwembad		120	V
Stijging onderhoudslasten als gevolg van wijziging activeringsbeleid		-22	N
Stijging kosten MOA		-57	N
Indexering		-20	N
Overige verschillen (saldo)		31	V
Ombuigingslijnen			
3.19 Stoppen met aanleg nieuwe fietspaden		0	
3.36 De overname van het beheer van het Vleckehûs zorgt de komende vijf jaar voor huuropbrengsten		54	V
Totaal			
		-107	N

Hieronder vindt u een uitleg van het saldo van dit programma, gerekend vanaf de start van de Kadernota.

<i>(x € 1.000)</i>	
Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 5.079
Nieuw of gewijzigd beleid, behandeld in de Kadernota (excl. ombuigingspakket)	- 306
Ombuigingspakket, behandeld in, of naar aanleiding van, de Kadernota	54
Ontwikkelingen in bestaand beleid, vermeld in de Kadernota	6
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	178
Saldo van dit programma	- 5.147

Indicatoren

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Legenda

- ongunstig
- neutraal
- gunstig
- (nog) geen nieuwe gegevens

Indicator	Meting	Einheid	Refertejaar
% Niet-sporters	58,3	%	(2016)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			

(Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het onderdeel VERDIEPING -> Programma's -Indicatoren

Verbonden partijen

De Verbonden Partijen binnen dit programma zijn:

Gemeenschappelijke regeling

Recreatieschap Marrekrite

Stichting / Vereniging

Stichting Sportcentrum 8kspelen

6. Sociaal Domein

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen

Dit programma is gericht op de wettelijke verantwoordelijkheid die de gemeente heeft op het terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie. In de praktijk betekent dit dat het Sociaal Domein een veelheid aan thema's en onderwerpen beslaat waar onze inwoners dagelijks mee te maken hebben. Ook is er nauwe verwevenheid met onderwerpen uit andere programma's, zoals onderwijs, cultuur en gezondheid. Daarnaast is er overlap met het fysieke domein, bijvoorbeeld op het gebied van wonen, leefbaarheid en voorzieningen.

Wij willen dat inwoners zelf de regie hebben bij hun zorgvraag. Wij zetten ons ervoor in dat mensen zorg en ondersteuning ontvangen die past bij hun behoefte en mogelijkheden. Wij stellen daarbij de mens centraal en werken integraal en vanuit het principe één gezin – één plan – één contactpersoon.

In de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat er meerjarig grote tekorten zijn binnen het sociale domein. Er zijn analyses uitgevoerd naar de achtergrond van de tekorten en de mogelijkheden tot bijsturing voor onze gemeente.

In april 2019 hebben de gemeenteraden van Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel het beleidskader Sociaal Domein vastgesteld. Hierin zijn de strategische doelstellingen en uitgangspunten voor de periode 2019-2022 benoemd. Daarnaast zijn er diverse maatregelen benoemd om een sluitende begroting voor het sociaal domein te realiseren.

De maatregelen zijn, ook na vaststelling van de nieuwe ombuigingen, nog altijd actueel. Belangrijke pijlers hierin zijn het moderniseren van het voorliggend veld, het aanscherpen (kostenbewust, methodisch en uniform werken) van de werkwijze van de gebiedsteams en het herijken van de inkoop van zorg en ondersteuning in het sociaal domein.

Uitwerking Kadernota 2021-2024

In de Kadernota 2021-2024 zijn door het college de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven. Hieronder vindt u, voor zover van toepassing, de uitwerking van de Kadernota zoals die op 2 juli 2020 door uw raad opiniërend is besproken.

Beschermd Wonen

De aangekondigde doordecentralisatie van Beschermd Wonen is voorlopig uitgesteld naar 2022. De inschatting is dat de betreffende uitzetting opgevangen kan worden binnen de huidige begroting van de centrumregeling. In de risicoparagraaf is dit risico aangegeven.

[Kadernota nr.06.01]

Implementatie handelingsprotocol Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Een onderdeel van Veilig in het sociaal domein is de toepassing van de wettelijk verplichte meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.

Het handelingsprotocol met daarin de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling wordt na vaststelling door de colleges geïmplementeerd in de beide gemeentelijke organisaties en de werkmaatschappij 8KTD. Bij de implementatie en uitvoering is een belangrijke rol en taak weggelegd voor de aandachtsfunctionarissen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling voor gemiddeld 2 uur per week per aandachtsfunctionaris. Deze inzet wordt onderdeel van herschikking van taken in de Gebiedsteams.

[Kadernota nr.06.10]

Nieuwe wet inburgering

Per 1 juli 2021 wijzigt de Wet Inburgering (WI). Vanaf deze datum voeren wij de regie voor inburgering. Daarnaast hebben we een actieve rol in de begeleiding van statushouders naar integratie, participatie en (betaald) werk. Van het Rijk ontvangen wij structureel middelen voor de uitvoering en inburgeringsvoorzieningen. Wij ontvangen ook nog incidentele middelen. Deze middelen zijn bedoeld voor herinrichting van de gemeentelijke bedrijfsvoering (beleid, werkprocessen, ICT enz.). Deze middelen mogen we ook inzetten voor de ondersteuning van de huidige groep inburgeraars.

[Kadernota nr.06.16]

Ontwikkelingen MOA

De stichting Maatschappelijke Onderneming Achtkarspelen (MOA) voert groenwerkzaamheden voor ons uit. Voor deze werkzaamheden zet de MOA SW-medewerkers in. Tot 2020 betaalden wij alleen de salariskosten SW aan de MOA. In 2020 hebben we besloten om ook de overhead voor het uitvoeren van groendiensten te betalen. Voor 2020 hebben we dit via een begrotingswijziging geregeld. Het gaat om een substantiële structurele uitzetting die wij in de begroting 2021 ev. opnemen.

[Kadernota nr.06.22]

Ombuigingslijnen

Lijn 1

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 1 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

Ombuigingen op gebied van welzijn en sociaal cultureel werk

Het college stelt voor om een aantal gerichte maatregelen per 2021 en 2022 in te laten gaan. Dit betreft de beëindiging van de subsidies aan Sociaal Cultureel Werk (2022) en de mienskipinitiatieven (2021).

Daarnaast stelt het college voor om het bestaande subsidiebeleid op gebied van welzijn en leefbaarheid, samen met inwoners van onze dorpen, te herijken per 2023. In dit voorstel stoppen wij met alle huidige subsidies voor Welzijnswerk en dorpsbelangen in de huidige vorm per 2023. In plaats daarvan stellen we per 2023 één budget/subsidie beschikbaar voor de inrichting van het voorliggend veld van circa € 500.000,-. Dit betreft geen bezuiniging op het budget voor welzijnswerk en dorpsbelangen, het bedrag ligt gelijk aan wat er nu gesubsidieerd wordt. Het is wél zo dat wij de organisaties op het vlak van sociaal cultureel werk willen betrekken in de modernisering van het voorliggend veld. De budgetten krijgen een andere invulling mede op basis van de gesprekken met inwoners en de bijdrage die inwoners en organisaties kunnen leveren aan de zorgtaken die gemeenten hebben op het terrein van de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet.

1.9 Beëindigen subsidies voor Sociaal Cultureel Werk per 2022

De subsidieregeling voor het Sociaal Cultureel Werk voor Achtkarspelen stelt per dorp een maximumbedrag voor activiteiten beschikbaar. Dit betreffen diverse activiteiten zoals themabijeenkomsten, soos, creatieve cursussen, workshops e.d. Het bedrag is afhankelijk van het aantal inwoners van het dorp plus een basisbedrag per kern. Beëindiging levert € 115.000 per jaar op, ingaande per 2022.

Het college stelt voor om vanaf 2022 de subsidieregeling in te trekken en de subsidies aan sociaal cultureel werk stop te zetten.

1.10 Welzijnswerk moderniseren per 2023

De huidige welzijnsinstelling Kearn ontvangt op jaarbasis € 396.000 subsidie voor regulier welzijnswerk (o.a. buurtwerk, jongerenwerk, buurtbemiddeling en ondersteuning vrijwilligers, € 307.000), ondersteuning van mantelzorgers (€ 81.000) en het mantelzorgcompliment (€ 8.000). Kearn ontvangt deze bedragen in het kader van de Jeugdwet en de WMO. Dit zijn wettelijke taken zoals het bevorderen van de sociale cohesie en het bieden van ondersteuning aan mantelzorgers. In de wet staat echter niet omschreven in welke mate de gemeente ondersteuning moet bieden en voor welk bedrag. Naast de subsidie aan onze welzijnsinstelling vallen hier enkele subsidies aan kleinere organisaties onder op gebied van welzijn.

Het college stelt voor om vanaf 2023 de bestaande subsidies op te zeggen en te betrekken bij het moderniseren van het voorliggend veld. Dit betekent wel dat de subsidies nu al pro forma per 2023 worden opgezegd.

1.11 Stoppen met mienskipinitiatieven per 2021

Deze subsidieregeling is opgenomen in het coalitieakkoord en is nu twee jaar beschikbaar geweest. De regeling bedient initiatiefgroepen die niet per se zijn aangesloten bij een bestaande stichting of vereniging maar die zich wel willen inzetten voor de leefbaarheid van de gemeente. De subsidie werkt aanvullend op subsidiemogelijkheden vanuit fondsen en de Provincie. In totaal bedraagt de te realiseren bezuiniging € 60.000 per

2021 (€ 50.000 voor de mienshipsinitiatieven en € 10.000 voor de Dag van het Initiatief).

Het college stelt voor om met deze regeling te stoppen vanaf 2021, dit levert € 60.000 op.

1.12 Subsidies aan dorpsbelangen moderniseren per 2023

De subsidies voor de verschillende dorpsbelangen van in totaal € 45.000 kunnen worden beëindigd met het risico dat deze organen zullen wegvallen. Voor de gemeente betekent dit dat we een aanspreekpunt binnen het dorp verliezen en dat het dorp een organisatiekracht verliest die verschillende partijen en initiatieven met elkaar verbindt.

Het college stelt voor dat de subsidies pro forma per 2023 worden opgezegd en het budget wordt beschikbaar gesteld voor het moderniseren van het voorliggend veld.

Ombuigingen op gebied van formatie sociaal domein

1.17 Minder taken gebiedsteams

Door taken bij de gebiedsteams weg te nemen en de werkprocessen efficiënter in te richten kan er bezuinigd worden. Het kan ertoe leiden dat de sociaal werkers zich meer beperken tot wettelijke taken. Er zal minder ruimte zijn voor het bieden van eigen ondersteuning vanuit medewerkers van de Gebiedsteams voor het bieden van een lichte ondersteuningsvraag of een korte afstand tot de arbeidsmarkt.

Het college stelt voor om 5 fte te bezuinigen op de teams met ingang van 2024. Dit levert € 414.000 op jaarbasis op met ingang van 2024.

1.32 Vacatureruimte burger- en overheidsparticipatie schrappen

Het college stelt voor om 0,5 formatie burger- en overheidsparticipatie te schrappen en deze taken onder te brengen bij de verschillende projectleiders. Dit levert € 33.000 op.

Ombuigingen op gebied van re-integratiebudget

Het college stelt voor om het participatiebudget met ingang van 2021 structureel met € 258.000 te verlagen. Dat betekent dat er na de ombuigingen nog € 350.000 participatiebudget beschikbaar blijft om de wettelijk verplichte trajecten voor werkzoekende inwoners te financieren. Dit betreft ombuigingen 1.18, 1.19 en 1.20.

1.18 Beurtschip en lasopleiding en Spitkeet onderbrengen Regiodeal

De projecten Beurtschip en lasopleiding en Spitkeet worden ondergebracht in de regionale samenwerking rondom de Versnellingsagenda. Dit levert € 121.325 op per 2021. Worden de aanvragen niet toegekend dan worden deze heroverwogen en komt er een nieuw raadsvoorstel.

1.19 Projecten stoppen en MOA korten

Een aantal projecten zal vervallen (zoals Wurkjen oan Wurk en project voor vrouwelijke inburgeraars). Verder wordt de MOA gekort op haar budget en vervallen de andere posten die nu nog vanuit 'overig' worden gefinancierd. Dit levert een besparing op van € 111.251. Hierbij geldt de kanttekening dat deze maatregel de tekorten van de MOA kan vergroten. Als de omzet van MOA niet vergroot kan worden dan zal de gemeente alsnog de tekorten moeten aanvullen.

Het college stelt voor om de projecten te stoppen en MOA te korten per 2021, dit levert € 111.251 op.

1.20 Schrappen van de post 'overig en onvoorzien'

Deze post binnen de projecten beleid wordt geschrapt, hetgeen € 26.000 bespaart vanaf 2021.

1.34 Uitgaven aan Caparis lager

Er is een structurele besparing mogelijk van € 70.000 op het SW-budget dankzij de hernieuwde afspraken met Caparis zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomsten en een daling van het aantal SW-ers uit Achtkarspelen in dienst van Caparis. De besparing is € 70.000 ingaande per 2021.

Ombuigingen op gebied van armoedebeleid

1.22 Aanpassen individuele inkomenstoelage

Momenteel kan in het kader van de Kansregeling (Individuele Inkomenstoelage) aanspraak worden gemaakt op een bedrag van € 498 per persoon per jaar, mits men naast de normale toegangseisen uit de Participatiewet iets betekent voor de maatschappij door het doen van vrijwilligerswerk of mantelzorg, of er in bijzondere situaties aan werkt om dat op termijn te kunnen doen. Dit is een, in vergelijking met andere gemeenten, nogal hoog bedrag waarop kan worden bezuinigd door de toegangsgrens te verlagen en/of het uit te keren bedrag te verlagen.

Het college werkt voor de verordening scenario's uit waarbij de huidige toegangsgrens van 130% van het sociaal minimum gehandhaafd blijft, waarbij echter wel structureel € 82.000 wordt bezuinigd per 2022. Dit zal per situatie leiden tot een aanpassing (verlaging) van de uit te keren bedragen. (Amendement P6-A1)

1.23 Aanpassen collectieve ziektekostenverzekering

Op dit moment voorziet de gemeente in een collectieve ziektekostenverzekering voor inwoners met een laag inkomen (maximaal 130% van het sociaal minimum). Doel is het bieden van een laagdrempelige voorziening voor mensen met een hoge zorgbehoefte (uitdrukkelijk ook chronisch zieken en gehandicapten) en een laag inkomen. Hier kan op worden bezuinigd door de toegangsgrens te verlagen en/of het uit te keren bedrag te verlagen.

Het college kiest ervoor om de toegangsgrens te verlagen van 130% naar 110% van het sociaal minimum. Hiermee wordt € 56.000 bespaard, ingaande 2022. De regeling is dan volledig geharmoniseerd met Tytsjerksteradiel.

Ombuigingen op gebied van maatwerkvoorzieningen WMO

1.27 Heronderzoeken WMO

De huidige doelgroep met een langlopende en kostenintensieve WMO-indicatie zal opnieuw een uitgebreid gesprek krijgen om de benodigde ondersteuning te bepalen. Mochten de omstandigheden zodanig zijn dat er een andere indicatie nodig is dan volgt er een nieuwe beschikking. Dit kan leiden tot de stopzetting of afschaling van de maatwerkvoorziening maar kan incidenteel ook leiden tot extra benodigde ondersteuning. Gezien de verwachting dat men zich bij een toenemende zorgvraag zelf meldt is de verwachting dat er overall een afschaling mogelijk is (voor een bedrag) van € 200.000 met ingang van 2021.

1.31 Minder uitgaven op gebied van beschermd wonen

Uit een analyse van de uitgaven op het gebied van beschermd wonen is gebleken dat de gemeente verwacht structureel minder geld hieraan uit te geven de komende jaren. Er kan € 140.000 op jaarbasis minder gebudgetteerd worden, met ingang van 2021.

Financieel

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	41.813	43.739	43.195	43.095	42.981
Baten	12.760	10.793	10.793	10.793	10.793
Saldo	- 29.053	- 32.946	- 32.402	- 32.302	- 32.188

Begroting 2021-2024

per inw.	-1.043	-1.028	-1.011	-1.008	-1.004
----------	--------	--------	--------	--------	--------

Rekening

(x € 1.000)	2019
Lasten	43.224
Baten	11.123
Saldo	-32.101

Verklaring verschillen

De belangrijkste verschillen tussen 2020 en 2021 betreffen:

	(x € 1.000)	V/N
Beleidsrelevante ontwikkelingen		
Beleidskader Sociaal Domein 2019 - Bezuiniging "Voorliggend Veld" jaarschijf 2021	100	V
Beleidskader Sociaal Domein 2019 - Bezuiniging "Kostenbewustzijn Gebiedsteams" jaarschijf 2021	150	V
Actualisering BUIG	-500	N
Ontwikkelingen MOA	-119	N
Ontwikkelingen maatwerkvoorzieningen Wmo	-2.500	N
Ontwikkelingen maatwerkvoorzieningen Jeugd	-1.300	N
Ontwikkelingen JoBinder	-44	N
Beschermd Wonen	-140	N
Overige ontwikkelingen		
Autonome ontwikkeling inspecties Kinderopvang	-18	N
Vrijval incidentele middelen voor Volwasseneneducatie (2019 en 2020)	23	V
Actualisering bijdrage WM8KTD	-405	N
Indexering	-42	N
Vrijval incidentele middelen voor Kind en Armoede (2020)	41	V
Vrijval incidentele middelen Bescherm wonen (2018-2020)	220	V
Overige verschillen (saldo)	-59	N
Ombuigingslijnen		
1.18 Beurtskip, lasopleiding en Spitkeet onderbrengen in Regiodeal	121	V
1.19 Re-integratiebudget voor projecten en MOA	111	V
1.20 Re-integratiebudget overig en onvoorzien	26	V
1.27 Heronderzoeken Wmo	200	V
1.31 Beschermd Wonen	140	V
1.32 Vacatureruimte burger- en overheidsparticipatie	33	V
1.34 Caparis	70	V
Totaal	-3.892	N

Hieronder vindt u een uitleg van het saldo van dit programma, gerekend vanaf de start van de Kadernota.

(x € 1.000)	
Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 28.436
Nieuw of gewijzigd beleid, behandeld in de Kadernota (excl. ombuigingspakket)	- 4.541
Ombuigingspakket, behandeld in, of naar aanleiding van, de Kadernota	669
Ontwikkelingen in bestaand beleid, vermeld in de Kadernota	-
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 638
Saldo van dit programma	- 32.946

Indicatoren

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Legenda

- ongunstig
- neutraal
- gunstig
- (nog) geen nieuwe gegevens

Indicator	Meting	Eenheid	Refertejaar
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	6,0	%	(2018)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	2,0	%	(2018)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Bijstandsuitkeringen	367,7	aantal	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Jongeren met delict voor rechter	0,0	%	(2018)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Jongeren met jeugdbescherming	1,4	%	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Jongeren met jeugdhulp	11,0	%	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Jongeren met jeugdreclassering	0,3	%	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Lopende re-integratievoorzieningen	587,1	aantal	(2019)

Begroting 2021-2024

Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting				
Prognose o.b.v. de historie				
Netto arbeidsparticipatie		68,5	%	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting				
Prognose o.b.v. de historie				
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement		690,0	aantal	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting				
Prognose o.b.v. de historie				

(Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het onderdeel VERDIEPING -> Programma's -Indicatoren

Verbonden partijen

De Verbonden Partijen binnen dit programma zijn:

Centrumregeling

Sociaal Domein Fryslân

Gemeenschappelijke regeling (licht)

Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

Stichting / Vereniging

MOA

7. Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen

Volksgezondheid

Achtkarspelen wil zowel in lichamelijk als psychisch opzicht zoveel mogelijk gezondheidswinst halen en gezondheidsverlies voorkomen. In Achtkarspelen is ten opzichte van andere gemeenten relatief veel overgewicht en alcoholgebruik. De gemeente zet in op deze twee speerpunten, met name gericht op jongeren en hun omgeving: Gezond Gewicht, waarin gestreefd wordt naar een gezond gewicht en Minder Middelengebruik, waarin alcohol- en drugsgebruik wordt aangepakt. Alleen een samenhangende aanpak werkt. Daarom willen we aanhaken bij thema's als armoedebestrijding en een gezonde fysieke omgeving. We willen gezondheid stimuleren tijdens de hele levensloop; vanaf een gezonde zwangerschap, tot zo lang mogelijk gezond zelfstandig thuis wonen.

Voor het onderdeel gezondheid dat is ondergebracht bij de Veiligheidsregio Fryslân (VRF) wordt verwezen naar Programma 1, onderwerp: Veiligheidsregio-autonoom (nr. 1.1).

Riolering

Het doel is om de gemeente op een adequate manier te ontdoen van afvalwater en wateroverlast te voorkomen. Dit gebeurt door uitvoering te geven aan het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP), onder andere door de aanleg van regenwaterstructuren. Achtkarspelen voldoet aan wettelijke zorgplichten zoals vastgelegd in de Wet Milieubeheer en de Waterwet. Hierbij is doelmatig beheer het streven: kwaliteit vergroten tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Verstening van tuinen en groen bij openbare gebouwen moet worden beperkt en ontmoedigd omdat dit een negatief effect op afwatering heeft.

Afval

Achtkarspelen wil geen invoering van gedifferentieerde tarieven (diftar) voor het ophalen van het huisvuil. De vraag is om meer duidelijkheid te krijgen over de aard en oorsprong van het aangeleverde afval. Wat betreft het verwijderen van asbest: Achtkarspelen zal onderzoeken hoe de particuliere woningbezitter het verwijderde asbest zonder extra kosten kan afvoeren.

Milieubeheer

Milieuaspecten (geluid, bodem, lucht, licht, flora & fauna, externe veiligheid etc.) vormen onderdeel van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) en de Omgevingswet. Binnen de nieuwe Omgevingswet en Omgevingsvisie komen alle aspecten van de fysieke leefomgeving bij elkaar. De milieuaspecten worden hierin meegenomen. Een onderdeel van de Omgevingswet is de overdracht van taken op het gebied van bodem van de Provincie naar de gemeente.

Een grote uitdaging, waarbij we extra inspanning moeten leveren, is onze duurzaamheidsambitie. Deze zullen, in navolging op de door de raad vastgestelde startnotitie, in een duurzaamheidsagenda en warmtevisie worden verwoord en begin 2021 ter besluitvorming worden aangeboden.

Uitwerking Kadernota 2021-2024

In de Kadernota 2021-2024 zijn door het college de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven. Hieronder vindt u, voor zover van toepassing, de uitwerking van de Kadernota zoals die op 2 juli 2020 door uw raad opiniërend is besproken.

Uitvoering duurzaamheidsagenda (formatie en middelen) A-LIJST

Fairtrade en Global Goals

Achtkarspelen zal de titel Fairtrade gemeente aanvragen en volgens de bijbehorende principes handelen. Daarnaast draagt de gemeente, in samenwerking met Tytsjerksteradiel, op vele manieren bij aan de doelstellingen van de zogeheten 'Sustainable Development Goals' en wil daarom ook global goals gemeente worden. De totale kosten die met Fairtrade en Global Goals te maken hebben, bedraagt € 4.000 per jaar.

[Kadernota nr.07.02a]

Bodemtaken/BRO

Vanaf 1-1-2018 geldt vanuit de Wet op de Basisregistratie Ondergrond (BRO) een wettelijke taak voor de gemeente om gegevens over de ondergrond aan te leveren via het Bronhoudersportaal. Deze nieuwe taak is tot nu toe niet in de begroting verwerkt en dit is wel nodig.

Voor het structureel aanleveren en bijhouden van deze registraties is formatie nodig om uitvoer te kunnen geven aan de BRO. Daarnaast is begeleidend advies nodig voor de procesinrichting van de BRO-taak en zijn middelen nodig voor de jaarlijkse dataverwerking in het Bronhoudersportaal.

Extra bodemtaken naar gemeente (Warme Overdracht):

Ten aanzien van de bodemtaken worden in het kader van de Omgevingswet de gemeenten bevoegd gezag voor de taken die voorheen onder de Wet Bodembescherming (Wbb) vielen waarbij het bevoegd gezag bij de provincie lag of de 25 grote gemeenten in Nederland.

Omdat de behandeling van de Wbb-taken tot op heden een basistaak is die door de Fumo wordt uitgevoerd, is de verwachting dat deze behandeling onder de Omgevingswet als basistaak bij de Fumo blijft. Coördinatie, afstemming, (bestuurlijk)overleg en afspraken zullen bij de gemeente komen te liggen. De gemeenten ontvangen voor de uitvoering van de taak waarschijnlijk een bedrag van het Rijk, dat in het gemeentefonds wordt gestort. Hoe hoog dit bedrag zal zijn is (nog) niet bekend. De vergraving bij de invoering van de omgevingswet brengt met zich mee dat de consequenties voor de FUMO naar verwachting in 2021 duidelijk worden.

[Kadernota nr.07.08]

Ondergrond milieusterrein opnieuw vloestofdicht

Voor het uitvoeren van de activiteiten op het milieusterrein is een vergunning nodig. Deze hebben we, maar we moeten uiteraard wel aan de voorwaarden blijven voldoen. Een belangrijk voorwaarde is dat op specifieke delen de ondergrond vloestofdicht moet zijn. Deze delen zijn aan onderhoud en/of vervanging toe.

[Kadernota nr.07.10]

Vervangen KGA depot. incl nieuwe vergunningen

Voor het innemen van klein gevaarlijk afval (KGA) is op de milieustraat een "depot" aanwezig. In dit gebouw bevindt zich het inlever- en bewaarpunt voor het KGA dat wordt binnengebracht. Dit KGA depot moet aan voorwaarden en (veiligheids)eisen voldoen. Dat is niet meer het geval en het depot moet worden vervangen om KGA te kunnen blijven innemen voor onze inwoners.

[Kadernota nr.07.11]

Stoppen KGA huis aan huis (besparing)

Tot nu toe bestaat de mogelijkheid voor inwoners om hun klein gevaarlijk afval (KGA) aan huis te laten ophalen. In de praktijk is hier nauwelijks behoefte aan. Hier gaan we mee stoppen m.i.v. 2021.

[Kadernota nr.07.12]

FUMO

Het Rijk heeft landelijk opdracht gegeven aan gemeenten, waterschappen en provincies om milieukennis te bundelen. Zo zijn de Regionale uitvoeringsdiensten (RUD's) als de FUMO ontstaan. Het Rijk wil op deze manier de veiligheid verhogen. De aanleiding voor het ontstaan van de RUD's was onder andere de vuurwerkramp in Enschede. Het betreft een gemeenschappelijke regeling waarvan de deelname wettelijk verplicht is gesteld. De FUMO is op 1 januari 2014 gestart.

In 2021 is er voor de FUMO sprake van een beperkte uitbreiding van taken. Conform de begroting FUMO 2021 neemt de bijdrage van Achtkarspelen aan de FUMO vanaf 2021 structureel toe met: € 4.071.

Het bleek dat vanaf 2020 de begroting FUMO en de gemeentelijke begroting niet parallel meer liepen. Dit komt doordat in 2019 de begroting FUMO 2020 niet gereed was ten tijde van de opmaak van de gemeentelijke begroting 2020. De inschatting van onze bijdrage aan FUMO is te hoog gebleken. Daarom vanaf 2020 de gemeentelijke begroting structureel bijgesteld € 20.577.

De kosten voor de FUMO in 2021 komen volgens ons voorstel op € 380.671.

[Kadernota nr.07.13]

Ombuigingslijnen

Lijn 2

Inleiding

Binnen het programma zijn er geen uitwerkingen voor deze ombuigingslijn.

Maatregelen en hun beoogde effect

2.22 Geen serviceverlening aan vergunningaanvragers en andere specifieke vragen

Door te stoppen met de hulp van de backoffice aan (potentiële) aanvragers van vergunningen en het niet meer beantwoorden van vragen over specifieke deskundigheden (vooral milieuvragen die niet met een aanvraag te maken hebben), kan structureel 0,2 fte bespaard worden voor beide gemeenten op vergunningen en telefonie, en 0,2 fte incidenteel voor online dienstverlening. Deze besparing levert per gemeente in 2023 € 7.500 op en structureel € 5.000 per jaar vanaf 2024.

Onbereikbaarheid van de organisatie voor informatie resulteert in toename van telefoonverkeer en van herhaalverkeer voor KCC, en er zal meer druk komen om de werkzaamheden versneld digitaal toegankelijk en begrijpelijk te maken.

Lijn 3

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 3 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

3.27. Invoeren betaalsysteem op het milieuterrein voor bouw- en sloopafval

Momenteel kunnen inwoners gratis hun bouw- en sloopafval kwijt op het milieuterrein. De kosten hiervoor zijn doorberekend in de afvalstoffenheffing. Het is mogelijk om voortaan het principe "de vervuiler betaalt" te hanteren door het invoeren van een betaalsysteem op het milieuterrein. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door het invoeren van een passysteem of door het simpelweg betalen aan de poort voor (bepaalde soorten) afval. De mogelijke structurele meeropbrengsten zijn € 20.000 ingaande per 2022.

Financieel

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	6.844	7.356	7.396	7.472	7.520
Baten	6.390	6.934	7.030	7.148	7.148
Saldo	- 453	- 422	- 366	- 324	- 372
per inw.	-16	-13	-11	-10	-12

Rekening

(x € 1.000)	2019
Lasten	6.552
Baten	6.208
Saldo	-345

Verklaring verschillen

De belangrijkste verschillen tussen 2020 en 2021 betreffen:

	(x € 1.000)	V/N
Beleidsrelevante ontwikkelingen		
Het financiële effect van de extra overgebrachte VTH-taken naar de FUMO blijken o.b.v. de definitieve FUMO-begroting 2021 lager uit te vallen dan eerder ingeschat. Hier tegenover staat dat de reguliere deelnemersbijdrage aan de FUMO voor 2021 hoger is.	11	V
In 2021 zal in het kader van duurzaamheid een onderzoek plaatsvinden naar duurzame bedrijfsterreinen	-23	N
Overige ontwikkelingen		
Overige verschillen (saldo)	-44	N
Ombuigingslijnen		
3.27 invoeren betaalsysteem milieuterrein	pm	
2.22 vervallen serviceverlening vergunningen	pm	
Totaal	32	V

Hieronder vindt u een uitleg van het saldo van dit programma, gerekend vanaf de start van de Kadernota.

(x € 1.000)	
Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 463
Nieuw of gewijzigd beleid, behandeld in de Kadernota (excl. ombuigingspakket)	- 70
Ombuigingspakket, behandeld in, of naar aanleiding van, de Kadernota	-
Ontwikkelingen in bestaand beleid, vermeld in de Kadernota	111
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	1
Saldo van dit programma	- 422

Indicatoren

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Legenda

- ongunstig
- neutraal
- gunstig
- (nog) geen nieuwe gegevens

Indicator	Meting	Eenheid	Refertejaar
Hernieuwbare elektriciteit	13,5	%	(2018)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Omvang huishoudelijk restafval	197,0	kg	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			

(Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het onderdeel VERDIEPING -> Programma's -Indicatoren

Verbonden partijen

De Verbonden Partijen binnen dit programma zijn:

Gemeenschappelijke regeling

FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing)

Vennootschap / Coöperatie

OMRIN NV (Afvalsturing Friesland)

OMRIN NV (Fryslân Miljeu)

8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen

Het programma Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening richt zich op een goede ruimtelijke kwaliteit van het gemeentelijk grondgebied, een plezierig, veilig woon- en werkklimaat en een evenwichtige woningmarkt. Eind 2020 wordt aan de raad het voorstel voor een nieuwe Woonvisie aangeboden, waarin verschillende speerpunten uit ons coalitieakkoord en de woningbouwafspraken met de provincie uitgewerkt zijn. Daarnaast zal uiteraard verder gewerkt worden aan de ontwikkeling van de Omgevingsvisie als drager van wat we in Achtkarspelen willen behouden, beschermen en ontwikkelen. Met elkaar: inwoners, bedrijven, organisaties en partners in de provincie.

Uitwerking Kadernota 2021-2024

In de Kadernota 2021-2024 zijn door het college de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven. Hieronder vindt u, voor zover van toepassing, de uitwerking van de Kadernota zoals die op 2 juli 2020 door uw raad opiniërend is besproken.

Leges bouw in relatie tot omgevingswet

Inmiddels is duidelijk geworden, dat de implementatie van de omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2022. Dit biedt ruimte om de consequenties van de invoering van de wet met betrekking tot leges zorgvuldig uit te werken. In de eerste helft van 2021 zal een raadsvoorstel worden opgesteld, zodat ruim voor de daadwerkelijke invoering de raad een besluit kan nemen over de nieuwe invulling van de leges.

[Kadernota nr.08.03]

Ombuigingslijnen

Lijn 4

Inleiding

De volgende ombuigingen uit lijn 4 zijn verwerkt als onderdeel van dit programma.

Maatregelen en hun beoogde effect

4.5 Kostendekkende leges Ruimtelijke Ordening

Binnen Ruimtelijke Ordening worden WABO aanvragen, bestemmingsplan wijzigingen etc. behandeld. Hierover dient de aanvrager leges te betalen. De huidige tarieven hiervoor zijn niet kostendekkend. Als de tarieven worden verhoogd naar een kostendekkend niveau, uitgaande van alleen de directe kosten, dan levert dit structureel tot een meeropbrengst van € 60.000 per jaar ingaande per 2022. Dit heeft betrekking op de bestaande vergunning plichtige activiteiten, dus exclusief de gevolgen van de omgevingswet. In 2021 zal een raadsvoorstel hierover worden voorgelegd.

Financieel

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	3.043	2.784	2.764	2.741	2.587
Baten	1.451	1.174	1.509	1.108	1.093
Saldo	- 1.592	- 1.611	- 1.255	- 1.633	- 1.494
per inw.	-57	-50	-39	-51	-47

Rekening

(x € 1.000)	2019
Lasten	3.016
Baten	1.573
Saldo	-1.443

Verklaring verschillen

De belangrijkste verschillen tussen 2020 en 2021 betreffen:

	(x € 1.000)	V/N
Beleidsrelevante ontwikkelingen		
Het eenmalige budget voor dorpsvisies is overgezet naar de Omgevingswet ter dekking van de kosten participatie 2021 t/m 2023.	100	V
De verwachte winstuitname uit de bouwgrondexploitaties is hoger ten opzichte van voorgaand jaar	50	V
Overige ontwikkelingen		
Actualisatie personeelslasten	-40	N
Mutaties binnen de grondexploitaties, als minder lasten voor afwikkeling complexen, lagere opbrengsten grondverkoop en lagere urentoerekening vanwege teruggang actieve grondexploitaties	-155	N
Hogere lasten binnen het onderdeel gronden en landerijen	-27	N
Vanwege afname van leningen is de toegerekende reële rente aan woningbouwcoöperaties lager	65	V

Overige verschillen (saldo)	-12	N
Ombuigingslijnen		
4.5 Kostendekkende leges Ruimtelijke Ordening	pm	
Totaal	-19	N

Hieronder vindt u een uitleg van het saldo van dit programma, gerekend vanaf de start van de Kadernota.

<i>(x € 1.000)</i>	
Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 1.503
Nieuw of gewijzigd beleid, behandeld in de Kadernota (excl. ombuigingspakket)	-
Ombuigingspakket, behandeld in, of naar aanleiding van, de Kadernota	-
Ontwikkelingen in bestaand beleid, vermeld in de Kadernota	-
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 108
Saldo van dit programma	- 1.611

Indicatoren

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Legenda

- ongunstig
- neutraal
- gunstig
- (nog) geen nieuwe gegevens

Indicator	Meting	Eenheid	Refertejaar
Demografische druk	79,4	%	(2020)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	704,0	euro	(2020)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	804,0	euro	(2020)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Gemiddelde WOZ-waarde	191,0	euro	(2020)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			
Nieuw gebouwde woningen	3,3	aantal	(2019)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			

Begroting 2021-2024

Prognose o.b.v. de historie

(Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het onderdeel VERDIEPING -> Programma's -Indicatoren

Verbonden partijen

De Verbonden Partijen binnen dit programma zijn:

Gemeenschappelijke regeling

Welstandscommissie Hûs en Hiem

Overhead

Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen

Het programma Overhead richt zich op een zo efficiënt en effectief mogelijke bedrijfsvoering, die past bij tegenwoordige ontwikkelingen. De focus is daarbij gericht op de (middel)lange termijn, waardoor de verschillende programma's adequaat kunnen worden uitgevoerd en de maatschappelijke doelstellingen daarbinnen kunnen worden gerealiseerd. Binnen de beschikbaar gestelde middelen streven we naar een zo optimaal mogelijke dienstverlening aan de burgers en een zo efficiënt mogelijke ondersteuning van het bestuur.

Uitwerking Kadernota 2021-2024

In de Kadernota 2021-2024 zijn door het college de grote lijnen van de nieuwe begroting aangegeven. Hieronder vindt u, voor zover van toepassing, de uitwerking van de Kadernota zoals die op 2 juli 2020 door uw raad opiniërend is besproken.

Informatiemanager

Aanvraag tijdelijke informatiemanager voor de uitvoering van een grote projectportfolio op het gebied van Informatiemanagement / procesoptimalisatie.

[Kadernota nr.00.04.05]

Formatie DIV

Tijdelijke formatie op DIV (Archief) voor de uitvoering van uitvoerende (archief)projecten, kennisbehoud en de voorbereiding en uitvoering van nieuwe wet- en regelgeving.

[Kadernota nr.00.04.06]

Verbijzonderde Interne Controle (VIC) en rechtmatigheidsverklaring

Er wordt primair ingezet op het vinden van oplossingen binnen de bestaande kaders. Bij de verdere uitwerking van de diverse (V)IC-processen zal blijken of dit afdoende gaat lukken. Dit hangt mede samen met het project 'procesoptimalisatie' waar de (V)IC ook onderdeel van is. Daarnaast is het afhankelijk van de prioritering en daarmee samenhangende beschikbaarheid van medewerkers die input moeten leveren, maar in het kader van de ombuigingen ook andere taken op zich moeten nemen.

[Kadernota nr.00.04.08]

Ombuigingslijnen

Financieel

(x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024
Lasten	8.480	9.356	8.931	8.738	8.679
Baten	112	113	113	113	113
Saldo	- 8.368	- 9.243	- 8.819	- 8.626	- 8.567
per inw.	-301	-288	-275	-269	-267

Rekening

(x € 1.000)	2019
Lasten	7.155
Baten	98
Saldo	-7.057

Verklaring verschillen

De belangrijkste verschillen tussen 2020 en 2021 betreffen:

	(x € 1.000)	V/N
Personeelskosten Overhead Hogere kosten door indexering loonkosten	-140	N
ICT Lagere kapitaallasten	77	V
Bijdrage aan 8KTD, waaronder: Kosten Omgevingswet enerschikking ICT-budgetten (-717) Kosten informatiemanager, extra formatie DIV en LIAS-financieel pakket (-69) Personeels- en organisatieplan (-20) Ombuigingen: bijdrage aan 8KTD	-856	N
Overige verschillen (saldo)	-6	N
Totaal	-925	N

Hieronder vindt u een uitleg van het saldo van dit programma, gerekend vanaf de start van de Kadernota.

<i>(x € 1.000)</i>	
Start van de Kadernota met betrekking tot dit programma	- 8.203
Nieuw of gewijzigd beleid, behandeld in de Kadernota (excl. ombuigingspakket)	- 69
Ombuigingspakket, behandeld in, of naar aanleiding van, de Kadernota	-
Ontwikkelingen in bestaand beleid, vermeld in de Kadernota	- 140
Ontwikkelingen tussen behandeling Kadernota en behandeling begroting	- 832
Saldo van dit programma	- 9.243

Indicatoren

Met de beleidsindicatoren wordt een inkijkje gegeven in de (beoogde) effecten van het gemeentelijk beleid. Indicatoren zijn geen doel op zichzelf. Veel belangrijker dan de waarde van de indicator is het verhaal achter het cijfer. Dat kan gebruikt worden om te sturen op maatschappelijke effecten.

Legenda

- ongunstig
- neutraal
- gunstig
- (nog) geen nieuwe gegevens

Indicator	Meting	Eenheid	Refertejaar
Overhead	10,9	euro	(2021)
Ontwikkeling t.o.v. de vorige meting			
Prognose o.b.v. de historie			

(Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het onderdeel VERDIEPING -> Programma's -Indicatoren

2.2 Paragrafen

2.2.1 Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft een overzicht van de diverse lokale heffingen en belastingen op hoofdlijnen. Hiermee ontstaat inzicht in de lokale lastendruk. Dit is van belang voor de integrale afweging tussen aan de ene kant beleid en aan de andere kant de inkomsten. Ook laten we zien welk beleid de gemeente in het begrotingsjaar zal voeren ten aanzien van de lokale heffingen en de kwijtschelding hiervan.

De lokale heffingen vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. De heffingen worden voor het grootste deel opgebracht door burgers.

Algemeen

De uitgangspunten van ons legesbeleid worden expliciet opgenomen in deze paragraaf. Door het eenduidig opnemen van informatie over tarieven en heffingen in de verschillende jaarstukken en het daarbij verstrekken van inzicht in de mate van kostendekkendheid op hoofdlijnen krijgt de raad sturingsmogelijkheden aangereikt. Zo kan de raad op een verantwoorde wijze keuzes maken ten aanzien van de gewenste en benodigde hoogte van tarieven c.a.

Basis van het beleid

Per 1 januari 1994 zijn de (huidige) Gemeentewet en de wet Materiële belastingbepalingen van kracht geworden. De huidige legesverordening kent nog steeds zijn basis vanuit deze wetswijziging. Bij de jaarlijkse vaststelling van deze verordening is telkens vanuit deze kaders verder gewerkt.

Uitgangspunten van beleid voor deze begroting

Bij het samenstellen van de begroting 2021 en de meerjarenraming is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing 100% kostendekkend. Er kan een korting worden gegeven door middel van een onttrekking uit de voorziening om fluctuaties in de tarieven te egaliseren.
- Voor de Afvalstoffenheffing geldt voor gebruikers een differentiatie in tarief tussen eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens in de verhouding 70 : 100.
- Voor de rioolheffing is de heffing op basis van vaste tarieven bij gebruiker en eigenaar.

Belastingen

In het hiernavolgende overzicht worden de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen en leges voor 2021 weergegeven. Ook is er een vergelijking met de begroting van 2020 gemaakt.

<i>(x € 1.000)</i>		Begroting 2021	Begroting 2020	Vershil
Afvalstoffenheffing				
7.3	Afval	3.918	3.558	359
Burgerzaken				
0.2	Burgerzaken	335	329	6
Forensenbelasting				
3.4	Economische promotie	6	6	-
Omgevingsvergunningen				
8.3	Wonen en bouwen	394	376	17
Overige				
2.1	Verkeer en vervoer	34	33	1
2.4	Economische havens en waterwegen	15	15	-
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	6	6	-
5.7	Openb. groen en (openlucht)recreatie	7	6	-
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	15	15	-
OZB				
0.61	OZB woningen	3.926	3.514	412
0.62	OZB niet-woningen	2.111	1.891	220
Precario				
0.64	Belastingen overig	1.605	1.605	-
Reclamebelasting				
0.64	Belastingen overig	46	45	1
Rioolheffing				
7.2	Riolering	2.039	2.307	- 268
TOTAAL		14.457	13.708	749

Toelichtingen

Onroerende zaakbelasting

De onroerendezaakbelastingen zijn belastingen die worden geheven over binnen de gemeentegrenzen gelegen onroerende zaken. De WOZ-waarde vormt de heffingsmaatstaf voor de OZB. De tarieven worden jaarlijks gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling van de onroerende zaken.

Overige belastingen

Reclamebelasting

De opbrengsten van de reclamebelasting zullen gebruikt zullen worden om een ondernemersfonds te voeden. Het doel van dit fonds is om het de ondernemers mogelijk te maken in het centrum promotionele activiteiten te organiseren en in te spelen op de ontwikkelingen van het Nieuwe Winkelen en de leegstandsproblematiek. Het betreft een vast bedrag van € 467,90 per pand.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting als vergoeding voor het gebruik van openbare grond. De precariobelasting wordt specifiek geheven voor het plaatsen van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Er wordt precariobelasting geheven van nutsbedrijven voor het hebben van kabels en leidingen in gemeentegrond. De opbrengst precariobelasting komt ten gunste van de algemene middelen.

Per 1 januari 2017 is wettelijk de heffing van precariobelasting op kabels en leidingen van nutsbedrijven niet meer mogelijk. Voor de gemeente geldt een overgangsregeling waardoor nog geheven kan worden tot en met het jaar 2021.

Forensenbelasting

De belastingsoort wordt opgelegd aan personen die meer dan 90 dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben voor zichzelf of voor hun gezin, zonder dat ze hun hoofdverblijf in de gemeente hebben, De aanslag wordt opgelegd aan degene die de gemeubileerde woning tot zijn beschikking heeft.

De insteek van deze belasting is om de voordelen, die door de redelijk structurele aanwezigheid worden genoten van de gemeentelijke voorzieningen, financieel worden gecompenseerd.

Kostendekkende tarieven

Onder de kostendekkende tarieven vallen de Afvalstoffenheffing, Rioolheffing en leges Burgerzaken. De kostenopbouw heeft te maken met directe- en indirecte kosten. Onder de directe kosten vallen de kosten op de taakvelden welke betrekking hebben op de heffing. Onder indirecte kosten vallen overhead, minimabeleid en btw.

De overhead moet extra-comptabel worden toegerekend en wordt berekend aan de hand van een methode waarbij een opslagpercentage over de directe lasten wordt gehanteerd voor de dekking van de overheadkosten. Dit percentage is berekend door de omvang van alle lasten van alle taakvelden (gecorrigeerd met de overheadkosten en het saldo) te delen door de omvang van de overheadkosten.

Afvalstoffenheffing (ASH)

De gemeente Achtkarspelen heft afvalstoffenheffing. Met de opbrengsten hiervan kunnen wij het inzamelen en verwerken van het huishoudelijk afval betalen.

De volgende uitgangspunten voor de bepaling van het tarief zijn gehanteerd:

- Bij de totstandkoming van de afvalstoffenheffing geldt het uitgangspunt dat het 100% kostendekkend plaatsvindt. Er kan een korting worden gegeven door middel van een onttrekking uit de voorziening om fluctuaties in tarieven te egaliseren.
- Voor gebruikers een differentiatie in tarief tussen eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens in de verhouding 70:100.
- Verhoging van de afvalstoffenheffing voor meerpersoonshuishoudens met € 32,64 en voor eenpersoonshuishoudens met € 22,80.

Tarieven afvalstoffenheffing	Begroting 2020	Begroting 2021	Vershil	Vershil %
Meerpersoonshuishouden	334,92	367,56	32,64	9,75%
Eenpersoonshuishouden	234,48	257,28	22,80	9,72%

In onderstaande tabel is de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing weergegeven, zoals deze meerjarig is verwerkt in de begroting.

Onder de lasten worden alle kosten die in de heffing zij opgenomen verantwoord. Het taakveld riolering is het centrale taakveld hiervan wordt 98% in de heffing betrokken. Daarnaast worden kosten doorberekend van taakveld belastingen overig, dat zijn kosten voor heffing en invordering. Verder worden kosten van taakveld inkomensregelingen meegenomen, dat gaat om de kostenkijtschelding afvalstoffenheffing. Over al deze kosten wordt een opslag voor overhead meegenomen. Tot slot wordt de compensabele BTW meegenomen in de heffing.

De baten bestaan uit: afvalstoffenheffing, reinigingsrechten, inkomsten uit metaal, textiel en glas en de vergoeding voor nascheiding van kunststoffen en drankenkartons.

(x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	3.990	4.223	4.203	4.229	4.229
<i>waarvan directe kosten</i>	2.986	3.051	3.031	3.057	3.057
<i>waarvan indirecte kosten</i>	1.004	1.172	1.172	1.172	1.172
Baten	3.970	4.203	4.203	4.229	4.229
Saldo	-20	-20			
<i>- kosten per inwoner in hele euro's</i>	143	152	151	152	152
<i>Kostendekkendheid</i>	99,50%	99,52%	100,00%	100,00%	99,99%

Rioolheffingen (RH)

De gemeente heeft zelf een grote mate van beleidsvrijheid om de heffingsmaatstaf en belastingplichtige voor de rioolheffing te bepalen. Bij de invoering van rioolheffing in 2006 zijn de volgende uitgangspunten voor het tariefbeleid geformuleerd:

- Bij de totstandkoming van de rioolheffing geldt het uitgangspunt dat het 100% kostendekkend plaatsvindt. Er kan een korting worden gegeven door middel van een onttrekking uit de voorziening om fluctuaties in tarieven te egaliseren.
- Heffing op basis van vaste tarieven bij gebruiker en eigenaar.
- Uit de egalisatievoorziening wordt een korting gegeven op de rioolheffing van € 48,3 voor zowel rioolaansluitingen als IBA's.
- Verhoging van de rioolheffing met € 2,88 voor zowel rioolaansluitingen als IBA's.

Bij het vaststellen van de tarieven is rekening gehouden met een onttrekking uit de voorziening van € 579.000. Op deze wijze kunnen fluctuaties in tarieven worden geëgaliseerd.

Tarief rioolheffing	Begroting 2020	Begroting 2021	Vershil	Vershil %
Aangesloten op riool of IBA	167,28	170,16	2,88	1,72%

In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van riolering weergegeven, zoals deze meerjarig is verwerkt in de begroting.

Onder de lasten worden alle lasten voor de rioolheffing verwerkt. Het taakveld riolering is het centrale taakveld. Hiervan wordt 95% in de heffing betrokken.

Daarnaast worden kosten doorberekend van taakveld belastingen overig, dat zijn de kosten voor de heffing en invordering, alsmede kosten van taakveld wegen en vervoer, dat zijn met name kosten van tractiemiddelen, kosten van taakveld afvalinzameling, dat gaat om de kosten van straatreiniging. Voorts worden kosten van taakveld inkomensregelingen meegenomen, dat gaat om de kosten kwijtschelding rioolheffing. Over alle deze kosten wordt een opslag voor overhead meegenomen.

Tot slot wordt de compensabele BTW meegenomen in de heffing.

Het totaal van alle kosten wordt omgeslagen over het aantal heffingsplichtingen, dat zijn de percelen met een rioolaansluitingen en percelen met een IBA.

Begroting 2021-2024

(x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	2.418	2.729	2.824	2.917	2.917
<i>waarvan directe kosten</i>	1.941	2.081	2.176	2.269	2.269
<i>waarvan indirecte (perceptie)kosten</i>	477	648	648	648	648
Baten	2.418	2.729	2.825	2.917	2.917
Saldo			1		
<i>- kosten per inwoner in hele euro's</i>	87	98	101	105	105
<i>Kostendekkendheid</i>	100,00%	100,00%	100,02%	100,00%	100,00%

Leges Burgerzaken

Wij gaan in de begroting voor de leges Burgerzaken uit van de veelal wettelijk vastgestelde tarieven. De kostendekkendheid voor 2021 wordt weergegeven in onderstaande tabel.

De directe kosten bestaan voor het merendeel uit loonkosten van het team Publieksdiensten die direct werkzaam zijn aan de verschillende producten (bv reisdocumenten, rijbewijzen etc.). De indirecte kosten bestaan uit een opslag voor overheadkosten. Deze kosten worden op basis van het omslagstelsel naar rato van het totaal van de lasten op alle taakvelden toegerekend aan de directe kosten van dit product.

(x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	393	394	394	394	394
<i>waarvan directe kosten</i>	393	357	357	357	357
<i>waarvan indirecte kosten</i>	-	37	37	37	37
Baten	334	334	334	334	334
Saldo	-59	-60	-60	-60	-60
<i>- kosten per inwoner in hele euro's</i>	14	14	14	14	14
<i>Kostendekkendheid</i>	84,99%	84,80%	84,80%	84,80%	84,80%

Leges Omgevingsvergunningen

De directe kosten bestaan voor het merendeel uit loonkosten van het team Vergunningen die direct werkzaam zijn aan het product Omgevingsvergunning. De indirecte kosten bestaan uit een opslag voor overheadkosten. Deze kosten worden op basis van het omslagstelsel naar rato van het totaal van de lasten op alle taakvelden toegerekend aan de directe kosten van dit product.

De motie (raad, 12 december 2019) om de te betalen leges voor aanvragen voor kleine bouwwerken tot € 10.000 meer in lijn te brengen met de daadwerkelijke bouwkosten en de leges van de direct omliggende gemeenten wordt verwerkt in de nieuwe tarieventabel.

Begroting 2021-2024

De kostendekkendheid van de omgevingsvergunningen voor 2021 wordt weergegeven in onderstaande tabel.

(x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	385	440	440	440	440
<i>waarvan directe kosten</i>	385	398	398	398	398
<i>waarvan indirecte kosten</i>	-	42	42	42	42
Baten	376	394	394	394	394
Saldo	-9	-46	-46	-46	-46
<i>- kosten per inwoner in hele euro's</i>	14	16	16	16	16
<i>Kostendekkendheid</i>	97,66%	89,55%	89,55%	89,55%	89,55%

Effecten voor de huishoudens

Wij hebben de veranderingen in de tarieven voor OZB, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing voor onze burgers in de onderstaande tabellen in beeld gebracht.

Lastenplaatje voor vier voorbeeldhuishoudens

Tarieven gemeentelijke belastingen (x € 1.000)	2020	2021	Vershil €	Vershil %
OZB eigenaren woningen (= kengetal)	167,08	186,63	19,55	11,70%
Rioolheffing gebruikers EPH*	167,28	170,16	2,88	1,72%
Rioolheffing gebruikers MPH**	167,28	170,16	2,88	1,72%
Rioolheffing eigenaren/bewoners	167,28	170,16	2,88	1,72%
Afvalstoffenheffing EPH	234,48	257,28	22,80	9,72%
Afvalstoffenheffing MPH	334,92	367,56	32,64	9,75%
Rijtjeshuis - Huurder - EPH	2020	2021	Vershil €	Vershil %
OZB eigenaren woningen	0,00	0,00	0,00	0,00%
Rioolheffing gebruikers	167,28	170,16	2,88	1,72%
Afvalstoffenheffing	234,48	257,28	22,80	9,72%
Rijtjeshuis - Huurder - MPH	2020	2021	Vershil €	Vershil %
OZB eigenaren woningen	0,00	0,00	0,00	0,00%
Rioolheffing gebruikers	167,28	170,16	2,88	1,72%
Afvalstoffenheffing	334,92	367,56	32,64	9,75%
Twee onder één kap - eigenaar /bewoner MPH	2020	2021	Vershil €	Vershil %
OZB eigenaren woningen	294,35	328,79	34,44	11,70%
Rioolheffing gebruikers	167,28	170,16	2,88	1,72%
Afvalstoffenheffing	334,92	367,56	32,64	9,75%
Vrijstaand - eigenaar/bewoner - MPH	2020	2021	Vershil €	Vershil %
OZB eigenaren woningen	551,92	616,49	64,57	11,70%
Rioolheffing gebruikers	167,28	170,16	2,88	1,72%
Afvalstoffenheffing	334,92	367,56	32,64	9,75%

* EPH = eenpersoonshuishouden

** MPH = meerpersoonshuishouden

Kwijtschelding

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van belasting. Dit is het geval als aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de Invorderingswet is voldaan. Tot nu toe is in onze gemeente maximaal gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor kwijtschelding. Zo is bij ons ook kwijtschelding voor het eigenarendeel van de OZB mogelijk als regulier onderdeel van ons minimabeleid. In een deel van de gevallen (langdurige bijstandsccliënten, ouderen met een laag inkomen) wordt automatische kwijtschelding verleend.

Kwijtschelding	2019	Voorlopig	2021
		2020	
Automatische kwijtschelding	298	302	290
Toekenning op aanvraag (volledig)	165	182	160
Toekenning op aanvraag (gedeeltelijk)	17	19	15
Totaal aantal kwijtscheldingen	480	503	465
Aantal afgewezen aanvragen	92	113	100
Kwijtschelding in bedrag	128.000	130.000	115.000

2.2.2 Weerstandsvermogen c.a.

Inleiding

Het weerstandsvermogen maakt duidelijk in hoeverre de gemeente financieel in staat is om onvoorziene gebeurtenissen op te vangen. Weerstandsvermogen onderscheiden we in twee delen

- weerstandscapaciteit
- risicobeheersing

Met weerstandscapaciteit bedoelen we alle middelen en mogelijkheden waarmee de gemeente onvoorziene kosten op kan vangen. Dat geldt bijvoorbeeld voor alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en maar die gevolgen kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente.

Deze paragraaf geeft een beeld van de weerstandscapaciteit en de risico's en het beleid dat daarbij hoort. Ook presenteren we een aantal verplichte kengetallen. Deze vertellen iets over de financiële positie van onze gemeente.

Structureel

Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. Bij ons gaat het om de optelsom van het begrotingsoverschot en de onbenutte belastingcapaciteit.

De onbenutte belastingcapaciteit is bijvoorbeeld de mogelijkheid om de OZB-tarieven te verhogen. Wij hebben geen mogelijkheid om de Afvalstoffenheffing en de Rioolheffing te verhogen.

	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
<i>x € 1.000</i>	2021	2022	2023	2024
Begrotingsoverschot / tekort	414-	385	422	2.034
Onbenutte belastingcapaciteit OZB	-	-	-	-
Onbenutte belastingcapaciteit ASH	-	-	-	-
Onbenutte belastingcapaciteit Rioolrecht	-	-	-	-
TOTAAL	414-	385	422	2.034

Incidenteel

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen. In beginsel betreft dit de optelsom van het vrij aanwendbare deel van de reserves en de stille reserves.

- Het vrij aanwendbare deel van de reserves is dat deel van de reserves waarvoor nog geen bestemming is vastgelegd. Bij ons is dit de Algemene Reserve.
- De stille reserves hebben betrekking op activa die op de balans lager zijn gewaardeerd dan de marktwaarde en die op korte termijn verkoopbaar zijn. Voor zover op dit moment bekend, hebben wij geen stille reserves.

Reserves

Inleiding

We schatten risico's zo goed mogelijk in. Maar we moeten ook nagaan wat er werkelijk aan weerstandsvermogen beschikbaar is. Bij weerstandsvermogen gaan we uit van *incidentele dekking*. Als een risico optreedt en een *structureel karakter* hebben dan vangen we de gevolgen eerst eenmalig op via het incidentele weerstandsvermogen. Vervolgens zoeken via de eerstvolgende Kadernota een structurele oplossing.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de **Algemene Reserve**. De raad beslist over de inzet van de Algemene Reserve. **Bestemmingsreserves** zijn nadrukkelijk voor specifieke doelen bestemd.

Huidige stand

De stand van de algemene reserve bedraagt einde 2019 € 17.778.607

Reserves (x € 1000)	Werkelijk Ultimo 2019	Verwacht Ultimo 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Vrije algemene reserve	16.316	13.623	17.643	15.490	15.058	15.022
Algemene reserve weerstandsvermogen	4.156	4.156	3.080	3.080	3.080	3.080
Saldo onttrekkingen en stortingen	105	-2.441	-1.745	-513	-114	
Kapitaallasten De Kúpe (afschr.)				-310	-310	-310
Saldo rekening	-2.798	5.386	-408	391	388	1.939
Totaal	17.779	20.724	18.570	18.138	18.102	19.731

Afspraken

De omvang van de reserves houdt direct verband met het weerstandsvermogen van de gemeente. We vergelijken de financiële risico's die de gemeente loopt met de weerstandscapaciteit. Daaraan kunnen we toetsen in hoeverre de risico's opgevangen kunnen worden. De risico's worden beschreven en we vertellen hoe we het risico denken te beheersen. Hiervoor gebruiken we een (risico)matrix. Daarbij wordt op basis van een aantal factoren voor elk risico een inschatting gemaakt van omvang en kans van optreden.

Risico's

Inleiding

Niet ieder risico is relevant en hoeft ten laste van de weerstandscapaciteit te worden gebracht. Wij beschouwen een risico als volgt:

'Risico's zijn relatief grote bestaande of toekomstige verplichtingen met een buitengewoon karakter, waarbij de omvang en de kans niet is in te schatten (ook niet bij benadering) en die niet worden afgedekt door een voorziening, verzekering of andere beheersmaatregel.'

Risico's < € 50.000

Risico's, waarvan de financiële tegenvaller lager dan € 50.000 wordt geschat, vallen binnen de reguliere bedrijfsvoering. Dat geldt ook voor risico's die waarschijnlijk periodiek terugkeren. Overwogen kan worden deze risico's te verzekeren of via een voorziening af te dekken.

Begrotingstechnische risico's mogen ook niet leiden tot een beroep op de weerstandscapaciteit omdat ze beheersbaar zijn door een goede planning & control. Dan gaat om bijvoorbeeld aan open-einde regelingen, aantallen bijstandsgerechtigden en

bijstelling van rijksbudgetten. Als in het begrotingsjaar materiële afwijkingen van de begroting voorkomen dan melden we dit in de bestuursrapportages. Dat geldt ook voor de niet in geld uit te drukken risico's van bijvoorbeeld vertragingen in processen, het niet realiseren van beleidsdoelstellingen, risico's met betrekking tot arbo en veiligheid, faillissement van aannemers en het aantreffen van bodemvervuiling bij aankoop van grond.

Risico's > € 50.000

Financiële risico's groter dan € 50.000 worden opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Verzekering van risico's

Een deel van de operationele risico's kan worden afgedekt door het afsluiten van verzekeringen. We maken daarbij een afweging tussen de kans op schade en de kosten daarvan enerzijds en de verzekeringspremie anderzijds. Het bestaande beleid wordt periodiek beoordeeld en indien nodig bijgesteld. Wat betreft het eigen risico is gekozen voor het standaard eigen risico per gebeurtenis.

Specificatie van risico's

Met het door ons ingevoerde classificatiesysteem voor risico's brengen wij de volgende zaken in beeld:

- Kans optreden van het risico
- Effect van risico op uitvoering bestaand beleid
- Financiële impact van het risico
- Is er sprake van een adequate beheersmaatregel
- Is er sprake van een verwacht beslag op weerstandscapaciteit
- Verwacht beslag op weerstandscapaciteit in euro's

Voor de risico's in deze begroting is op basis van bovenstaande classificatie een analyse gemaakt. Hierbij is ook een te verwachten beslag op de weerstandscapaciteit berekend. De conclusie is, dat de financiële impact van de risico's kan worden opgevangen binnen de weerstandscapaciteit van onze begroting.

In de onderstaande tabel is dit classificatiesysteem opgenomen.

Onderwerp	Bouwgrondexploitatie
Risico	Het hebben van een bouwgrondexploitatie brengt financiële risico's met zich mee. In de paragraaf Grondbeleid worden de financiële risico's van de bouwgrondexploitatie toegelicht.
Strategie	Door het jaarlijks opstellen van geactualiseerde berekeningen op basis van de meest recente ontwikkelingen kunnen wij de raad tijdig informeren via de reguliere P&C-cyclus.
Financieel gevolg	€ 500.000
Kans van optreden	20%
Benodigd weerstandsvermogen	€ 100.000
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd

Onderwerp	PAS en PFAS
Risico	<p>PAS Minder stikstof, sterkere natuur en economische ontwikkeling zijn de doelen van het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Al jaren is er in veel Natura 2000-gebieden een overschot aan stikstof (ammoniak en stikstofoxiden). Dit is schadelijk voor de natuur. Het belemmert ook vergunningverlening voor economische activiteiten. Dit kan ook voor onze gemeente gelden.</p> <p>PFAS In januari 2020 is de Bodemkwaliteitskaart PFAS voor Fryslân opgesteld. In de maanden daarna is deze BKK-PFAS door de Friese gemeenten, en ook in Achtkarspelen (en Tytsjerksteradiel)</p>

	<p>vastgesteld. Hierbij is aangesloten bij het generieke beleid zoals opgenomen in het Tijdelijk Handelingskader (THK) van 28 november 2019. In het geactualiseerde THK van 2 juli jl. zijn de landelijke achtergrondwaarden voor PFAS opnieuw verhoogd. Op basis van het nieuwe beleid (geactualiseerde bodemkwaliteitskaart) en verruimde normen voor PFAS zijn er geen (grote) belemmeringen voor de afvoer of toepassing van grond. Voor het toepassen van baggerspecie afkomstig uit baggerwerken zijn echter nog wel belemmeringen. In de toepassingslocaties van het Wetterskip Fryslân, voormalige zandwinputten, zijn de normen nog niet versoepeld. Wanneer de bodemkwaliteitskaart niet geldig is als erkend bewijsmiddel moeten in de huidige situatie wel structureel extra kosten maken voor het analyseren van PFAS binnen een partijkeuring of waterbodemonderzoek.</p>
Strategie	<p>Wanneer de bodemkwaliteitskaart niet geldig is als erkend bewijsmiddel moeten in voorkomende gevallen extra kosten worden gemaakt voor het analyseren van PFAS binnen een partijkeuring of waterbodemonderzoek.</p>
Financieel gevolg	€ 200.000
Kans van optreden	10%
Benodigd weerstandsvermogen	€ 100.000
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd

Onderwerp	Omgevingswet
Risico	<p>De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Invoering van de Omgevingswet is voorzien per 1 januari 2022 en hier wordt dan ook hard aan gewerkt. Het vraagt van de organisatie aanpassingen in het werkproces, de ICT en een aanpassing van de dienstverlening. Landelijk zijn hier minimale eisen aangesteld. De raad kan hierin een aantal keuzes maken (bijvoorbeeld met betrekking tot participatie en het niveau van dienstverlening). Afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden, lopen wij in meer of mindere mate risico's die zijn weerslag kunnen hebben op het weerstandsvermogen. De invoering van de Omgevingswet is de grootste stelstelwijziging binnen het fysieke domein en in die zin vergelijkbaar met de recente decentralisaties in het sociale domein.</p>
Strategie	
Financieel gevolg	Niet bekend
Kans van optreden	
Benodigd weerstandsvermogen	pm
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Nieuw

Onderwerp	Duurzaamheid
Risico	<p>In de gemeentelijke Duurzaamheidsagenda is een aantal keuzes opgenomen die in meer of mindere mate van invloed kunnen zijn op het weerstandsvermogen. Met name de energietransitie op basis van het klimaatakkoord zal veel extra inzet, en dus kosten, met zich meebrengen. Uit een eerste ruwe uitkomst van het onderzoek van de Raad voor het openbaar bestuur blijkt dat aangaande de benodigde inzet om invulling te kunnen geven aan het klimaatakkoord in de periode 2022-2030 fors is. Het is nog niet duidelijk of hier ook structureel Rijksmiddelen tegenover staan.</p>
Strategie	De duurzaamheidsagenda wordt betaald uit extra rijksmiddelen.
Financieel gevolg	Niet bekend
Kans van optreden	
Benodigd weerstandsvermogen	pm
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Nieuw

Onderwerp	Algemene uitkering en ontwikkelingen Sociaal domein - Jeugdzorg en Wmo
Risico	<p>De gemeentelijke begroting staat onder druk als gevolg van alsmaar stijgende kosten binnen de Jeugdzorg en de Wmo. Algemene tendens is dat gemeenten vanuit het Rijk via de Algemene Uitkering onvoldoende worden compenseert voor deze snel stijgende kosten. Het Rijk heeft aangekondigd aan het einde van het jaar (2020) met 2 bindende adviezen op het gebied van de Wmo en Jeugdzorg te komen waarin gemeenten een reële compensatie mogen verwachten.</p> <p>De maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo en Jeugdzorg zijn open-einde regelingen. In de afgelopen jaren hebben we steeds meer data en kennis gekregen om de kosten in de Jeugdzorg en Wmo te voorspellen en te volgen. Deze prognose is ook opgenomen in de meerjarige begroting. Dit heeft voor de begroting 2021-2024 geleid tot een forse bijstelling, maar ook tot een begroting die realistisch is wat betreft de verwachtingen. Ondanks dat blijft het risico bestaan dat de groei van het aantal cliënten hoger is dan verwacht. Zeker voor de cliënten die hoog-specialistische zorg ontvangen kan een stijging (of daling) van een paar cliënten leiden tot een forse financiële bijstelling. In de begroting houden we namelijk rekening met een gemiddeld aantal cliënten die hoog-specialistische zorg ontvangen.</p> <p>Ook voor het product Wmo Beschermd Wonen geldt dat de centrumgemeente Leeuwarden hier steeds meer grip op heeft en dat de kosten in de afgelopen jaren zijn gedaald. Dit heeft ertoe geleid dat de structurele budgetten die wij in de begroting hadden gereserveerd voor de nadelen op Beschermd Wonen in het kader van de ombuigingen niet meer zijn opgenomen. Neemt niet weg dat hiervoor hetzelfde risico geldt als voor de andere maatwerkvoorzieningen. Mochten de uitgaven zich op dit terrein door omstandigheden veranderen dan kan ook dit leiden tot een financiële bijstelling.</p>
Strategie	<p>Vanuit de gemeente wordt, mede in VNG en VFG verband, volop ingezet op de lobby richting te rijksoverheid om op dit punt reële compensatie te krijgen.</p> <p>Maandelijks worden er daarnaast prognoses gemaakt van de Wmo en Jeugd maatwerkvoorzieningen. Hierbij wordt de ontwikkeling van het aantal cliënten en de kosten daarvan gemonitord. Indien noodzakelijk zal de raad via de planning en control documenten worden geïnformeerd over afwijkingen ten opzichte van de begroting.</p>
Financieel gevolg	€ 1.800.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	€ 900.000
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Gewijzigd

Onderwerp	Realisatie ombuigingen 2021-2024
Risico	Niet of niet tijdig realiseren van ombuigingen 2021-2024. De resultaatontwikkeling staat al geruime tijd onder druk. In lijn met de wens van de raad en het college en conform de voorschriften wordt gestreefd naar een sluitend perspectief. Zonder aanvullende maatregelen in de vorm van een pakket ombuigingen lukt dit niet.
Strategie	Periodiek monitoren van interne- en externe ontwikkelingen en tijdig (bij)sturen en verantwoorden op de realisatie en voortgang van het ombuigingspakket.
Financieel gevolg	€ 3 miljoen
Kans van optreden	10%
Benodigd weerstandsvermogen	€ 300.000
Incidenteel/Structureel	Incidenteel
Status	Nieuw

Onderwerp	Covid-19 (en BUIG)
Risico	Onvoorziene kosten en daling van inkomsten door Covid-19. Wereldwijd zijn we getroffen door de Covid-19 crisis. Ook in

	<p>Nederland worden we sinds maart 2020 volop geconfronteerd met de gevolgen hiervan. Covid-19 heeft grote financiële implicaties op de gemeentelijke begrotingen. De gemeenten worden nu al geconfronteerd met aanzienlijke aanvullende kosten. Ook lopen er op verschillende terreinen de inkomsten terug. Denk hierbij bijvoorbeeld aan leges, toeristenbelasting, verhuur van maatschappelijk vastgoed.</p> <p>De financiële impact op de gemeentelijke begroting op het verslagjaar 2020 lijkt vooralsnog te overzien. Compensatie-uitkeringen vanuit het rijk lijken voldoende om de extra kosten over het jaar 2020 te kunnen dekken. De sociaal maatschappelijke en de financieel economische schade van de crisis hangt vooral af van het verloop en de tijdsduur. Voor het verslagjaar 2021 is de verwachting dat er extra beroep zal worden gedaan op de gemeentelijke BUIG-middelen en de maatschappelijke opvang. Bij een aanhoudende focus op thuiswerken zullen extra kwalitatieve investeringen nodig zijn in ICT, thuiswerkplekken en andere facilitaire voorzieningen.</p>
Strategie	Monitoren en (waar mogelijk) anticiperen op relevante ontwikkelingen. De gevolgen en de financiële impact hebben vooral een indirect effect en zijn nog moeilijk in geld uit te drukken. Op grond van onderzoeken (CPB en AEF) kan slechts een voorzichtige inschatting worden gemaakt van de impact op de financiële begroting. Het college is voornemens een voorziening coronagelden te treffen. Dit om in voorkomende gevallen de eerste nood te kunnen opvangen.
Financieel gevolg	€ 500.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	€ 250.000
Incidenteel/Structureel	Incidenteel
Status	Nieuw

Onderwerp	Gesubsidieerde instellingen
Risico	De gemeente heeft te maken met een variatie aan gesubsidieerde instellingen, zoals: zwembaden, cultuurcentrum, bibliotheek, maatschappelijk werk, etc. Het risico bestaat dat claims van deze instellingen financieel nadeel voor de gemeente kan betekenen. Organisaties kunnen failliet gaan en de gemeente kan het product in de lucht willen houden, en dat brengt mogelijk (frictie)kosten met zich mee.
Strategie	De gemeente sluit overeenkomsten met instellingen die subsidies e.d. van de gemeente ontvangen, waarin productafspraken zijn opgenomen. Tijdens het lopende jaar is regelmatig overleg over de (financiële) voortgang. Het risico dat daardoor financieel gezien iets misgaat wordt daarmee geminimaliseerd.
Financieel gevolg	500.000
Kans van optreden	20%
Benodigd weerstandsvermogen	100.000
Incidenteel/structureel	
Status	Ongewijzigd

Onderwerp	Gemeenschappelijke regelingen (excl. SW Fryslân)
Risico	De gemeente participeert in een aantal gemeenschappelijke regelingen. Deze regelingen worden beschreven in de paragraaf Verbonden Partijen. De grotere regelingen betreffen de Veiligheidsregio, Jobinder en de FUMO. De uitvoering van gezamenlijke beleidsterreinen binnen dergelijke regelingen brengt risico's met zich mee, waarvoor gezamenlijk voor dekking moet worden gezorgd.
Strategie	Om er voor te zorgen dat de gemeente zelf de regie blijft voeren wordt er strak toezicht gehouden. Het standpunt van de gemeente wordt zowel ambtelijk (in overlegorganen) als bestuurlijk (in AB-vergaderingen) uitgedragen.
Financieel gevolg	300.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	150.000
Incidenteel/structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd

Onderwerp	Gegarandeerde geldleningen
Risico	<p>Gemeenten in Nederland hebben de hoogste rating voor kredietwaardigheid. Zij kunnen daardoor goedkoper geld lenen bij de banken dan private ondernemingen. Omdat woningbouwcorporaties een bijdrage leveren aan de publieke taak hebben wij in het verleden een aantal leningen aangetrokken en deze direct doorgeleend aan de woningbouwcorporatie. Daarmee konden zij meeprofiteren deze gunstige leencondities. Later hebben we een andere constructie gehanteerd, waarbij we niet leningen doorlenen, maar waarbij we direct garant staan. Gevolg is wel dat wij hierdoor het risico lopen dat als de derde partij failliet gaat, de gemeente de betalingsverplichting op zich moet nemen.</p> <p>De risico's zijn klein, aangezien garanties alleen verstrekt worden wanneer zij niet bij derden kunnen worden ondergebracht en bij garantieverlening aan verenigingen c.a. aangetoond is dat zij de betalingsverplichtingen kunnen nakomen. Wanneer het risico zich voordoet, kunnen de gevolgen echter aanzienlijk zijn. Wanneer dit risico zich voordoet, kunnen we met de gereserveerde gelden de gevolgen in het eerste jaar afdekken. De structurele gevolgen zullen vervolgens via de eerstvolgende kadernota of door een begrotingswijziging worden meegenomen.</p>
Strategie	<p>De leningen die door de gemeente in het verleden zijn verstrekt worden volgens schema afgelost. Het risico op deze post neemt daardoor jaarlijks af. Via toetsing van het jaarverslag beoordelen we of de risico's stabiel blijven. Ook het risico op in het verleden verstrekte garanties neemt elk jaar af, omdat ook op deze leningen de geldgever volgens schema aflost. Bij garanties in het kader van de woningbouw heeft de gemeente zekerheidsrechten, waardoor dit risico zeer klein is. Via het jaarverslag heeft de gemeente inzicht in de financiële positie van de geldnemer. Bij garanties t.b.v. verenigingen vindt overleg plaats als de bank een achterstandsmelding doet. In die gevallen passen we maatwerk toe om escalatie te voorkomen. Op basis van het verleden is het risico op deze post relatief gering.</p>
Financieel gevolg	18.000.000
Kans van optreden	1%
Benodigd weerstandsvermogen	180.000
Incidenteel/structureel	Structureel
Status	Gewijzigd

Onderwerp	Kosten personeel
Risico	<p>De gemeente wordt regelmatig geconfronteerd met onverwachte kosten inzake personeel. Voorbeelden hiervan zijn kosten voor ziektevervangings en niet begrote en niet gecompenseerde CAO verhogingen.</p>
Strategie	<p>Aan de hand van periodieke rapportages en analyses worden tijdig overschrijdingen gesignaleerd en gerapporteerd, zodat er eventueel nog ingegrepen kan worden. Toch blijft er een relatief groot risico over dat niet beïnvloedbaar is.</p>
Financieel gevolg	1.000.000
Kans van optreden	50%
Benodigd weerstandsvermogen	500.000
Incidenteel/structureel	Structureel
Status	Ongewijzigd

Onderwerp	Overige onvoorziene risico's
Risico	<p>Een risicoanalyse blijft een verwachting van wat we denken dat zou kunnen gaan gebeuren op basis van de huidige beschikbare informatie. De kans is dan ook reëel dat zich in een jaar bepaalde gebeurtenissen voordoen, die vooraf niet waren in te schatten.</p>
Strategie	<p>We stellen voor om dergelijke risico's ten laste te brengen van het weerstandsvermogen. Het betreft dan risico's die beperkt door ons beïnvloedbaar zijn en waarvan het financiële gevolg groter is dan € 50.000.</p>
Financieel gevolg	1.000.000
Kans van optreden	50%

Begroting 2021-2024

Benodigd weerstandsvermogen	500.000
Incidenteel/structureel	Structureel
Status	Gewijzigd

Onderwerp	Algemene uitkering
Risico	Voor het meerjarenperspectief wordt in de circulaire van het Rijk onvoldoende aangegeven waar de gemeenten rekening mee kunnen houden. In die zin blijft de algemene uitkering als belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente een risico.
Strategie	Berichtgeving betreffende ontwikkelingen algemene uitkering uit het gemeentefonds nauwlettend volgen. Zodra meer zekerheid wordt geboden zullen wij een nieuwe berekening confronteren met de berekende algemene uitkering in de begroting. Eventuele verschillen inbrengen via reguliere planning- en controlcyclus en daar waar nodig de raad vooraf informeren.
Financieel gevolg	Niet bekend
Kans van optreden	
Benodigd weerstandsvermogen	pm
Incidenteel/Structureel	Structureel
Status	Nieuw

Kengetallen

Inleiding

Kengetallen zijn verplicht, ze vertellen iets over de financiële gezondheid van de gemeente. Hieronder worden ze weergegeven vanaf 2019.

Kengetal (weergave in %)	rekening			begroting				
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Solvabiliteitsrisico	23,0	23,0	24,0	19,0	23,0	22,2	22,3	23
- t.o.v. vorige meting		[gunstig]						
- prognose o.b.v. historie		[neutraal]						
Grondexploitatie	2,8	1,7	2,8	3,0	1,5	1,5	1,5	2
- t.o.v. vorige meting		[gunstig]						
- prognose o.b.v. historie		[gunstig]						
Netto schuldquote	56,7	56,3	57,4	71,1	62,3	60,8	59,6	56
- t.o.v. vorige meting		[gunstig]						
- prognose o.b.v. historie		[neutraal]						
Structurele exploitatieruimte	1,0	0,0	-1,0	5,6	-0,5	0,5	0,5	3
- t.o.v. vorige meting								
- prognose o.b.v. historie								
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	48,0	49,0	49,8	66,4	55,1	54,5	53,6	52
- t.o.v. vorige meting		[gunstig]						
- prognose o.b.v. historie		[neutraal]						
Belastingcapaciteit	105,0	104,6	102,4	102,0	107,5	107,5	107,5	108
- t.o.v. vorige meting		[ongunstig]						
- prognose o.b.v. historie		[geen/onvoldoende gegevens]						

2.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Achtkarspelen heeft een flink aantal vierkante kilometers aan openbare ruimte in beheer. Er wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Daarvoor zijn kapitaalgoederen in de vorm van wegen, riolering, water, groen, verlichting, gebouwen enzovoort nodig. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de (jaarlijkse) lasten. In deze paragraaf gaan wij hier verder op in.

'Kapitaalgoederen' zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Deze paragraaf is belangrijk, omdat de blik vaak op de nieuwe investeringen is gericht. Maar onderhoud van de bestaande kapitaalgoederen is wenselijk, voor de huidige gebruikers en om de voorziening in stand te houden voor toekomstige generaties. Het financieel belang van onderhoud is groot, het betreft een substantieel deel van de begroting.

Beleidskader

Voor onze planning- en controlcyclus gelden voor de kapitaalgoederen twee belangrijke aandachtspunten:

- zijn van alle kapitaalgoederen goede en actuele beheerplannen aanwezig;
- zijn plannen en beschikbare gelden met elkaar in evenwicht.

Daarom stellen wij beheerplannen op. De beheerplannen geven inzicht in de werkzaamheden en kosten die nodig zijn om de goederen in goede staat te houden. Soms geven ze ook inzicht in de diverse kwaliteitsniveaus die mogelijk zijn.

Daarnaast moet er in de begroting ruimte zijn voor uitvoering van de plannen. De raad heeft voor de verschillende kapitaalgoederen kaderstellende uitspraken gedaan, die gelden als kader voor de verschillende beheerplannen. Om de kapitaalgoederen op langere termijn in stand te houden, zijn er voldoende (structurele) middelen in de begroting opgenomen.

De provincie Fryslân ziet hier als financieel toezichthouder op toe en vanuit het BBV zijn er richtlijnen opgesteld. Met deze paragraaf geven wij op hoofdlijnen inzicht in de omvang en de staat van het onderhoud van de kapitaalgoederen in Achtkarspelen.

Op basis van aanwijzingen van de accountant is er extra aandacht voor de actualiteit van de onderhoudsplannen. Formeel moet er voor de onderbouwing van elke voorziening een onderhoudsplan zijn dat is vastgesteld door de raad. Daarnaast mag zo'n onderhoudsplan niet ouder zijn dan vijf jaar. Een aantal onderhoudsplannen is inmiddels ouder dan vijf jaar. Veelal is het benodigde onderhoud wel degelijk gebaseerd op onderhouds- en uitvoeringsplannen en is er inzicht in de benodigde financiële middelen voor onderhoud. De komende tijd zullen de te oude onderhoudsplannen conform de voorschriften worden opgesteld en vastgesteld door de raad.

Nadere toelichting

Om grip te houden op de kapitaalgoederen letten we op twee belangrijke punten

- zijn van alle kapitaalgoederen goede en actuele beheerplannen aanwezig
- is voor de plannen voldoende geld beschikbaar

Daarom stellen wij beheerplannen op. In de beheerplannen staat wat er moet gebeuren en ook wat het kost om de goederen in goede staat te houden. Hierna volgt een toelichting op de verschillende kapitaalgoederen.

Wegen

Het beleidskader voor het kapitaalgoed wegen is de laatste jaren een belangrijk bespreekpunt geweest. De gemeenteraad heeft ervoor gekozen (25 november 2010) dat alle wegen binnen de gemeente het kwaliteitsniveau 'basis' dienen te hebben. De raad heeft niet gekozen voor een gedifferentieerd kwaliteitsniveau. Daarnaast heeft de raad gekozen om het aanwezige achterstallig wegenonderhoud gefaseerd in te lopen. In eerste instantie in 10 jaar gerekend vanaf 2010, wat met ingang van 2013 aangepast is naar een temporisering in 15 jaar. De hiervoor benodigde financiële middelen zijn door het genoemde raadsbesluit beschikbaar gesteld en opgenomen in de meerjarenbegroting. Hierbij is sprake van een jaarlijks structureel bedrag om het basisniveau te behouden en een jaarlijks bedrag voor het wegwerken van de aanwezige achterstand in wegenonderhoud.

De kwaliteit van de wegen wordt elk jaar beoordeeld en geïnspecteerd. Hierbij worden eventuele schadebeelden beschreven. Deze inspectiecijfers worden in het beheerpakket ingevoerd en leiden al dan niet tot een te plegen onderhoudsmaatregel in een bepaald planjaar. De combinatie van een eenheidsprijs per m² voor de onderhoudsmaatregel met de oppervlakte van het betreffende wegvak leidt tot een benodigd budget. Wat betreft het onderhoudsniveau voor de korte en middellange termijn, gaan wij uit van een continuering van het basisniveau zoals dat door de raad in het najaar van 2010 is vastgesteld. In feite is dit de minimumvariant voor de instandhouding van het bestaande wegenareaal en ook niet meer dan dat.

Openbare verlichting

De investeringen voor het op peil houden van de openbare verlichting zijn verwerkt in een geactualiseerde meerjarige investeringsplanning. De financiële effecten van deze planning zijn verwerkt in de meerjarenramingen. Per saldo zal er in de komende drie jaar geen uitzetting van de begroting plaatsvinden.

Meerjarenperspectief

Ten opzichte van voorgaande jaren zullen er jaarlijkse nieuwe investeringen worden opgevoerd. Het gevolg hiervan is dat de kapitaallasten langzaam zullen oplopen. Daar staan twee voordelige ontwikkelingen tegenover: een klein deel van het structurele exploitatiebudget kan worden verlaagd en in 2025 zal de afschrijving van een 'oude' investering met betrekking tot de ontvlechting (2005) van openbare verlichting aflopen. Dit geeft ruimte om de uitzetting door kapitaallasten deels op te vangen.

Met ingang van 2030 wordt het begin van een structurele uitzetting van de begroting verwacht. Deze uitzetting zal naar verwachting stijgen tot € 100.000. Deze hoogte zal omstreeks 2043 bereikt worden en vanaf dat moment zullen de kosten zich rond dit niveau stabiliseren.

Waterbouwkundige werken

De gemeente heeft geen beheerplan voor waterbouwkundige werken, omdat in de gemeente weinig waterbouwkundige werken zijn en het benodigde onderhoud hiervoor relatief laag is. De benodigde inspanning om een goed beeld te krijgen van de onderhoudstoestand staat in onze beleving niet in verhouding tot de te maken kosten voor onderhoud. Het is veel efficiënter om een bepaald percentage van de

investeringswaarde van de waterbouwkundige werken per jaar te reserveren voor onderhoud.

Eventuele gebreken en noodzakelijk onderhoud wordt door de medewerkers van de afdeling Beheer gesignaleerd. Verder is het niet altijd mogelijk om de onderhoudstoestand goed te bepalen; denk hierbij aan duikers die grotendeels of volledig onder water liggen. Voor individuele gevallen, bij grootschalig onderhoud of vervanging, wordt per geval in de kadernota geld gereserveerd.

Het Wetterskip Fryslân heeft, op basis van een vastgesteld uniform provinciaal beleid, het beheer en onderhoud van een aantal duikers en bruggen overgedragen aan de aanliggende eigenaren, en heeft in dat verband een nieuwe legger kunstwerken vastgesteld. Als gemeente Achtkarspelen hebben wij, tezamen met Tytsjerksteradiel, hiertegen een zienswijze en bezwaar ingediend aangezien er geen financiële compensatie tegenover staat. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in de afspraak dat de betreffende duikers (88 voor gemeente Achtkarspelen) pas per 1-1-2025 over gaan naar de gemeente Achtkarspelen zodat de gemeente tijd genoeg heeft om hier middelen voor vrij te maken in de meerjarenbegroting. Tot die tijd blijven deze duikers in beheer en onderhoud bij het Wetterskip.

Riolering

Gemeenten moeten op grond van de Wet milieubeheer beschikken over een actueel gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De gemeenteraad stelt daartoe telkens voor een daarbij te bepalen periode een dergelijk plan vast. Op 8 december 2016 heeft de gemeenteraad het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2016-2021 vastgesteld. In het plan hebben we aangegeven hoe we invulling geven aan de van oudsher geldende zorgplicht voor de inzameling en het transport van afvalwater. Daarbij hebben we ook een tijdstip aangeduid waarop/waarbinnen onderhoud/vervanging van voorzieningen plaatsvindt. De bijbehorende beheercyclus vullen we in middels een kostendekkingsplan en het beschikbaar stellen van deze gelden via de begrotingen. Een speerpunt in het GRP is het voorkomen van wateroverlast en het inspelen op toekomstige klimaatontwikkelingen. Hiervoor hebben we een regenwaterstructuurplan opgesteld. De gemeenteraad heeft bij de vaststelling van het GRP 2016-2021 gekozen om de variant wenselijk door te zetten.

Voor de onderbouwing van de maatregelen die we noemen in het GRP maken we gebruik van een rioolbeheersysteem. Hierin houden we areaalgegevens van de riolering bij. Daarnaast geeft het beheersysteem inzicht in de kwaliteit van de riolering en de daarbij behorende onderhoudsbehoefte op korte en lange termijn.

Water

Het gemeentelijk waterplan is in 2009 vastgesteld en geeft inzicht in verantwoordelijkheden en bevordert de regionale samenwerking en integrale benadering van de waterketen. We hebben een watervisie opgenomen die richtinggevend is voor de beleidsontwikkeling van de komende jaren tot 2030 voor de thema's veiligheid, voldoende water, schoon water, afvalwater en zuivering, beheer en onderhoud, gebruik en beleving en samenwerking en organisatie. Het waterplan is daarna niet meer geactualiseerd. De knelpunten hebben we opgelost door uitvoering van maatregelen of verwerkt in watergebiedsplannen van het Wetterskip.

VNG, UvW, IPO, VeWin en het Rijk hebben met de ondertekening van het Nationaal Bestuursakkoord Water de ambitie uitgesproken om in gezamenlijkheid de kosten in de waterketen voor de inwoners van Nederland te beperken. Ook de Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân, Vitens en provincie Fryslân hebben deze gezamenlijke ambitie onderschreven. Hiervoor hebben de portefeuillehouders Water in 2010 een handtekening onder het Fries Bestuursakkoord Waterketen (FBWK) gezet. Wetterskip Fryslân, de Friese gemeenten, Vitens en provincie Fryslân hebben besloten een vervolg te geven aan het Fries Bestuursakkoord Water Keten 2010-2015. Op 17 november 2016 is het Fries

Bestuursakkoord Waterketen 2016-2020 ondertekend door alle deelnemende partijen. Hieronder zijn de hoofdlijnen van het akkoord opgenomen.

Het beheer van stedelijk water is overgedragen aan Wetterskip Fryslân. Provinciaal is afgestemd onder welke condities. Voor sommige onderdelen blijft de gemeente het onderhoud en beheer uitvoeren en krijgt daarvoor dan een financiële vergoeding van het Wetterskip.

Groen

Voor het groenonderhoud werken we met een groenbeheerplan (GBI). Hierdoor heeft de gemeente, zowel in de plan- als beheerfase, inzicht in de kosten van het beheer en onderhoud van het openbare groen. Op basis van deze informatie stellen we de jaarlijkse onderhoudsbudgetten vast.

Speelruimte

De gemeente heeft een door de raad vastgestelde planning voor aanleg, onderhoud en vervanging van buitenspeelruimte voor kinderen. Om aan de wettelijke onderhoudstaak te kunnen voldoen, beoordelen inspecteurs de speelplaatsen ter plaatse aan de hand van de eisen die in het Attractiebesluit zijn gesteld en redigeren logboeken en inspectiegegevens.

Gebouwen

Er is een actuele onderhoudsplanning voor gemeentelijke (openbare) gebouwen. Hierdoor hebben we een goed beeld van de staat van onderhoud van deze gebouwen. Voor een gedeelte van de gemeentelijke gebouwen gebeurt dit via een door de raad vastgesteld IHP voor bijvoorbeeld binnensportaccommodaties en welzijnsaccommodaties. Voor de overige gemeentelijke gebouwen, waar de gemeente verantwoordelijk voor is, zijn inventarisaties en inspecties uitgevoerd. Op basis van de ingevoerde inspectiegegevens zijn meerjaren onderhoudsplanningen opgesteld (MJOP's). Deze overzichten bieden een inzicht in de te verwachten onderhoudswerkzaamheden met bijbehorende benodigde budgetten voor de komende jaren.

2.2.4 Financiering

Financiering, ook wel treasury genoemd, betekent het beheren van het geld binnen de gemeente. Zo moeten er steeds tijdig financiële middelen aanwezig zijn om de rekeningen te kunnen betalen. Bij tekorten moet de gemeente bijlenen, overschotten moeten we tijdelijk bij de staat beleggen.

Het Rijk heeft regels opgesteld over hoe gemeenten hun geld moeten beheren. Deze regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Deze wet bepaalt ook, dat gemeenten een treasurystatuut moeten hebben. Daarin staat hoe wij geld mogen lenen of uitlenen.

Treasurybeleid

De wet stelt verplichtingen op het gebied van treasury. We hebben daarnaast ook zelf verplichtingen vastgelegd in het Treasurystatuut. De wet Fido stelt dit verplicht. Er staat in waarvoor we verantwoordelijk zijn:

- de treasuryfunctie
- de uitvoering van de treasury
- het risicobeheer

Het Treasurystatuut is vastgesteld in 2020 op 16 april.

Schatkistbankieren

Vanaf december 2013 zijn gemeenten verplicht hun eventuele overtollige tegoeden aan te houden in de Nederlandse schatkist. Dit zogenaamde "schatkistbankieren" heeft een verlagend effect op de Nederlandse EMU-schuld. Om efficiencyredenen is het daarbij toegestaan een relatief gering bedrag aan overtollige middelen buiten de schatkist te houden. Dit bedrag, het zogenaamde drempelbedrag, bedraagt voor onze gemeente in 2021 € 631.000. Het gemiddelde tegoed van de gemeente over een kwartaal mag niet hoger zijn dan deze drempel.

Renterisico

Kasgeldlimiet

Om tijdelijke tekorten op de lopende rekening aan te vullen trekt de gemeente kortlopende geldleningen aan. Het voordeel van dit type leningen is dat het rentepercentage zeer laag is. Dit mag tot aan een bepaald maximum, de kasgeldlimiet. Deze limiet beperkt dus het renterisico op financieringen voor de korte termijn. De hoogte van de kasgeldlimiet bedraagt een vastgelegd percentage in de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden. De wettelijke voorschriften bieden overigens de mogelijkheid om de kasgeldlimiet drie achtereenvolgende kwartalen te overschrijden.

Voor 2021 bedraagt de kasgeldlimiet:

(x € 1.000)

begrotingstotaal per 1 januari 84.889

het door de minister vastgestelde percentage 8,5%

Kasgeldlimiet 7.216

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt het renterisico op financieringen voor de lange termijn. Het totaal van de aflossingen en het bedrag waarop een renteherziening van toepassing mag in elk jaar niet meer dan 20% van het begrotingstotaal. Hieronder staat de norm voor 2021.

In de onderstaande tabel is voor 2021 en de jaren daarna het renterisico op de vaste schuld getoetst aan de renterisiconorm.

Renterisiconorm (x € 1.000)	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1 begrotingstotaal per 1 januari	82.757	84.889	82.748	82.017	79.671
2 vastgesteld percentage (wet FIDO)	20%	20%	20%	20%	20%
3 renterisiconorm (1 / 2 x 100)	16.551	16.978	16.550	16.403	15.934
4 aflossingen	3.485	3.486	3.488	3.395	3.395
5 ruimte onder renterisiconorm (3 - 4)	13.066	13.492	13.062	13.008	12.539

Renteschema

We zijn verplicht om een renteschema op te nemen. Dit schema biedt een cijfermatig inzicht in de rentelasten en hoe we dat toerekenen.

Renteschema begrotingsjaar 2021 (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Externe rentelasten lange financiering	428
Externe rentelasten korte financiering	-
Externe rentebaten (WoonFriesland)	142
Externe rentebaten (MOA)	2
Externe rentebaten korte financiering	25
Saldo externe rentelasten	259
Rente toe te rekenen aan de bouwgrondexploitatie	7
Rente toe te rekenen wegens projectfinanciering	142
Rentebaten van doorverstrekte leningen projectfinanciering	142
Saldo door te berekenen externe rente	252
Rente eigen vermogen	-
Rente over voorzieningen (gewaardeerd tegen contante waarde)	-
Aan taakvelden (incl. taakveld overhead) toe te rekenen rente	252
Boekwaarde vaste activa per 01-01-2021	87.885
Boekwaarde leningen woningbouw per 01-01-2021	4.680
Boekwaarde voor berekening omslagpercentage per 01-01-2021	83.205
Omslagpercentage	0,300%
Omslagpercentage afgerond	0,500%
Werkelijk aan taakvelden (incl. taakveld overhead) toegerekende rente	292
Renteresultaat op taakveld treasury	40

Ontwikkeling rente en financieringsbehoefte

De tarieven voor kortlopende geldleningen bevinden zich nog steeds op een zeer laag niveau. De daling is gestart in 2011 en momenteel kennen we voor korte financieringen zelfs een negatieve rente. Als er liquiditeitstekorten zijn, zullen deze dan ook aangevuld worden met kortlopende geldleningen.

Ook de tarieven voor vaste geldleningen liggen al lange tijd op een laag niveau. Vaste geldleningen met een looptijd van 25 jaar en lineaire aflossing kunnen al worden aangetrokken tegen een tarief beneden de 0,50%.

De ECB heeft de belangrijkste rentestanden niet gewijzigd en kiest ervoor het huidige beleid van lage rentetarieven voort te zetten. Een voorspelling voor de rentetarieven blijft moeilijk.

Er wordt gestreefd naar een evenwichtige uitgaven- en inkomstenstroom om de toename van schulden zoveel mogelijk te beperken. Voor zover er financieringstekorten ontstaan door investeringen, aflossingen of de exploitatie zullen deze tekorten zoveel mogelijk met kortlopende leningen worden aangezuiverd vanwege de al genoemde lage tarieven voor deze financieringsvormen. Indien dit er toe leidt dat de kasgeldlimiet langer dan twee kwartalen achtereen wordt overschreden of in geval van ontwikkelingen op het gebied van de tarieven voor langlopende geldleningen zullen we deze kortlopende schulden omzetten naar een vaste schuld.

2.2.5 Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

Ombuigingslijnen 4 en 5. Het komende jaar (en de jaren erna) ligt, naast de uitvoering van de reguliere bedrijfsvoeringstaken, de nadruk op het realiseren van de ombuigingen. We richten ons hierbij vooral op het intensiveren van de huidige samenwerking in samenhang met een efficiëntere bedrijfsvoering. Dit doen we onder andere door het harmoniseren van beleid en uitvoering en het optimaliseren van processen. Daarnaast richten we ons op de kostendekkendheid van de leges en tarieven.

Organisatieontwikkeling. In 2020 hebben we een visie en missie opgesteld met de organisatie waar we met elkaar voor willen staan: 8KTD is een moderne, transparante, innovatieve en professionele organisatie die inspeelt op de behoefte van de mienskip en elkaar. Onze kernwaarden zijn plezier, mens centraal, samenwerken, verantwoordelijk en betrouwbaar. In het komende jaar geven we een vervolg aan het programma organisatieontwikkeling om de visie en missie in praktijk te brengen. In dit programma onderkennen we drie pijlers: goed werkgeverschap, de professionele organisatie en optimale dienstverlening. Dit geven we vorm door te investeren in leiderschap (d.m.v. een leiderschapstraject), in teams en medewerkers (d.m.v. de invoering van de resultaatgericht werken en de A3-methodiek) en in de bedrijfsvoering (o.a. door het opstellen van een Strategisch Personeelsplan).

Informatisering & Automatisering. We geven uitvoering aan de Informatiestrategie zoals die in 2020 is opgesteld, waarbij het onze wens is om een 'informatievoorziening zonder belemmering' te realiseren. Onze ambitie is dat informatie op ieder moment en elke locatie eenvoudig beschikbaar is. Gepersonaliseerd, juist en in samenhang. Waarbij onze medewerkers met moderne voorzieningen prettig kunnen werken en onze inwoners en ondernemers maximaal centraal staan. We durven hierbij te innoveren, beslissingen te nemen op basis van data en dienstverlening zoveel als mogelijk volledig digitaal aan te bieden en te verwerken. We hebben hierbij continu aandacht voor privacy, gegevensbescherming en informatiebeveiliging.

Huisvesting. Onderdeel van de procesoptimalisatie is het vergaand digitaliseren van onze processen en het resultaatgericht maken van onze organisatie. Met behulp van adequate ICT- en (thuis)werkplekvoorzieningen willen we het tijd- en plaatsonafhankelijk werken beter faciliteren en bezien we, gerelateerd aan de werkprocessen, wat de optimale plek is om het werk te verrichten. De verwachting hierbij is dat de behoefte aan kantoorwerkplekken afneemt en dat er meer behoefte zal bestaan aan ruimten voor overleg, afstemming, inspiratie, uitwisselen van ideeën en het werken aan projecten, programma's en opgaven uit de mienskip. We willen hierbij optimaal gebruik maken van de digitale mogelijkheden en een juiste balans aanbrengen tussen digitale- en fysieke ontmoeting. Het komende jaar werken we verder uit welke efficiencyvoordelen haalbaar zijn door de combinatie van het werken en ontmoeten op kantoor, werken vanuit huis en werken op locatie.

In control blijven. Het verder verbeteren van onze bedrijfsvoering en de beheersing van onze processen is een continu proces. De monitoring van het rechtmatig inhuren van personeel, het rechtmatig inkopen en aanbesteden van werken, goederen en diensten en de personeelskosten blijft onverminderd doorgaan. De resultaten van het afgelopen jaar (goedkeurende accountantsverklaringen voor beide gemeenten en de werkmaatschappij) willen we verder uitbouwen. Onderdeel hiervan is het implementeren van (verbijzonderde) interne controle binnen de organisatie om de colleges over het boekjaar 2021 in staat te stellen een rechtmatigheidsverklaring te kunnen afgeven.

2.2.6 Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk- en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld door de gemeente en dat niet verhaalbaar is, of waarvoor aansprakelijkheid bestaat. Dit laatste is van toepassing als de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Met betrekking tot de verbonden partijen hanteert het college de volgende uitgangspunten:

- De gemeente Achtkarspelen neemt alleen deel in verbonden partijen als daarmee een publieke taak wordt gediend.
- De gemeente Achtkarspelen neemt in principe alleen deel in privaatrechtelijke rechtsvormen als de betreffende taak niet vanuit een publiekrechtelijke rechtsvorm kan worden uitgevoerd.
- Over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de activiteiten van de verbonden partijen is het de bedoeling te komen tot een vorm van analyse en rapportage ten behoeve van de raad.
- Jaarlijks rapporteert het college aan de raad over de financiële resultaten van de verbonden partijen en de risico's van de gemeente.
- Frequent wordt in de raadsvergadering de gelegenheid geboden aan gemeentelijke vertegenwoordigers in verbonden partijen om informatie te verstrekken aan college en/of raad over ontwikkelingen in verbonden partijen.

De gemeente Achtkarspelen heeft er voor gekozen om bepaalde processen onder te brengen bij organisaties die in deze processen zijn gespecialiseerd. De gemeente blijft verantwoordelijk voor deze processen. De beleidsvoornemens per verbonden partij zijn opgenomen in het betreffende programma. Hieronder zijn de kerngegevens per verbonden partij weergegeven.

De verbonden partijen zijn onderverdeeld in:

- Gemeenschappelijke regelingen
- Vennootschappen en coöperaties
- Stichtingen en verenigingen

Centrumregeling

Naam	Sociaal Domein Fryslân
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	
vestigingsplaats	Leeuwarden
openbaar belang	In het samenwerkingsverband gaat het om de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. Door voor samenwerking te kiezen wordt getracht om de (zorgvragende) inwoners van de provincie op de meest klantvriendelijke en efficiënte wijze te helpen.

visie op de verbonden partij	Friese gemeenten werken binnen het platform dat SDF biedt, samen aan provinciaal beleid voor een krachtig sociaal domein Fryslân. Door de samenwerking is het mogelijk om één uniforme beleidslijn, werkwijze en centrale inkoop te organiseren in het sociaal domein.		
beleidsvoornemens	Terugdringen tekorten in de kostenontwikkeling Jeugdzorg en Beschermd wonen.		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 115	€ 126	€ 123
deelname in %	5,0	4,0	4,0
toelichting	N.v.t.		
bestuurlijk belang	[Hoog]		
risicoprofiel	[Hoog]		
Kerncijfers	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Verwacht resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	€ 0	€ 0
<i>Bron</i>	<i>Begrotingen en jaarrekeningen Sociaal Domein Fryslân</i>		
Toelichting 2021	In de regeling is opgenomen dat voor- of nadelige resultaten worden verrekend met de deelnemers.		

Gemeenschappelijke regeling

Naam	Veiligheidsregio Fryslân
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	
vestigingsplaats	Leeuwarden
openbaar belang	<ul style="list-style-type: none"> Behartigen preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid en infectieziektenbestrijding. Zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde brandbestrijding, alsmede hulpverlening bij ongevallen en rampen bewerkstelligen.

visie op de verbonden partij	Met ingang van 1 januari 2007 zijn de gemeenschappelijke regelingen GGD Fryslân en Brandweer Fryslân opgeheven en zijn beide organisaties ondergebracht in de nieuwe gemeenschappelijke regeling Hulpverleningsdienst Fryslân. Het betreft de wettelijke taken op gebied van gezondheid en brandweer die zijn ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling.								
beleidsvoornemens	<p>Gezondheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gezondheid krijgt een prominente plek. • De kinderopvang in Friesland voldoet aan de gestelde normen voor kwaliteit en veiligheid. • De huidige vaccinatiegraad blijft op peil. • Bijdragen aan de vermindering van de druk op de specialistische hulp en zorg. • Voorkomen antibioticaresistentie en bestrijden het als het zich aandient. • Er valt niemand tussen wal en schip. <p>Brandweer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samen aantoonbaar paraat. • Samen aantoonbaar vakbekwaam. • Risicobewust en risicogericht samenwerken. • Nieuwbouw kazernes waar vervanging noodzakelijk is. • Vervanging brandweerauto's verspreid over de regio. 								
financieel belang gemeente	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2019</th> <th>2020</th> <th>2021</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>€ 2.374</td> <td>€ 2.499</td> <td>€ 2.722</td> </tr> </tbody> </table>		2019	2020	2021		€ 2.374	€ 2.499	€ 2.722
	2019	2020	2021						
	€ 2.374	€ 2.499	€ 2.722						
deelneming in %	4,0	4,0	4,0						
toelichting									
bestuurlijk belang									
risicoprofiel									
	Deelname in algemeen bestuur								
	● [Hoog]								
Kerncijfers	2019	2020	2021						
Eigen vermogen									
begin	€ 5.266	€ 3.615	€ 3.615						
einde	€ 3.615	€ 3.615	€ 3.615						
Vreemd vermogen									
begin	€ 58.560	€ 69.718	€ 69.718						
einde	€ 69.718	€ 69.718	€ 69.718						
Verwacht resultaat									
begroot	€ 0	€ 0	€ 0						
werkelijk	€ 524								
<i>Bron</i>	<i>Begroting 2020 en 2021 Veiligheidsregio</i>								
Toelichting 2021	geen								
Naam	Welstandscommissie Hûs en Hiem								
<i>alle bedragen x € 1.000</i>									
vestigingsplaats	Leeuwarden								

openbaar belang	Welstandsadvisering. Hûs en Hiem brengt welstandsadvies uit aan de gemeente. De kosten worden doorberekend in de leges.		
visie op de verbonden partij	Het voorzien van de gemeente in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet en de Monumentenverordening.		
beleidsvoornemens	Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet; Het geven van adviezen over algemene welstandsvraagstukken aan gemeenten, andere openbare lichamen en aan particulieren, de laatsten voor zover het een tweede onafhankelijke beoordeling betreft van bouwplannen gelegen buiten de aan de Gemeenschappelijke Regeling deelnemende gemeenten; Het voorzien van de gemeenten in de advisering over de toepassing van de Monumentenwet en de Monumentenverordening.		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 46	€ 46	€ 46
deelneming in %	4,7	4,7	4,7
toelichting			
bestuurlijk belang	Een wethouder van de gemeente is lid van het AB van Hûs en Hiem.		
risicoprofiel	● [Laag]		
Kerncijfers	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 369	€ 334	€ 334
einde	€ 334	€ 334	€ 334
Vreemd vermogen			
begin	€ 120	€ 82	€ 82
einde	€ 82	€ 82	€ 82
Verwacht resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 7		
<i>Bron</i>	<i>Begroting 2020 en 2021 Hus en Hiem</i>		
Toelichting 2021	De welstandsadvisering heeft voor de begroting een budgettair neutraal karakter. De adviezen van Hûs en Hiem worden doorberekend in de leges.		
Naam	FUMO (Fryske Utfieringsorganisaasje Miljeu en Omjouwing)		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>			
vestigingsplaats	Grou		
openbaar belang	Toezicht houden en vergunning verlening.		

visie op de verbonden partij	De Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) is een gemeenschappelijke regeling van provincie, gemeenten en waterschap in Friesland. De gemeente heeft een deel van haar milieutaken op het gebied van vergunningverlening en toezicht houden verplicht aan deze organisatie uitbesteed. Het betreft de uitvoering van wettelijke taken.		
beleidsvoornemens	Met alle deelnemers is een ontwikkelprogramma gestart onder de naam FUMO 2.0 met als doel om de organisatie te verbeteren zodanig dat zij haar volledige taak binnen het toegekende budget gaat uitvoeren. Met de uitvoering van de Ontwikkelagenda FUMO 2.0 wordt intensief gewerkt aan de doorontwikkeling van de FUMO. Er wordt nog gewerkt aan een aantal belangrijke onderwerpen uit de ontwikkelagenda. Hierbij is samenwerking met de deelnemers cruciaal. De kosten voor FUMO 2.0 zijn opgenomen in de transitiebegroting. Mede als gevolg van de maatregelen is het financieel resultaat over 2018 en 2019 verbeterd. Hierdoor is de bijdrage van de deelnemers aan de transitiebegroting vanaf 2021 verlaagd tov de vorige begroting.		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 255	€ 347	€ 357
deelneming in %	1,8	2,0	2,1
toelichting			
bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur.		
risicoprofiel	● [Middel]		
Kerncijfers	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 647	€ 647	€ 975
einde	€ 1.467	€ 975	€ 1.302
Vreemd vermogen			
begin	€ 4.245	€ 4.245	€ 3.100
einde	€ 4.792	€ 3.100	€ 3.100
Verwacht resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 493		
<i>Bron</i>	<i>FUMO begroting 2020 en 2021</i>		
Toelichting 2021	De deelnemersbijdrage van de gemeente bedraagt in 2021: € 357 en maakt daarmee 2,1% uit van de totale begroting van de FUMO van € 16.776.		
Naam	Werkmaatschappij Achtkarspelen-Tytsjerksteradiel		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>			
vestigingsplaats	Buitenpost / Burgum		

openbaar belang	De Werkmaatschappij 8KTD is een samenwerkingsverband op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel, waarbij gezamenlijk taken op het terrein van dienstverlening en bedrijfsvoering worden uitgevoerd, die leiden tot een behoud van de kwaliteit van de dienstverlening aan onze inwoners.		
visie op de verbonden partij	.		
beleidsvoornemens	Hiervoor wordt verwezen naar de begroting 2021 van Werkmaatschappij 8KTD.		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 15.849	€ 15.556	€ 17.744
deelneming in %	50,0	52,0	48,8
toelichting			
bestuurlijk belang	Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de voorzitters van beide colleges en één wethouder per gemeente. Het Algemeen Bestuur bestaat uit de leden van de twee colleges van burgemeester en wethouders van beide gemeenten.		
risicoprofiel	● [Laag]		
<u>Kerncijfers</u>	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen			
begin	€ 7.812	€ 7.812	€ 7.103
einde	€ 4.340	€ 7.812	€ 7.103
Verwacht resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	€ 0	€ 0
<i>Bron</i>	<i>jaarrekening 2019 Werkmaatschappij 8KTD</i>		
Toelichting 2021	De begroting voor 2021 sluit uiteindelijk met een saldo van € 0, doordat de gemeente Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel volledig bijdragen in de gemaakte kosten in de WM8KTD. Het geprognostiseerde totaal van bijdragen van beide gemeenten op basis van de primitieve begroting bedraagt € 36.345. Na ontvangst van bijdragen derden ad 220 is de verdeling in bijdrage voor beide gemeenten is als volgt: <ul style="list-style-type: none"> • Achtkarspelen € 17.744 • Tytsjerksteradiel € 18.381 		
Naam	Recreatieschap Marrekrite		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>			
vestigingsplaats	Grou		
openbaar belang	Beheer van de toeristische voorzieningen op water en land in de provincie.		

visie op de verbonden partij	Recreatieschap Marrekrite is er om de toeristische basisinfrastructuur op water en land in Fryslân in stand te houden en verder te ontwikkelen. De ontsluiting van toeristische routes is van cruciaal belang voor het faciliteren van recreanten en gasten.		
beleidsvoornemens	Recreatieschap Marrekrite onderhoudt en beheert ongeveer 35 kilometer aan vrije ligplaatsen in de Friese natuur, zorgt voor afvoer van recreatieafval en onderhoudt boeien en bakens in recreatievaarten. Tevens beheert en onderhoudt Marrekrite het fietsknooppuntnetwerk en het wandelknooppuntnetwerk. Het in kaart brengen en actueel houden van alle routes in Fryslân behoort ook tot het werk van Marrekrite.		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 13	€ 13	€ 13
deelneming in %	1,2	1,2	1,2
toelichting			
bestuurlijk belang	Deelname in het algemeen bestuur		
risicoprofiel	● [Middel]		
Kerncijfers	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 4.137	€ 4.750	€ 4.750
einde	€ 4.750	€ 4.750	€ 4.750
Vreemd vermogen			
begin	€ 1.380	€ 480	€ 480
einde	€ 480	€ 480	€ 480
Verwacht resultaat			
begroot		€ 0	€ 0
werkelijk			
<i>Bron</i>	<i>Begroting 2020 en 2021 Marrekrite</i>		
Toelichting 2021	Jaarlijks worden er eenmalige specifieke onderhoudskosten in de begroting opgenomen. Een geringe toename van de bijdrage aan de Marrekrite.		

Gemeenschappelijke regeling (licht)

Naam	Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân
<i>alle bedragen x € 1.000</i>	
vestigingsplaats	Dokkum
openbaar belang	Via het mobiliteitsbureau wordt uitvoering gegeven aan gemeentelijke vervoerstaken ; WMO-vervoer, leerlingen-, gym-vervoer (via "JoBinder")

Begroting 2021-2024

visie op de verbonden partij	Achterliggende visie voor oprichting van deze lichte GR is het door samenwerking efficiënt en kostenbesparend regionaal organiseren van vervoerstromen uit WM, leerlingen- en gymvervoer.		
beleidsvoornemens	Het voornemen is met de bestaande huidige budgetten de leefbaarheid in Noordoost Fryslân de komende jaren te handhaven door optimale bereikbaarheid binnen het gehele gebied.		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 1.264	€ 1.246	€ 1.331
deelneming in %	22,0	23,0	24,0
toelichting			
bestuurlijk belang	Het bestuur van de G.R. wordt gevormd door de deelnemende partijen.		
risicoprofiel	● [Middel]		
Kerncijfers	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen			
begin	€ 0	€ 0	€ 0
einde	€ 0	€ 0	€ 0
Verwacht resultaat			
begroot	€ 0	€ 0	€ 0
werkelijk	€ 0	€ 0	€ 0
<i>Bron</i>	<i>Begrotingen en jaarrekeningen GR Jobinder</i>		
Toelichting 2021	De afspraak is gemaakt, dat de deelnemers staan voor de tekorten en overschotten. De GR hoeft daardoor niet een vermogenspositie op te bouwen.		

Stichting / Vereniging

Naam	Stichting Simke Kloostermanliën		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>			
vestigingsplaats	Twijzel		
openbaar belang	n.v.t.		
visie op de verbonden partij	n.v.t.		
beleidsvoornemens	n.v.t.		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 0	€ 1	€ 0
deelneming in %	0,0	0,0	0,0
toelichting			

bestuurlijk belang risicoprofiel	1 lid in het bestuur [Laag]		
<u>Kerncijfers</u>	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin			
einde			
Vreemd vermogen			
begin			
einde			
Verwacht resultaat			
begroot			
werkelijk			
<i>Bron</i>	<i>Gemeentebegroting en -rekening</i>		
Toelichting 2021	nvt		
Naam	MOA		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>			
vestigingsplaats	Surhuisterveen		
openbaar belang	De gemeente heeft de wettelijke taak om inwoners te laten participeren naar vermogen. Dit op grond van de Wet sociale werkvoorziening, de Participatiewet en de Wet maatschappelijke ondersteuning.		
visie op de verbonden partij	De gemeente Achtkarspelen beschikt over een lokaal participatiebedrijf waarin inwoners activiteiten kunnen ontwikkelen die ze dichterbij de arbeidsmarkt brengen of lokaal van waarde laten zijn.		
beleidsvoornemens	Per 1 januari 2017 is de MOA van start gegaan. De MOA bestaat uit twee bedrijfsonderdelen. De afdeling MOAi Wurk geeft vorm aan (arbeids)participatie en arbeidsmatige dagbesteding op grond van de Wmo. De afdeling MOAi Grien verricht groenwerkzaamheden voor de gemeente Achtkarspelen. Hiervoor worden SW-medewerkers ingezet die zijn overgenomen van de GR SW Fryslân.		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 1.351	€ 1.190	€ 1.422
deelneming in %	100,0	100,0	100,0
toelichting			
bestuurlijk belang	Het bestuur van MOA wordt gevormd door het college B&W van de gemeente Achtkarspelen.		
risicoprofiel	 [Middel]		
<u>Kerncijfers</u>	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 259		

Begroting 2021-2024

einde	€ 107		
Vreemd vermogen			
begin	€ 681		
einde	€ 548		
Verwacht resultaat			
begroot	€ -188	€ 20	€ 95
werkelijk	€ -107		
<i>Bron</i>	<i>Begrotingen en jaarrekeningen</i>		
Toelichting 2021	De prognose 2021 bevat geen balansprognose, er is alleen een exploitatieprognose beschikbaar.		
Naam	Stichting Sportcentrum 8kspelen		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>			
vestigingsplaats	Gemeente Achtkarspelen		
openbaar belang			
visie op de verbonden partij			
beleidsvoornemens			
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
deelneming in %	100,0	100,0	
toelichting			
bestuurlijk belang	college vormt bestuur		
risicoprofiel	● [Laag]		
<u>Kerncijfers</u>	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 14.149	€ -1	
einde	€ 19.196		
Vreemd vermogen			
begin	€ 0		
einde	€ 0		
Verwacht resultaat			
begroot	€ 14.149		
werkelijk	€ 19.196		
<i>Bron</i>	-		
Toelichting 2021	-		

Vennootschap / Coöperatie

Naam		OMRIN NV (Fryslân Miljeu)		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>				
vestigingsplaats	Leeuwarden			
openbaar belang	Inzameling en verwerking van afval			
visie op de verbonden partij	OMRIN is een toonaangevende publieke partij actief in de gehele afvalketen van inzameling tot en met verwerking, inclusief advisering en afzet van deelstromen en het beheer van de openbare ruimte.			
beleidsvoornemens	Geen			
financieel belang gemeente	2019	2020	2021	
	€ 1	€ 1	€ 1	
deelneming in %	7,0	7,0	7,0	
toelichting				
bestuurlijk belang	Geen			
risicoprofiel	 [Middel]			
Kerncijfers	2019	2020	2021	
Eigen vermogen				
begin	€ 8.414	€ 8.286		
einde	€ 8.286			
Vreemd vermogen				
begin	€ 7.279	€ 7.505		
einde	€ 7.505			
Verwacht resultaat				
begroot				
werkelijk	€ 507			
<i>Bron</i>	<i>Jaarstukken en begrotingen NV Fryslân Miljeu (http://omrindigitaaljaarverslag.nl)</i>			
Toelichting 2021	Fryslân miljeu verstrekt geen begroting.			
Naam		BNG Bank NV		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>				
vestigingsplaats	Den Haag			

openbaar belang	De BNG draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten van voorzieningen.		
visie op de verbonden partij	De BNG is een bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang en is een betrouwbare en solide dienstverlener. De deelname in het aandelenkapitaal zien wij als een duurzame belegging.		
beleidsvoornemens	De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal en is bij de bank aangesloten voor het betalingsverkeer. Er zijn geen voornemens dit te veranderen.		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 219	€ 219	€ 219
deelneming in %	0,2	0,2	0,2
toelichting	Deelname in het aandelenkapitaal		
bestuurlijk belang	[Laag]		
risicoprofiel	[Laag]		
<u>Kerncijfers</u>	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 4.991.000	€ 4.887.000	€ 4.887.000
einde	€ 4.887.000	€ 4.887.000	€ 4.887.000
Vreemd vermogen			
begin	€ 132.518.000	€ 144.802.000	€ 144.802.000
einde	€ 144.802.000	€ 144.802.000	€ 144.802.000
Verwacht resultaat			
begroot	€ 0	€ 100.000	€ 0
werkelijk	€ 163.000	€ 0	€ 0
<i>Bron</i>	<i>Jaarstukken 2019 en halfjaarbericht 2020 BNG</i>		
Toelichting 2021	Geen informatie bekend over 2020. Daarom vermelding cijfers 2019 in 2020 e.v.. De BNG heeft nog steeds de hoogst mogelijke rating ("AAA") en behoort daarom tot de meest kredietwaardige banken ter wereld.		
Naam	Eneco		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>			
vestigingsplaats	Rotterdam		
openbaar belang			

visie op de verbonden partij			
beleidsvoornemens			
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 947	€ 947	
deelneming in %	0,2	0,2	
toelichting			
bestuurlijk belang	Deelname aandelenkapitaal		
risicoprofiel	● [Middel]		
Kerncijfers	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 2.939.000	€ 2.939.000	
einde	€ 2.937.000	€ 2.939.000	
Vreemd vermogen			
begin	€ 2.804.000	€ 2.804.000	
einde	€ 3.031.000	€ 2.804.000	
Verwacht resultaat			
begroot			
werkelijk	€ 80.000		
<i>Bron</i>	<i>Jaarstukken 2019</i>		
Toelichting 2021	-		
Naam	OMRIN NV (Afvalsturing Friesland)		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>			
vestigingsplaats	Leeuwarden		
openbaar belang	Inzameling en verwerking van afval.		
visie op de verbonden partij	OMRIN is een toonaangevende publieke partij actief in de gehele afvalketen van inzameling tot en met verwerking, inclusief advisering en afzet van deelstromen en het beheer van de openbare ruimte. Hierbij zijn duurzaamheid en zo laag mogelijke maatschappelijke kosten leidende principes. OMRIN is van en voor de overheid; commerciële activiteiten dienen ter ondersteuning van publieke taken.		
beleidsvoornemens	nvt		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 54.000	€ 54.000	€ 54.000
deelneming in %	3,1	3,1	3,1
toelichting			
bestuurlijk belang	Geen		
risicoprofiel	● [Middel]		

Kerncijfers	2019	2020	2021
Eigen vermogen			
begin	€ 50.585	€ 57.000	
einde	€ 57.000		
Vreemd vermogen			
begin	€ 102.203	€ 88.817	
einde	€ 88.817		
Verwacht resultaat			
begroot	€ 2.749	€ 3.344	€ 1.574
werkelijk	€ 6.536		
<i>Bron</i>	<i>Jaarstukken en begrotingen Afvalsturing Friesland NV (http://omrindigitaaljaarsverslag.nl)</i>		
Toelichting 2021	Bedragen gebaseerd op begroting 2021 van Afvalsturing Friesland NV.		
Naam	Stedin		
<i>alle bedragen x € 1.000</i>			
vestigingsplaats	Rotterdam		
openbaar belang	Energietransport		
visie op de verbonden partij	De aandelen Stedin komen uit de verplichte splitsing van Eneco in een netwerkgroep (Stedin) en een energiebedrijf (Eneco). De dividenduitkering van beide bedrijven blijft naar verwachting gelijk ten opzichte van de eerdere dividenduitkering.		
beleidsvoornemens	Omdat we willen dat ook de komende generaties altijd energie hebben, gaan we samen over op schone energie. Uit bronnen die niet opraken en die de planeet niet uitputten of vervuilen. Dit vraagt om flinke aanpassingen van het energienet, of beter gezegd, het energiesysteem. Nieuwe technieken helpen daarbij. Net als een goede samenwerking tussen alle mensen en organisaties die betrokken zijn bij de energievoorziening. 2,2 miljoen klanten maken jaarlijks gebruik van het energieleveringsnetwerk van Stedin.		
financieel belang gemeente	2019	2020	2021
	€ 947	€ 947	€ 947
deelneming in %	0,2	0,2	0,2
toelichting	Deelname aandelenkapitaal		
bestuurlijk belang	● [Middel]		
risicoprofiel			
Kerncijfers			
Eigen vermogen			
begin	€ 2.699.000	€ 2.949.000	€ 2.949.000
einde	€ 2.949.000	€ 2.949.000	€ 2.949.000
Vreemd vermogen			
begin	€ 4.292.000	€ 4.340.000	€ 4.340.000

Begroting 2021-2024

einde	€ 4.340.000	€ 4.340.000	€ 4.340.000
Verwacht resultaat			
begroot			
werkelijk	€ 325.000		
<i>Bron</i>	<i>jaarstukken 2019</i>		
Toelichting 2021	Stedin moet de komende jaren grote investeringen aangaan. Hiermee kan de dividend uitkering onder druk komen te staan.		

2.2.7 Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid is voor de raad om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege de relatie met de doelstellingen van de programma's en in de tweede plaats vanwege het financiële belang en de risico's. Deze paragraaf beschrijft de visie op het gemeentelijk grondbeleid, de uitvoering daarvan, de financiële resultaten en de risico's.

Visie op grondbeleid

De gemeente heeft haar ruimtelijke ambities voor de langere termijn vastgelegd in structuurvisies voor het hele grondgebied en voor delen daarvan. Het gemeentelijk grondbeleid staat in dienst van deze ambities. De uitgangspunten en kaders van het grondbeleid zijn door de raad vastgesteld in de 'Nota grondbeleid 2008'. Voor 2020 staat een actualisering van het grondbeleid gepland.

Conform deze nota wordt per eigenaar, project of plangebied beoordeeld welke vorm van grondbeleid zal worden toegepast. De keuze voor een actief of faciliterend grondbeleid dan wel voor een publiek-private samenwerking wordt ingegeven door een aantal aspecten, te weten de:

- wensen of mogelijkheden ten aanzien van regie, risico en organisatie;
- doelstellingen van de ruimtelijke inrichting en op het gebied van wonen;
- financiële doelstellingen;
- grondpositie (wel/geen eigendom van de gemeente).

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Het BBV heeft invloed op de administratie van het grondbedrijf. De administratie van het grondbedrijf wordt conform deze voorschriften gevoerd.

Voor bouwgrondexploitaties in exploitatie (BIE) geldt een maximale looptijd van 10 jaar. De kostentoerekening aan complexen moet voortaan overeenkomen met mogelijkheden voor kostenverhaal zoals benoemd in de Wro/Bro. De gemeente rekent rente toe die is gebaseerd op de werkelijke rente over het vreemd vermogen.

Zolang gronden nog niet als bouwgrond in exploitatie zijn genomen, staan deze op de balans onder de materiële vaste activa (MVA) als 'strategische gronden'.

Prognose

Actualisering grondexploitaties - algemeen

Om inzicht te krijgen in de financiële stand van zaken in de grondexploitaties actualiseren we deze jaarlijks. Van actualisering is sprake als de uitvoering van het project binnen de vastgestelde kaders plaatsvindt. De geraamde bedragen worden vervangen door gerealiseerde bedragen, zodat we inzicht verkrijgen in de actuele boekwaarde.

Zo ontstaat een geactualiseerde en onderbouwde prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitaties. Indien noodzakelijk worden op basis van deze prognose voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties getroffen of bijgesteld.

Zowel het Besluit begroting en verantwoording (BBV) als het gemeentelijk beleid (Nota grondbeleid 2008) eist minimaal een jaarlijkse actualisering van de grondexploitaties. Eind 2020 staat de actualisatie van het gemeentelijk grondbeleid op de raadsagenda. De raad stelt de geactualiseerde grondexploitaties jaarlijks impliciet via de Meerjaren Prognose Grondexploitaties vast.

Relatie met de planning en control cyclus

De actualisering van de grondexploitaties per 1 januari van een boekjaar is de basis voor de waardering in de jaarrekening. De geactualiseerde boekwaarden worden op de balans verantwoord en op basis van de geactualiseerde prognoses wordt beoordeeld of voorzieningen voor verliesgevendende grondexploitaties moeten worden getroffen of bijgesteld.

Daarnaast heeft de actualisering per 1-1-2020 informatie gegenereerd voor de aanpassing van de lopende begroting 2020 en voor de begroting 2021 en meerjarenraming 2021-2024. Door vaststelling van de begroting stelt de raad de benodigde budgetten beschikbaar voor de uitvoering van projecten.

Actualisering grondexploitaties – herziening BBV-verslaggevingsregels

De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties. Namelijk: de forse afboekingen van gemeenten op grondposities in de afgelopen jaren, de aanbevelingen uit het rapport Vernieuwing BBV over transparantie en vergelijkbaarheid, en de invoering van de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting (Vpb) voor gemeenten. Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingen in het BBV en de uitwerking hiervan in notities van de Commissie BBV. De wijzigingen moeten leiden tot meer transparantie, eenduidigheid, behoedzaamheid en een vermindering van de administratieve lasten.

Financiën van de grondexploitaties

Een grondexploitatie is de financiële vertaling van een ruimtelijk plan. Het is een overzicht van kosten en opbrengsten van de productie van bouwrijpe en woonrijpe grond, uitgezet in de tijd (fasering), rekening houdend met kosten- en opbrengstenstijgingen en rentetoerekening. De grondexploitatie heeft gedurende de looptijd van het plan verschillende functies. Tijdens de fase van planvoorbereiding is het vooral een instrument voor het berekenen van de financiële gevolgen en het beoordelen van de haalbaarheid van het voorgenomen plan (beoordelen, kiezen, besluiten). Tijdens de fase van de planuitvoering is de grondexploitatie vooral een instrument voor het bewaken van de uitvoering (budgetteren, volgen, verschillen analyseren en afrekenen).

In onderstaande tabel een overzicht van de resultaten van de lopende complexen.

Begroting 2021-2024

Bougrond in exploitatie		Boekwaarden	Nog te maken	Verwachte	Indicatie winst	Eindwaarde
		31 december 2019	kosten	opbrengst	in € (NCW)	in €
nr:	Woningbouw					
3	Surhuisterveen - Vierstromenland	€ 483.766,00	€ 59.649,00	€ -	€ -534.371,00	€ -545.060,00
7	Surhuisterveen - Nije Jirden	€ 344.000,00	€ 343.840,00	€ 917.540,00	€ 281.591,00	€ 317.117,00
13	Buitenpost - Lutkepost	€ 401.000,00	€ 235.095,00	€ 753.341,00	€ 432.012,00	€ 449.465,00
31	Augustinusga - It Maskelyn	€ 52.890,00	€ 102.232,00	€ 75.600,00	€ -76.664,00	€ -79.761,00
32	Buitenpost - De Lits	€ 297.990,00	€ 324.775,00	€ 446.600,00	€ -168.416,00	€ -178.725,00
57	Twijzel - Sportvelden	€ 79.270,00	€ 85.941,00	€ 237.210,00	€ 102.965,00	€ 109.267,00
91	Harkema - De Fûgelkamp	€ 63.970,00	€ 71.772,00	€ 189.700,00	€ 50.636,00	€ 53.735,00
		€ 1.722.886,00	€ 1.223.304,00	€ 2.619.991,00	€ 87.753,00	€ 126.038,00
nr:	Bedrijventerrein					
302	Harkema - Quakkenburg De Bolster	€ 124.133,00	€ 194.820,00	€ 313.328,00	€ -6.739,00	€ -7.295,00
303	Buitenpost - De Swadde II	€ 47.175,00	€ 244.930,00	€ 127.527,00	€ -162.767,00	€ -166.023,00
304	Surhuisterveen - Lauwerskwartier fase 2	€ 676.722,00	€ 954.966,00	€ 2.042.929,00	€ 369.542,00	€ 408.004,00
369	Kootstertille - Oostkern/Westkern	€ -420.000,00	€ 504.428,00	€ 966.176,00	€ 4.254.552,00	€ 4.605.263,00
		€ 428.030,00	€ 1.899.144,00	€ 3.449.960,00	€ 4.454.588,00	€ 4.839.949,00
		€ 2.150.916,00	€ 3.122.448,00	€ 6.069.951,00	€ 4.542.341,00	€ 4.965.987,00
	Verliesvoorziening	€ -976.864,00	t.b.v. cpl 3, 31, 32 302 en 303			

Verliesvoorziening: € 976.864

De bruto boekwaarde moet worden terugverdiend door toekomstige opbrengsten uit grondverkoop. Als blijkt dat dit niet mogelijk is, moet een voorziening worden getroffen om de toekomstige verliezen op te vangen. Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties bedraagt de geraamde voorziening voor verliesgevende grondexploitaties per 1-1-2020: € 976.864

De verliesvoorziening is als volgt opgebouwd:

Verliesvoorziening		
3	Surhuisterveen - Vierstromenland	€ -545.060,00
31	Augustinusga - It Maskelyn	€ -79.761,00
32	Buitenpost - De Lits	€ -178.725,00
302	Harkema - Quakkenburg De Bolster	€ -7.295,00
303	Buitenpost - De Swadde II	€ -166.023,00
		€ -976.864,00

Nog te realiseren kosten in de grondexploitatie: € 3.122.448

Een grondexploitatie bestaat op hoofdlijnen uit de volgende kostensoorten: verwerving, tijdelijke beheer, planontwikkeling, voorbereiding en toezicht, bouwrijp maken, woonrijp maken en rente. Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties bedragen de nog te realiseren kosten over de gehele looptijd (inclusief de geraamde kostenstijgingen) € 3.122.448

Nog te realiseren opbrengsten in de grondexploitatie: € 6.069.951

Een grondexploitatie bestaat op hoofdlijnen uit de volgende opbrengstensoorten: grondverkopen, subsidies en bijdragen. Met de opbrengsten moeten de boekwaarde en de nog te realiseren kosten worden terugverdiend. Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties bedragen de nog te realiseren opbrengsten € 6.069.951

Resultaat van de grondexploitaties: € 4.542.341 voordelig (NCW)

Het resultaat van een grondexploitatie wordt uitgedrukt in 3 waarden: nominale waarde, eindwaarde en netto contante waarde (NCW). In dit document wordt het resultaat op NCW uitgedrukt. Dit is noodzakelijk om verschillende grondexploitaties met verschillende looptijden met elkaar te kunnen vergelijken en bij elkaar op te kunnen tellen (correctie voor de verschillen in looptijd). De NCW wordt berekend door bij de gerealiseerde

boekwaarde de nog te realiseren kosten en opbrengsten over alle toekomstige jaarschijven op te tellen en deze vervolgens contant te maken met een disconteringsvoet.

Grondprijzen

Op basis van Europese regelgeving moet de gemeente marktconforme grondprijzen hanteren, ter voorkoming van ongeoorloofde staatssteun. Deze marktconforme grondwaarde zal worden bepaald door taxaties door extern deskundigen. De voorraad aan bouwkavels binnen de lopende complexen is gering, voor deze resterende kavels stellen wij voor om voor de begroting 2021 de grondprijzen gelijk te houden aan de prijzen van 2020.

Voor nieuw in exploitatie te nemen gronden zal vooral de marktconforme grondprijs, welke op basis van taxatie zal worden bepaald, worden gehanteerd.

Als ondergrens (ingeval taxatie lager uitvalt) stellen wij voor om de grondprijs voor de begroting 2021 gelijk te houden aan 2020.

In onderstaande tabel staan de huidige en voorgestelde grondprijzen per m².

woningbouw	2019	2020	2021
Vrije sector	€ 120 - € 160	€ 120 - € 160	€ 120 - € 160
Vrije sector huur	€ 120 - € 160	€ 120 - € 160	€ 120 - € 160
Sociale huur	€ 84 - € 112	€ 84 - € 112	€ 84 - € 112
bedrijvenlocaties	2019	2020	2021
Bedrijvenlocaties	Tot € 50	Tot € 50	Tot € 50

3 FINANCIËLE BEGROTING

3.1 Overzicht baten en lasten

3.1.1 Meerjarenbegroting

Begroting 2021-2024

Meerjarenbegroting 2021 - 2024

Programma (x € 1.000)	2021			2022			2023			2024		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	4.284	62.058	57.774	3.132	60.502	57.369	2.641	60.362	57.720	537	60.043	59.506
1. Veiligheid	2.034	50	-1.984	2.055	50	-2.005	2.087	50	-2.037	2.141	50	-2.091
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	5.215	256	-4.959	5.252	256	-4.996	5.315	256	-5.059	5.352	256	-5.096
3. Economie	573	420	-153	533	408	-125	533	335	-198	533	49	-484
4. Onderwijs	3.484	864	-2.620	3.649	1.017	-2.633	3.642	1.017	-2.626	3.670	1.017	-2.653
5. Sport, cultuur en recreatie	5.780	634	-5.147	5.747	634	-5.113	5.773	634	-5.140	5.755	634	-5.121
6. Sociaal domein	43.739	10.793	-32.946	43.195	10.793	-32.402	43.095	10.793	-32.302	42.981	10.793	-32.188
7. Volksgezondheid en milieu	7.356	6.934	-422	7.396	7.030	-366	7.472	7.148	-324	7.520	7.148	-372
8. Vrosh	2.784	1.174	-1.611	2.764	1.509	-1.255	2.741	1.108	-1.633	2.587	1.093	-1.494
Overhead	9.356	113	-9.243	8.931	113	-8.819	8.738	113	-8.626	8.679	113	-8.567
Mutaties reserves	569	1.471	902	86	820	734	17	630	613	17	516	498
BEGROTINGSRESULTAAT	85.175	84.767	-408	82.741	83.132	391	82.057	82.445	388	79.772	81.711	1.939

3.1.2 Toelichting

Rekening 2019

Programma (x € 1.000)	2019		
	lasten	baten	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	5.465	57.041	51.576
1. Veiligheid	1.798	53	-1.745
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	4.855	859	-3.996
3. Economie	1.359	1.106	-253
4. Onderwijs	2.766	427	-2.339
5. Sport, cultuur en recreatie	5.737	747	-4.990
6. Sociaal domein	43.224	11.123	-32.101
7. Volksgezondheid en milieu	6.552	6.208	-345
8. Vrosh	3.016	1.573	-1.443
Overhead	7.155	98	-7.057
Mutaties reserves	1.065	961	-105
REKENINGRESULTAAT	82.993	80.195	-2.798

Begroting 2020 - 2021

Hieronder wordt de begroting 2020 vergeleken met de begroting 2021. Om de ontwikkelingen duidelijk te maken presenteren we ook de wijzigingen in de begroting 2020 ten opzichte van de oorspronkelijke begroting.

Begroting 2021-2024

Programma (x € 1.000)	2020 primitief			2020 incl. wijzigingen			2021		
	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo
0. Bestuur en ondersteuning	4.099	57.938	53.839	5.095	66.861	61.765	4.284	62.058	57.774
1. Veiligheid	1.962	58	-1.904	1.996	50	-1.946	2.034	50	-1.984
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	4.966	254	-4.712	5.057	255	-4.802	5.215	256	-4.959
3. Economie	2.147	1.809	-338	706	359	-347	573	420	-153
4. Onderwijs	3.190	816	-2.374	3.713	1.221	-2.491	3.484	864	-2.620
5. Sport, cultuur en recreatie	5.618	572	-5.046	6.255	1.013	-5.241	5.780	634	-5.147
6. Sociaal domein	41.813	12.760	-29.053	47.898	15.239	-32.659	43.739	10.793	-32.946
7. Volksgezondheid en milieu	6.844	6.390	-453	7.274	6.452	-822	7.356	6.934	-422
8. Vrosh	3.043	1.451	-1.592	2.800	1.126	-1.674	2.784	1.174	-1.611
Overhead	8.480	112	-8.368	9.479	112	-9.367	9.356	113	-9.243
Mutaties reserves	595	1.163	568	207	2.648	2.441	569	1.471	902
BEGROTINGSTOTAAL	82.757	83.322	565	90.479	95.335	4.856	85.175	84.767	-408

Incidentele baten en lasten

In overeenstemming met Artikel 23.b. van de BBV lichten wij hieronder de incidentele baten en lasten per programma toe. Per programma worden ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk toegelicht. De overige posten worden als een totaalbedrag opgenomen.

Als gemeente hebben wij de verantwoordelijkheid om een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is (structureel begrotingssaldo exclusief incidentele baten en lasten). Op basis van dit criterium wordt voor het komende begrotingsjaar door de Provincie besloten of wij onder repressief, of preventief toezicht vallen.

Op basis van de begroting die nu voorligt kunnen we constateren dat het meerjarenperspectief structureel en reëel in evenwicht is en hiermee voldoet aan het provinciale toetsingskader (Aandachtspunten gemeentebegrotingen 2021-2024). Hierdoor is de verwachting dat we onder repressief toezicht gaan vallen.

Begroting 2021-2024

Overzicht incidentele baten en lasten	Primitief	Begroting	Begroting	Begroting
Incidentele lasten (x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
(tijdelijke) formatie uitbreiding DIV	60	60		
Bestrijding invasieve exoten	10			
2e Ontsluiting Lauwerskwartier	150			
Regiodeal	213	213	213	213
Renovatie tenniscomplexen			27	
Omgevingswet	219	65	87	
Kwantitatieve/kwalitatieve impuls financiën	45			
Informatiemanager	35	35		
Formatie DIV	33			
Inspecties en opstellen MJOP overige sportacc.	20			
Onderzoeksbudget ombuigingen	60			
Voorafg. Kosten: Kruidhof omvormen	80			
Voorafg. Kosten: Harmoniseren beleid, uitvoering en pro	200	200		
Voorafg. Kosten: Frictiekosten	123			
Totaal incidentele lasten	1.248	1.113	540	213
Incidentele baten (x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Precariobelasting	1.604			
Winstneming bouwgronden	419	277	138	38
Bijdr. AR (tijdelijke) capaciteitsuitbreiding DIV	60	60		
Bijdr. AR Bestrijding Invasieve exoten	10			
Bijdr. AR 2e Ontsluiting Lauwerskwartier	150			
Bijdr. AR Regiodeal	213	213	213	213
Bijdr. AR Renovatie tenniscomplexen			27	
Bijdr. AR Omgevingswet	219	65	87	
Bijdr. AR Kwantitatieve/kwalitatieve impuls financiën	45			
Bijdr. AR Informatiemanager	35	35		
Bijdr. AR Formatie DIV	33			
Bijdr. AR Inspecties en opstellen MJOP overige sportacc.	20			
Bijdr. AR Onderzoeksbudget ombuigingen	60			
Bijdr. AR Kruidhof omvormen	80			
Bijdr. AR Harmoniseren beleid, uitvoering en processen	200	200		
Bijdr. AR Frictiekosten	123			
Totaal incidentele baten	3.271	850	465	251
Saldo Baten en Lasten	2.023	-263	-75	38

Begroting 2021-2024

In overeenstemming met Artikel 20.2.c van de BBV besteden wij aandacht aan de stand en het gespecificeerde verloop van de reserves.

De omvang van de reserves bedraagt dit begrotingsjaar naar verwachting € 18.454.000.

Dit saldo is inclusief het jaarlijks begrotingsresultaat. Voor het historisch verloop van de reserves en de ramingen in de meerjarenbegroting verwijzen wij naar het verdiepingsdeel.

In overeenstemming met Artikel 20.2.c van de BBV besteden wij aandacht aan de stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen.

De omvang van de voorzieningen bedraagt dit begrotingsjaar € 5.420.000.

Voor het historisch verloop van de voorzieningen en de ramingen in de meerjarenbegroting verwijzen wij naar het verdiepingsdeel.

3.2 Uiteenzetting financiële positie en toelichting

3.2.2 EMU-saldo

Volgens het Verdrag van Maastricht mogen lidstaten geen tekort hebben van meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. Het tekort of overschot van de decentrale overheden, dus ook gemeenten, maakt daar onderdeel van uit.

Het EMUsaldo wordt bepaald door twee factoren:

- Het overschot of het tekort op de gemeenterekening
- Het saldo van investeringen minus afschrijvingen

Het is dus mogelijk dat gemeenten een sluitende begroting hebben maar dat er in EMU-termen toch sprake is van een tekort. Dat kan als er relatief veel wordt geïnvesteerd (gemeenten sturen op de kapitaallasten en niet op het investeringsbedrag als zodanig) of als er veel bestedingen ten laste van de reserves zijn.

Maatregelen die een gemeente kan nemen om het EMU-tekort terug te brengen, zijn:

- Uitstel van EMU-relevante grondaankopen
- Temporiseren van investeringen
- Activiteiten grondbedrijf onderbrengen in private contracten
- Huren/leasen in plaats van kopen

In onderstaande tabel is het verwachte EMU-saldo over de jaren 2020 t/m 2022 van onze gemeente weergegeven.

Omschrijving	2020	2021	2022
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
	Volgens realisatie t/m sept. 2020, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2021	Volgens meerjarenraming in begroting 2021
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	2.945	-1.310	-343
Mutatie (im)materiële vaste activa	8.322	-396	-604
Mutatie voorzieningen	-934	129	133
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-219	-733	-1.286
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	122	0	0
Berekend EMU-saldo	-6.214	-52	1.680

3.2.3 Investerings

Volgens artikel 20.2 van het BBV moeten wij de voorgenomen investeringen voor 2021 in beeld brengen. De investeringen worden gesplitst in investeringen met een *economisch nut* en investeringen in de openbare ruimte met een *maatschappelijk nut*.

U ziet hieronder de investeringen waarvan het investeringsbedrag hoger is dan € 50.000 of gelijksoortige kleinere investeringen bij elkaar opgeteld.

Het gaat hierbij om geplande vervangingsinvesteringen, waarvan de financiële afschrijving van de bestaande investering is afgerond. Jaarlijks vindt er een actualisatie plaats, waarbij tevens nut en noodzaak van de geplande investering wordt beoordeeld. Eventueel vindt doorschuiving in de tijd plaats. Vervangingen vinden niet eerder plaats dan noodzakelijk. De bedoeling van deze werkwijze ten aanzien van vervangingsinvesteringen is dat er financiële ruimte binnen de begroting aanwezig is om de vervangingsinvesteringen te kunnen doen als ze nodig zijn. Via een stelpost in de begroting houden we er financieel al rekening mee dat niet alle geplande investeringen plaatsvinden.

Economisch nut

Omschrijving	Bedrag
Jaar 2021	
Investerings gebouwenbeheersprogramma diverse gebouwen	469.471
Investerings riolering, openbare verlichting, ICT, materieel, machines, installaties en sport	1.869.685
Jaar 2022	
Investerings gebouwenbeheersprogramma diverse gebouwen	534.791
Investerings riolering, openbare verlichting, ICT, materieel, machines, installaties en sport	1.715.340
Jaar 2023	
Investerings gebouwenbeheersprogramma diverse gebouwen	658.230
Investerings riolering, openbare verlichting, ICT, materieel, machines, installaties en sport	1.901.780
Jaar 2024	
Investerings gebouwenbeheersprogramma diverse gebouwen	0
Investerings riolering, openbare verlichting, ICT, materieel, machines, installaties en sport	1.807.705

Maatschappelijk nut

Omschrijving	Bedrag
Jaar 2021	
Inhaalslag groot wegenonderhoud	148.615
Rationeel wegbeheer	699.000
Herinrichten speelterreinen	76.665
Jaar 2022	
Inhaalslag groot wegenonderhoud	148.615
Rationeel wegbeheer	699.000
Herinrichten speelterreinen	59.330
Jaar 2023	
Inhaalslag groot wegenonderhoud	148.615
Rationeel wegbeheer	699.000
Herinrichten speelterreinen	35.928
Jaar 2024	
Inhaalslag groot wegenonderhoud	148.615
Rationeel wegbeheer	699.000
Herinrichten speelterreinen	67.682

3.2.4 Financiering

Volgens Artikel 20.2.d van de BBV moeten wij in de toelichting op de financiële positie aandacht besteden aan de financiering. Wij verwijzen hiervoor naar de Paragrafen, onderdeel Financiering.

3.2.5 Reserves

In overeenstemming met Artikel 20.2.c van de BBV besteden wij aandacht aan de stand en het gespecificeerde verloop van de reserves.

De omvang van de reserves bedraagt dit begrotingsjaar naar verwachting € 18.454.000.

Dit saldo is inclusief het jaarlijks begrotingsresultaat. Voor het historisch verloop van de reserves en de ramingen in de meerjarenbegroting verwijzen wij naar het verdiepingsdeel.

3.2.6 Voorzieningen

In overeenstemming met Artikel 20.2.c van de BBV besteden wij aandacht aan de stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen.

De omvang van de voorzieningen bedraagt dit begrotingsjaar € 5.420.000.

Voor het historisch verloop van de voorzieningen en de ramingen in de meerjarenbegroting verwijzen wij naar het verdiepingsdeel.

3.3 Meerjarenbalans

Geprognosticeerde meerjarenbalans per 1 januari (x € 1.000)

ACTIVA	2019	2020	2021	2022	2023	2024
(im) Materiële vaste activa	64.448	62.728	71.560	71.164	70.560	70.302
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	336	336	336	336	336	336
Financiële vaste activa: Leningen	6.335	6.047	5.851	5.630	4.826	4.601
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	492	418	418	418	418	418 +
Totaal Vaste Activa	71.611	69.529	78.165	77.548	76.140	75.657
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	1.378	1.258	1.258	1.258	1.258	1.258
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	-	-	-	-	-	-
Uitzettingen < 1 jaar	12.971	9.561	9.561	9.561	9.561	9.561
Liquide middelen	326	377	377	377	377	377
Overlopende activa	2.541	2.574	2.574	2.574	2.574	2.574 +
Totaal Vlottende Activa	17.216	13.770	13.770	13.770	13.770	13.770
Totaal Activa	88.827	83.299	91.935	91.318	89.910	89.427
PASSIVA	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Eigen vermogen	20.472	17.778	20.723	18.570	18.138	18.102
Voorzieningen	5.752	5.247	4.314	4.443	4.576	4.735
Vaste schuld	37.385	47.945	44.256	44.049	42.407	41.136 +
Totaal Vaste Passiva	63.609	70.970	69.293	67.062	65.121	63.973
Vlottende schuld	20.418	6.076	16.389	18.003	18.536	19.201
Overlopende passiva	4.800	6.253	6.253	6.253	6.253	6.253 +
Totaal Vlottende Passiva	25.218	12.329	22.642	24.256	24.789	25.454
Totaal Passiva	88.827	83.299	91.935	91.318	89.910	89.427